

22. Tiistaina 5 päivänä maaliskuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaalaja

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit 625

2) Suomen Pankin tilintarkastajien vaali „

Kolmas käsittely

3) Hallituksen esitys samanaikaista toimimista kansanedustajana ja Euroopan parlamentin edustajana koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi „

Hallituksen esitys 219/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 1/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi lapseksiottamisesta annetun lain muuttamisesta 626

Hallituksen esitys 214/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 2/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi siviili-ilmailuksen kaappaukseen syyllistyneiden henkilöiden palauttamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta „

Hallituksen esitys 213/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1996 vp

6) Hallituksen esitys Brasilian kanssa tehdyn sijoitusten suojelua ja edistämistä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 627

Hallituksen esitys 195/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

7) Hallituksen esitys Perun kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 627

Hallituksen esitys 196/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

8) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 204/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

9) Hallituksen esitys laiksi makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta „

Hallituksen esitys 209/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

10) Hallituksen esitys laiksi eräistä väliaikaisista tulleista annetun lain liitteenä olevan luettelon muuttamisesta 628

Hallituksen esitys 210/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

11) Hallituksen esitys eläinsuojelulaiksi „

Hallituksen esitys 36/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1995 vp
Lakialoite 31, 36, 38, 48/1995 vp

12) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta 647

Hallituksen esitys 212/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

13) Hallituksen esitys laiksi hätäkeskustuksia koskevasta kokeilusta annetun lain 7 §:n kumoamisesta „

Hallituksen esitys 111/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

14) Hallituksen esitys vuoden 1996 lisätalousarvioksi ”

Hallituksen esitys 3/1996 vp

M i e t i n t ö j e n p ö y d ä l l e p a n o

15) Hallituksen esitys laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevasta järjestelyistä opintotukiasioiden siirryttyä kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi 693

Hallituksen esitys 216/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Andersson J., Aura, Backman, Elo, Filatov, Heinonen, Hurskainen, Hämmäläinen, Jansson, Kaarilahti, Kallis, Kantalainen, Karhunen, Kautto, Kemppainen, Kiviniemi, Kokkonen, Komi, Korhonen R., Korteniemi, Koski M., Koskinen H., Kuisma, Laitinen, Lamminen, Lindroos, Lindén, Lipponen, Löf, Manninen, Mölsä, Norrback, Ojala O., Ojala R., Prusti, Pykäläinen, Ranta-Muotio, Rinne, Saapunki, Salolainen, Sasi, Tennilä, Tiilikainen, Tuomioja, Vehkaoja, Veteläinen, Viljamaa, Virtanen, Vokkolainen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kemppainen, Laitinen, Aura ja Kallis.

I l m o i t u s a s i a t :

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Filatov, virkatehtävien vuoksi edustajat J. Andersson, Aura, Backman, Elo, Heinonen, Hurskainen, Jansson, Kaarilahti, Kallis, Kautto, Kiviniemi, Korteniemi, H. Koskinen, Lipponen, Löf, Manninen, Norrback, O. Ojala, Prusti, Ranta-Muotio, Salolainen, Sasi, Tuomioja, Wahlström ja Vehkaoja sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Hämmäläinen, Karhunen ja Laitinen, tämän kuun 7 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Vehviläinen sekä tämän kuun 8 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Bryggare, R. Korhonen, Partanen, Pelto ja Törnqvist sekä yksityisasioiden vuoksi ed. M. Koski.

Hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1994

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella 22 päivästä joulukuuta 1995 on eduskunnalle saapunut kehitysyhteistyötä koskevan kertomuksen antamisesta eduskunnalle 13 päivänä joulukuuta 1985 annettu lain 1 §:n nojalla annettu hallituksen kehitysyhteistyökertomus vuodelta 1994 (K 14/1995 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 29 päivänä helmikuuta 1996 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 8.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on, puhemiehelle osoitettuna, saapunut vastaus kirjalliseen kysymykseen n:o 443/1995 vp. Tämä kysymys vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit**

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, toteen vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti:

hallintovaliokunnan varajäseneksi ed. Holopainen,

maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseniksi edustajat Holopainen ja Jari Koskinen sekä varajäseneksi ed. J. Kukkonen,

talousvaliokunnan varajäseneksi ed. Jari Koskinen ja

ympäristövaliokunnan varajäseneksi ed. Holopainen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Suomen Pankin tilintarkastajien vaali

Puhemies: Päiväjärjestyksen 2) asiana on Suomen Pankin tilintarkastajien vaali.

Kun vaalia varten vaalisäännön 7 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Suomen Pankin tilintarkastajiksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, toteen vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että Suomen Pankin tilintarkastajiksi ja varajäseniksi ovat tulleet valituiksi ehdokaslistojen mukaisesti seuraavat henkilöt:

Sihteeri lukee:

Listalta n:o 1

tilintarkastajiksi:

verojohtaja Kauko Heikkinen
kansanedustaja Johannes Leppänen
kansanedustaja Martti Tiuri

varajäseniksi:

kansanedustaja Markku Koski
kansanedustaja Väinö Saario
kansanedustaja Kari Kantalainen

Listalta n:o 2

tilintarkastajiksi:

kansanedustaja Matti Saarinen
kansanedustaja Iivo Polvi

varajäseniksi:

kansanedustaja Jorma Kukkonen
kansanedustaja Leena Luhtanen

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys samanaikaista toimimista kansanedustajana ja Euroopan parlamentin edustajana koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 219/1995 vp

Perustuslakivaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetyt kolme lakiehdotusta muodostavat yhden kokonaisuuden ja kun ensimmäinen lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä ja toinen lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 70 §:ssä säädetyllä tavalla, ehdotan meneteltäväksi seuraavasti:

Ensin tehdään päätös siitä perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee ensimmäisen lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Jos perustuslakivaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai

hylkäämisestä. Jos sitä vastoin ehdotus lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi hylätään, on tehtävä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Jos ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään, katsotaan toisessa käsittelyssä päätetyt toinen ja kolmas lakiehdotus niiden keskinäisen sidonnaisuuden vuoksi hyväksytyiksi. Jos taas ensimmäinen lakiehdotus hylätään, katsotaan toinen ja kolmas lakiehdotus niin ikään hylätyiksi, mutta jos ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään jätettäväksi lepäämään yli vaalien, katsotaan samalla vastaava päätös tehdyksi myös toisesta ja kolmannesta lakiehdotuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että tämä europarlamentin vaalilaki, joka on voimassa paitsi ensi syksynä järjestettävissä europarlamentin vaaleissa myös varsinaisissa europarlamentin vaaleissa, jotka järjestetään kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa yhtä aikaa vuonna 1999, edelleenkin sisältää sen mahdollisuuden, että puolueet käyttävät äänten kalastamisessa ns. julkkiksia, joiden tarkoituksaan ei ole pysyä europarlamentin jäsenenä tullessaan mahdollisesti valituiksi.

On tietenkin aika omalaatuinen tilanne se, että kun ihmiset antavat äänensä jollekin henkilölle Euroopan parlamentin vaaleissa, tämä voi halutessaan, jos on kansanedustaja, säilyttääkin paikkansa kansallisessa parlamentissa ja kieltäytyä menemästä europarlamenttiin. Tämä ongelma saattaa olla todellinen, ja tämä ongelma on myös toisin päin, eli europarlamentin jäseneksi valittu voi halutessaan koska tahansa tulla takaisin myös kansalliseen parlamenttiin. Tämä tietenkin antaa mahdollisuuden erilaiseen poliittiseen peliin, mikä ei varmastikaan ole tarkoituksenmukaista.

Me saamme varmastikin Suomessa käytännön kokemusta syksyn vaaleista siitä, millä tavalla puolueet käyttävät hyväksi ns. julkkiksia ääntenkerääjinä, ja silloin me voimme palata tähän asiaan niiden kokemusten pohjalta, mitä vaalit mukanaan tuovat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Toinen ja kolmas lakiehdotus katsotaan hyväksytyiksi.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi lapseksiottamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 214/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 2/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi siviili-ilma-aluksen kaappaukseen syyllistyneiden henkilöiden palauttamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 213/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys Brasilian kanssa tehdyn sijoitusten suojelua ja edistämistä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 195/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

P u h e m i e s: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys Perun kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 196/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

P u h e m i e s: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 204/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

P u h e m i e s: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 209/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 1/1996 vp

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laiksi eräistä väliaikaisista tulleista annetun lain liitteenä olevan luettelon muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 210/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys eläinsuojelulaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 36/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

Lakialoite 31, 36, 38, 48/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S a a r i o : Arvoisa rouva puhemies! Sannonnan mukaan kotka voi joskus käydä matalalla, mutta kana ei koskaan sen mukaan lennä korkealla. Tämän eläinsuojelulain käsittely on kyllä osoittanut sen tosiasian, että tarvittaessa kana saattaa nousta vaikka tämän näytelmän kaikkein komeimmaksi linnuksi eikä tietenkään syytä, sillä kanatalous ei suomalaisen maatalouselinkeinon kannalta ole lainkaan vähäarvoinen ja se, mitä sille tapahtuu Suomen integroitua eurooppalaiseen toimeliaisuuteen, ei ole tietenkään vähäarvoista koko Suomen maaseudun kehittämiselle.

Muutoin ylimalkaan on sanottava, arvoisa rouva puhemies, että hallituksen esitys eläinsuojelulaiksi on harvinaisen tasapainoinen. En tarkoita, että tälle hallitukselle sellaisenaan harvinaisen tasapainoinen, vaan yleensäkin harvinaisen tasapainoinen yhdistelmä maltillisuutta, järkeä, kaukonäköisyyttä ja kulttuuriyhteiskuntaan sopivaa humaanua katsantokantaa myös eläimiä kohtaan. Luulenpa, että se sisältää kyllä kaikki keskeiset elementit. Tähänastisissa keskusteluissa oikeastaan kaikki muut kysymykset ovat tulleet selvitettyiksi. Ainoa on nyt tämän meidän siivekkäittemme kuninkaan, kanan, kohtalo, joka tulisi ratkaista tässä yhteydessä.

Valiokuntahan lähti hakemaan ratkaisua niiltä pohjilta, että me hyvin tiedämme paitsi sen, että häkissä kanakin ahdistuu myös sen, että suomalainen siipikarjalatous ei kykene kilpailemaan volyymitasolla eurooppalaisen kanssa. Tästä syystä on varsin tärkeätä ottaa huomioon myös sen taloudelliset ja reaaliset mahdollisuudet askellettaessa kohti kansainvälisiä kilpakenttiä ja asetettaessa suomalaista lainsäädäntöä synkroniin eurooppalaisen järjestyksen kanssa. Samanaikaisesti hyvin tiedämme senkin, että kaiken sen periaatteellisen virityksen, joka eläinsuojelulaissa on muutoinkin näkyvissä, täytyy koskea myös siipikarjalatoutta sen yksityiskoh-
tia myöten.

On kuitenkin syytä muistaa, että Suomessa tällä alueella standardi on jo muuta Eurooppaa huomattavasti kireämpi. Suomalaiset yksiköt ovat, mihin jo viittasin, paljon pienempiä, mikä merkitsee toisaalta volyyminmielessä kilpailukyvyttömyyttä, mutta siinä vaiheessa, jolloin Euroopassa ja miksei tietysti Suomessakin laadun korostaminen tulee nykyistäkin tärkeämmäksi, se merkitsee kilpailumahdollisuuksien suurta avautumista. Mutta jos Suomi tekee yksipuolisen häkkikanaloiden kieltojärjestelmän, se kyllä merkitsee sitä, että me ikään kuin suljemme itseltämme yhden mahdollisuuden ulos. Valiokunta, vaikka päätyikin tähän ratkaisuun, päätyi siihen oikeastaan eräissä mielessä työtapaturman kautta. Siksi on tärkeätä, että suuressa salissa asia arvioidaan uudelleen ja tahdistetaan myös tämä ratkaisu siihen maailmankuvaan, joka ulkopuolellemme avautuu.

Arvoisa rouva puhemies! Olenkin jättänyt perustelulausumaehdotuksen, jonka teen tässä:

”Eduskunta edellyttää, että uutta eläinsuojelulakia toimeenpantaessa kielletään munivien kanojen pitäminen munitustarkoituksessa häkeissä 1 päivästä tammikuuta 2005 lukien, ellei

EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa. Mikäli EU-lainsäädäntö kieltää häkkikanaloiden käytön aikaisemmin, tulee näin menetellä Suomessakin. Investointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla.”

Toisin sanoen tämä eduskunnan tahdon ilmaisu merkitsisi sitä, että Suomen tasavallan hallituksen tulisi ponnistella unionissa siihen suuntaan, että tuo kielto voisi toteutua vuoteen 2005 mennessä laajemmin eurooppalaisilla markkinoilla, mikä mahdollistaisi suomalaisen siipikarjatalouden menestyksen.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ponsiesitys, minkä ed. Saario esitteli, on sanamuodoltaan jossain määrin epäselvä, tämä muotoilu, jonka mukaan häkkikanalakielto astuu voimaan, mikäli EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö ei puolla pidempää siirtymäaikaa. On täysin epäselvää, mitä tämä itse asiassa tarkoittaa. Totean tässä vain, että ed. Saarion äsken käyttämästä puheenvuorosta sai sen kuvan, että tällä ponnella tarkoitetaan sitä, että häkkikanalakieltoa ei toteuteta.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota samaan seikkaan kuin ed. Hassi. Tämä ponsihan ei sisällä yhtään mitään. Tämä ponsi mahdollistaa häkkikanaloiden kieltämisen munimistarkoituksessa, ellei jotakin muuta tapahdu maailmassa. Käytännössä on tietenkin aivan selvää, että mikäli EU:ssa päädytään sellaiseen lainsäädäntöön, joka kieltää häkkikanaloiden käytön aikaisemmin, niin myös Suomessa on siirryttävä tämän kaltaiseen lainsäädäntöön. Tältäköön osalta tämä ponsi ei merkitse yhtään mitään.

Ymmärrän niin, että tällä ponnella itse asiassa halutaan vesittää itse laissa oleva suhteellisen tiukka määräys. (Ed. Saario: Ei laissa ole minikäänlaista määräystä!) Erityisesti tämä muotoilu, ed. Saario, jossa te viittaatte EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitsevaan käytäntöön, antaa mahdollisuuden tietenkin tulkita esimerkiksi yhden EU:n jäsenen käyttäntöön pohjalta mitä tahansa. Tässä mielessä tämä ponsi on sellainen, että sitä mielestäni ei voida kannattaa.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ottaa huomioon ed. Laakson vanhempien poliittisten intressien suunnan, hän on kyllä häkkien erityistuntija ja siinä mielessä pitäisi tietysti kannattaa häntä. Mutta on vali-

tettavasti sanottava, arvoisa rouva puhemies, että tältä osin kanan lento päättyy kyllä nyt poikkeuksellisen lyhyeen, sillä lakitekstissähän tästä kysymyksestä ei mainita mitään. Eduskunnan tämän sisältöinen päätös merkitsee hallitukselle toimintaohjetta siihen suuntaan, että näin on tapahduttava. Mutta jollakin tavalla tuntuisi kovin mielettömältä, että Suomi muun maailman toimissa täysin toiseen suuntaan ratkaisisi asian näin kertavedolla. Mutta ymmärrän, että siinä kokemuksipiirissä, johon perustatte käsityksenne, näinkin on voinut tapahtua.

Ed. Kempainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Eläinsuojelulaki nostaa eläinsuojelun uudelle tasolle Suomessa. Se on yleisesti täällä todettu, ja laki edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Uusina asioinaan tässä laissa on muun muassa eläinten tuotantokykyyn vaikuttaminen, luonnonvaraisten eläinten tuotannollista tarhausta ja eläinten maahantuontia koskevat pykälät sekä myös kunnille tuleva velvollisuus järjestää talteenottopaikka irralleen päässeille kissoille ja koirille.

Myös ensimmäisessä käsittelyssä täällä tuotiin taholtamme esille muutamia näkökulmia asioista, jotka eivät ehkä vielä mene aivan paikalleen, kuten muun muassa eläintenpitokieltopykälä 55. Me koemme, että se ei ole riittävän tiukka, se vuotaa kuin seula eli antaa mahdollisuuden kiertää esimerkiksi puolison nimiin muun muassa eläintenpitokiellon. Eläintenkuljettajarekisterit ja eläinten kuljetuksiin liittyvät määräykset ovat edistystä. Toisaalta on nähtävissä Euroopan unionin piirissä, että eläinten kuljetuksiin liittyvät eettiset ym. kysymykset tulevat jatkossakin olemaan paljon keskustelussa, joten Suomen on syytä myös tässä seurata kehitystä.

Toisessa käsittelyssä viime viikolla ratkaistiin jo pykäliin liittyvät ongelmakysymykset, koiran hännän typistykset sekä myös sos.dem. eduskuntaryhmän ja sos.dem. valiokuntaryhmän tasan jakaneen uskonnollisista syistä suoritettavan teurastuksen kysymykset.

Nyt kolmanteen käsittelyyn on jäänyt eräitä lausumia vielä pohdittavaksi. Erityisesti esillä on ollut voimakkaasti, kuten ed. Saario ensimmäisessä puheenvuorossaan toi esille, häkkikanalakysymys. Sitä ehkä valiokunta kiirehtiessään mietintöä käsittelemällä suhteellisen nopeassa juoksus-

sa ja ehkä epätarkasti. Epätarkkuutta kuvaa 80 000 kanan kanaloista puhuminen. Suomen mitassa niitä saattaa ehkä yksi löytyä. Muutoinkin mittasuhteemme ovat kovasti erilaiset.

Valiokunnassa ja eduskunnassa on kaksi oppisuuntaa. Toinen lähestyy asiaa puhtaasti maatalouspoliittisesti ja toinen puhtaasti, pelkästään eläinsuojelullisesti. Asiaa ei ehkä ihan näin yksioikoisesti voida tarkastella. Valitettavasti valiokunnan näkemys, että häkkikanalat tulisi vuoden 2005 alkuun mennessä kieltää, on saanut niin paljon vastusta eduskunnassa ja eri tahoilla, että oli pelättävissä, että tämän tavoitteen kokonaan hylkääminen johtaisi muiden arvojen, mitä asiaan on liitetty, kumoutumiseen.

Nimittäin Suomen vahvuus Euroopan unionin ja maailmanmitassa ei ole bulkkituotanto, se pitäisi nyt vihdoin ymmärtää. Tässä suhteessa muun muassa eettiset tuotantotavat elintarvikkeille herättävät entistä enemmän kiinnostusta kuluttajissa. Meillä laatu ja nimenomaan puhtaustekijät muun muassa kananmunatuotannossa ja tuotantotavat olisivat kilpailuvaltti selviytymisessä myös tältä puolelta. Meillä on kananmunien osalta valitettavasti erittäin paljon panostettu aikoinaan ylituotantoon, massatuotantoon. Jouduimme maksamaan aikoinaan jopa 250 miljoonaa markkaa vuositasolla verorahoja ylituotannon vientiin, 1 markka/kilo Sveitsiin ynnä muualle. Tässä suhteessa meillä on varmasti eettisiin tuotantotapoihin ja vaihtoehtoihin tuotantotapoihin mahdollisuuksia mennä.

Samoin selvästi muun muassa tuottajat itse ovat ymmärtäneet, että nykyaikaista avokanala ei pidä rinnastaa 60-luvun lattiakanaloihin, jotka olivat suuritöisiä ja joissa myös kananmunat olivat likaisia. Nyt on muun muassa MAn kananjalostaja Tauno Mäkelä Kotieläinlehdessä hiljattain korostanut, miten heillä aiotaan puolen vuoden kokemusten jälkeen kaikki häkkikanalaysiköt vapaaehtoisesti muuttaa lattiakanaloiksi sen vuoksi, että se on tuotantotapana helpohoitoinen ja myös tuotanto on määrällisesti hyvä.

Kaiken kaikkiaan asiassa on ollut hätävarjelen liioittelua siinä suhteessa, että häkkikanalakieltoa on lähdetty niin voimakkaasti vastustamaan.

Toinen asia liittyy ed. Saarion esittämään, hallitusryhmien valiokuntavastaavien neuvottelemaan ja myös sos.dem. valiokuntaryhmän osaltaan muotoilemaan lausumaan. Keskeistä on, että valiokunnan mietinnössä ei puututa lainkaan vuoteen 2005 mennessä annettaviin inves-

tointitukiin maatalouspolitiikassa. Huomisesta lähtien ja ensi vuonnakin voidaan ihan vapaasti tukea häkkikanaloiden rakentamista myös maatalouspolitiikan tukiasioissa, ja se on väärä ratkaisu.

Sen vuoksi olemme neuvotelleet tähän viimeisen kohdan, eli että investointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla, jotta signaali siitä, että häkkikanalat poistuvat meidän tuotantotavoistamme, on riittävän selkeä, mutta antaa mahdollisuuden kohtuudella myöskin niille, jotka ovat investoineet viimeisinä vuosina häkkikanaloihin, toimia vähintään vuoden 2005 alkuun saakka näillä tuotantotavoilla. Lisäksi, ellei EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa, myös vanhan investoinnin jatkoliiraus on mahdollista. Mutta mikäli EU-lainsäädäntö kieltää häkkikanaloiden käytön aikaisemmin, asetusta tulee muuttaa kireämmäksi.

Tärkeää on, että investointituet tulee suorittaa vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla. Tämä on olennainen parannus maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön. Toivon, että tämä saisi täällä kannatusta. Kannatan ed. Saarion nimissä olevaa lausumaehdotusta juuri näillä perusteluilla.

Lopuksi on vielä sanottava, että maa- ja metsätalousministeriön ja hallituksen piirissä valitettavasti jatketaan eräiltä osin vanhakantaista maatalouspolitiikkaa. On se sitten kotimaan rahaa tai EU:n rahaa, niin mitään järkeä ei ole siinä, että hallituksen piirissä on päätetty maksaa tänä vuonna 34 markkaa/kana 20 000 kanan kanalakokoon asti. Tällaisia pikku lottopotteja on turha järjestää näinä aikoina. Meillä tarvittaisiin pk-yritys- ja työllisyysmielessä paljon parempia suuntauksia myös maatalouspolitiikan rakennepuolella. Kananmunatuottajat itse ovat keskusteluissa todenneet, että 10 000:n raja olisi ollut aivan järkevä. Vapautuvat pelivarat, mitä asiassa on, olisi voitu suunnata juuri tämän lausuman viimeisen kohdan eli vaihtoehtoisten tuotantotapojen rahoitukseen.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarion ehdottamassa lausumassa on toisin kuin ed. Rajamäki totesi jätetty hyvin väljä käsitys paperin sisälle eli todetaan, että jos EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö ei puolla pidempää siirtymäaikaa kuin kymmenen vuotta. Näin ollen voidaan katsoa, että tässä on hyvin väljästi tämä todettu, kun tiedämme, mikä tilanne EU:ssa on. Se on hyvin

ristiriitainen eteläisten ja pohjoisten tuottajamaiden välillä jne.

Ainoastaan investointitukien suuntaaminen on, kuten ed. Rajamäki totesi, oikean suuntaisen, mutta itse ydin tässä kyllä mahdollistaa piiloutumisen EU-häkkien taakse. Siinä mielessä ed. Saarion esittämä lausuma ei kyllä tue kanojen vapautusliikettä.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämäkin puheenvuoro tulee kanojen vapautusliikkeen taholta.

Mielestäni on mielenkiintoista, että pöydälle jaettua pontta ehdottanut ed. Saario ja kannattanut ed. Rajamäki perustelevat sitä aivan päinvastaisin argumentein. Ed. Saario perustelee pontta sillä, että häkkikanalakiellon toteuttaminen on epärealistista, ja ed. Rajamäki taas argumentoi — mielestäni sinänsä aivan oikein — että kananmunien bulkkituotanto ei voi olla Suomen strategia, vaan meidän on kilpailtava laadulla.

Mitä tulee investointitukeen, niin mielestäni on aivan selvä asia, että valiokunnan mietinnön mukainen ponsi, joka asettaa selkeän takarajan, ohjaa uusia investointeja. Jos selkeä takaraja on, niin mitä järkeä enää olisi investoida vanhaan tuotantomuotoon. Tämä ed. Rajamäen esittämä argumentti uuden ponsiehdotuksen puolesta on siis mielestäni täysin virheellinen.

Mielenkiintoista on, että ponnin esittäjä ja kannattaja eivät kumpikaan ole selkeästi kertoneet, mitä tarkoitetaan tällä, että mikäli EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö ei puolla pidempää siirtymäaikaa. Mielestäni olisi kohutuullista, että kertoisitte sen.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle on tullut vähän sellainen olo ed. Rajamäen puheenvuorosta, että sosialidemokraateilla on tässä asiassa huono omatunto. Näin jälkikäteen keksitään investointituista se veruke, miksi pitäisi juuri tämän muotoinen ponsilausuma hyväksyä eikä valiokunnan ehdottamaa maan mainiota pontta, jossa asetetaan selkeä takaraja häkkikanaloiden käytölle.

Mielestäni takaraja on tuottajille parempi. He tietävät, milloin pitää siirtyä uudenlaiseen järjestelmään, he osaavat varautua. He tekevät hakeuksensa siltä pohjalta, että ratkaisut, jotka tulevaisuudessa ovat heidän kanaloissaan, ovat vaihtoehtoisia tämänhetkisille ratkaisuille. En millään voi löytää investointituestä perustelua sille, miksi ed. Saarion ponsilausuma pitäisi hy-

väksyä. Kyllä eläinsuojelullisesti valiokunnan ponsiesitys on paljon parempi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen ollut eduskunnassa yhdeksän vuotta ja vähän päälle, ja ed. Rajamäellä on koko sen ajan ollut sama levy päällä. Hän on, olen varma siitä, sosialidemokraateista jyrkin ja asiattomin maatalouden ja sen oheiselinkeinojen vastustaja. En löydä ketään muuta samanlaista, ja sitä korosti äskén hänen uudelleen esittämänsä puheenvuoro.

Kyllä kai ed. Rajamäki tietää sen, että jos lattiakanaloissa päästään tuotannollisesti samaan ja kilpailukykyiseen lopputulokseen kuin häkkikanaloissa, niin kyllä kaikki siirtyvät lattiakanaloihin. Mutta meidän on oltava kilpailukykyyn ylläpitämiseksi samalla tuotannollisella tasolla kuin Euroopassa, niin kauan kunnes muuallakin luovutaan siitä. Asia on aivan sama, kun puhutaan, että meillä pitäisi alkaa robottiverolla tuotantokoneistoa verottaa eikä muualla sitä tehtäisi. Eihän sellainen tule kysymykseen, koska menetetään kilpailukyky. On aivan sama kysymys, jos aiotaan kananmunia Suomessa tuottaa. Tämän pitäisi olla itsestään selvää.

Mitä tulee, rouva puhemies, ed. Saarion ponnteen, niin kyllä se varmaan on ihan hyväksyttävissä, mutta viimeinen lause siinä on kyllä epä määräinen. Se asettaa tietyllä tavalla ehdottoman vaatimuksen investointitukien osalta vaihtoehtoisia tuotantotapoja koskien, vaikka ponnin muu sisältö jättää epävarmaksi sen, missä aikataulussa esimerkiksi Euroopassa pyritään etenemään toisenlaisiin tuotantomuotoihin. Nämä olisi pitänyt jollakin tavalla sitoa keskenään. Tämä nyt vain tukee vaihtoehtoisia kanaloita, vaikka niihin ei Euroopassa pyrittäisi eikä mentäisi vielä vuonna 2030:ään. Siinä mielessä tämä on pikkuisen ristiriitainen.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on lohdullista huomata, että ed. Aittoniemi on edelleenkin MTK:n uskollinen sotilas täällä. Hänkään ei pystynyt kiistämään sitä 34 markan tukiratkaisua, jota kaikki tuottajat itsekin vastustavat ja ihmettelevät.

Itse asiassa tässä syntyi tilanne, että erittäin voimakkaasti lähdettiin valiokunnan kannanottoa ja häkkikanalakielloa nimenomaan murentamaan. Sen takia oli tärkeätä, että hallituspuolueiden ryhmät pystyvät neuvottelemaan sen signaalin ja häkkikiellon sisällön mahdollisimman

hyvästä säilyttämisestä tältä osin. Sosialidemokraatit olivat sitä keskeisesti miettimässä ja toivat nimenomaan investointitukien suuntaamista koskevan ehdottoman kiellon tukea häkkikanaloiden investointeja. Minusta se on hyvin tärkeä, koska mietinnössä ei tähän mitenkään puututa, eli käytännössä maa- ja metsätalousministeriö ja tukiviranomaiset tulisivat ilmeisesti tukemaan juuri eläinsuojelullisesti vääränlaista tuotantopolitiikkaa, joka ei myöskään maatalouden selviytymistä tue.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ensi eläinsuojelulaista yleisesti ja sitten häkkikanala-asiasta aivan erityisesti. Viimeksi mainitussa suhteessa puheenvuoroni on vastauspuheenvuoro ed. Hyssälän toisessa käsittelyssä käyttämään puheenvuoroon, jossa hän ilmoitti olevansa munieni erityinen asiantuntija. Tulen puheenvuorossani osoittamaan, että hänellä ei ole ollut niihin minkäänlaista tuntumaa. Kun hänellä ei ole ollut niihin minkäänlaista tuntumaa, ei hänellä voi myöskään olla rationaalisia johtopäätöksiä.

Arvoisa puhemies! Ensin eläinsuojelulaista ylipäätensä. Kun käsitellään uutta eläinsuojelulakia, niin on aivan selvä asia, että kysymys on eläinten hyvinvointia edistävän lainsäädännön kehittämistä. Se on ensisijaista. Mielenkiintoiseksi häkkikanala-asian tekee se, että juuri nyt sattuu olemaan erityinen mahdollisuus yhdistää edistyskäsittely eläinsuojeluun myös tuotantopolitiikka mahdollisuuksia, yhdistää kaksi samansuuntaisesti yhteen. Tämä mahdollisuus tulee käyttä.

Arvoisa puhemies! Käyn muutamia ed. Hyssälän väitteitä läpi ja kerron, mitenkä asiat ehkä todellisuudessa ovat.

Ensimmäinen ed. Hyssälän väite täällä on ollut, että vanhoja, nykyisiä häkkikanaloita ei voitaisi muuttaa lattiakanaloiksi. Käydäänpä tätä asiaa vähän läpi. Tavallisessa häkkikanalassa on yleensä seinät, katto ja lattia. Lattiakanalassakin on seinät, katto ja lattia. Ero on siinä vain, että häkit on sieltä poistettu ja niiden sijaan on laitettu pehkupohja, jolla myös on voitu täyttää lantakouru, ja sitten on laitettu orret ja ruokinta-automaatit. Vielä kun on oikein taitavasti homma hoidettu, on laitettu sellaiset ritiläpohjat, jotka mahdollistavat keskeisen asian eli kolmiulotteisen tilan etevän hyväksikäytön. Tällä päästään siihen, että suurin piirtein samassa tilassa voi häkkikanala- ja lattiakanalavaihtoehdossa olla sama määrä kanoja. Lattiakanalavaihtoehdos-

sakin on kuitenkin eräällä tavalla silloin, kun se tehdään viisaasti, häkki mukana sen takia, että laitetaan sinne väliseinät, jolloin jokaisessa loosisa on satakunta kanaa. Silloin päästään kanojen keskinäisessä nokkimisjärjestyksessä parhaaseen mahdolliseen tulokseen eivätkä ne ajokanoina viipottele suin päin sinne tänne.

Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälän toinen väite kuului, että uusien lattiakanaloitten rakentamiskustannukset olisivat kaksinkertaiset verrattuna häkkikanalan rakentamiskustannuksiin.

Arvoisa puhemies! Ne voivat olla kolminkertaiset ja nelinkertaiset ja viisinkertaiset. Me kanalahmiset kutsumme näitä ceausescuvaihtoehdoiksi. Sitähän saadaan, kun pannaan kullatut kahvat, hintaa kanalalle vaikka kuinka paljon. Mutta jos tyydytään normaaliin normitukseen, niin rakennuttamiskustannukset ovat suurin piirtein samanlaiset. Tästä on olemassa ruotsalainen tutkimuskin, jossa on hyvin selvä rakennuskustannusten vertailu.

Hyvin merkittävä näkökohta on väite, että tästä operaatiosta aiheutuisi 2,5 miljardin rakennuskustannukset. Niin aiheutuu volyymiltään vastaavasta määrää kanalatilaa, koska tällaiset rakenteet kestävät 10—15 vuotta ja ne joudutaan joka tapauksessa uusimaan. Siis toisin sanoen kysymys on siitä, että vanhat rakenteet pitää uusia.

Sitten ovat käyttökustannukset. Väite, että käyttökustannukset ovat jonkin verran korkeammat lattiakanaloissa kuin häkkikanaloissa, pitää paikkansa. Ero ei ole suuri. Olen nähnyt selvityksiä, joissa alhaisin luku on ollut 4 prosenttia ja korkein 30 prosenttia. Normaali ero kustannuksissa on 7—10 prosenttia. Vertailua vaikeuttaa se, että kustannusrakenne on aivan erilainen muissa kuin rehukustannuksissa, jotka ovat suurin piirtein samanlaiset.

Sitten se, arvoisa puhemies, mikä tässä vaikuttaa hyvin selvästi valikoiden, on se, että kaikki kana-ainekset eivät ole yhtä hyviä lattiakanalavaihtoehtoina. Käytännössä, kun meillä nykyisin kana-aines tuodaan Mäkelän kanoja lukuun ottamatta ulkomailta, niin tässä suhteessa jouduttaisiin tuontikana-ainesta selvästi uudella tavalla valikoimaan. Eli toisin sanoen tietysti ne, jotka bisneksensä menettäisivät, olisivat sitä vastaan.

Arvoisa puhemies! Sitten tulen hyvin mielenkiintoiseen asiaan, nimeäni kantaviin kananmuniin. Ed. Hyssälä väitti, että nämä munat ovat jääneet hyllyille. Eivät ne mihinkään hyllylle ole Pulliaisen munat jääneet. Ne ovat aktiivisesti

menneet kaupaksi, kun niitä on tarjolla ollut. Ed. Hyssälä ei lainkaan tiedä, mistä näissä munissa on kysymys. Ei ole suinkaan kysymys siitä, että olisi erityisesti tämä homma laitettu lattiakanalapohjalle, vaan nimenomaan kysymys on rehun laadusta. Rehun laatu vaikuttaa kananmunien sisäiseen laatuun, ja tämä rehu sattuu olemaan huomattavasti kalliimpaa kuin se, mitä bulkkituotannossa käytetään. Siis toisin sanoen hinnanmuodostus perustuukin rehun kalliimpaan hintaan.

Alun perin nämä kananmunat tulivat häkkikanaloista markkinoille sen takia, että lattiakanalavaihtoehtoa ei ollut tarjolla. Olennaista tässä on se, että kun 1.7.94 lukien nämä munat siirtyivät lattiakanaloissa tuotetuiksi, niin hinta ei muuttunutkaan miksikään. Siis ne pystyttiin tuottamaan täsmälleen samalla hinnalla häkkikanaloissa ja lattiakanaloissa. Tätä ed. Hyssälän olisi pitänyt arvioida eikä kuvitella, että kun niitten rasioitten päällä lukee lattiakanalassa tuotettu, että se olisi avainsana. Avainsana onkin aivan kokonaan muualla. Se ed. Hyssälän yleisestä munatietoisuudesta.

Sitten häkkikanalalautemme nykytilanteesta. Viime vuonna keskimääräinen tuottajahinta häkkikanalassa tuotetuille munille oli 2,99 markkaa, viime vuoden lopussa se oli 3,37 markkaa ja tällä hetkellä se on noin 4 markkaa. Lisähinta on pari markkaa siihen päälle tällä hetkellä. Jos katsotaan tuotantokustannuksia, eri selvitysten mukaan luvut vaihtelevat 6,08:sta 6,64 markkaan. Siis toisin sanoen hetkeäkään häkkikanalabisnes ei ole ollut kannattavaa tuotannollista toimintaa. Siipikarjaliitto pelkää, että tuottajahinta romahtaa kesään tullessa alle 3 markan kilo. Toisin sanoen valitettavasti tilanne on tällainen.

Juuri toisaalta tämä antaa mahdollisuuden siihen, että nyt, kun bulkkituotannossa ei pärjätä, mennään muille vesille ja lähdetään todelliseen laatumunapuoleen eli tarjotaan maailmanmarkkinoille eettisesti korkealaatuisesti tuotettuja kananmunia. Tässä suhteessa meidän on syytä muistaa se keskustelu, joka Suomessa ja eduskunnassa on käyty viime kuukausien aikana, nimittäin se, minkä kahden valtion nimi on tässä yhteydessä lausuttu kerta toisensa jälkeen. Ne ovat Sveitsi ja Ruotsi johtuen siitä, että näissä valtioissa on tehty häkkikanalakieltopäätökset. Jos Suomi tekee nyt valiokunnan mietinnön mukaisen ratkaisun, on se valtava mainosvaltti suomalaiselle kanataloudelle EU-markkinoilla. Tätä kaukonäköistä vaihtoehtoa pitää käyttää hyväksi.

Esillä on, arvoisa puhemies, ed. Saarion ja ed. Rajamäen uusi ponsi. Sitä on jo käsitelty moneen kertaan, kiinnitän vain yhteen asiaan huomiota. Viimeinen virke kuuluu "Investointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla." Ymmärtääkseni maa- ja metsätalousministeriö on jo omaksunut tämän mukaisen toimintalinjan, tehnyt tämän mukaiset esitykset, mutta siinä vain on niin, että vihoviimeinen päätös on Brysselin päätös, hyväksyykö se tämän vaihtoehdon vai ei. Toisin sanoen tässä suhteessa on kaunista, että tällä tavalla ajatellaan, minä kannatan sitä ajattelua mutta kannatan myös valiokunnan mietinnön mukaista pontta.

Ed. Salo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pulliaisen esityksessä oli yksi selkeä asiavirhe siinä mielessä, että kananmunille ei tällä hetkellä makseta lisähintaa.

Myös ed. Rajamäen esityksessä oli asiavirhe. Hänen mainitsemansa maksu on maksimissaan 32 markkaa eläintä kohti eikä 34 markkaa.

Muuten ed. Rajamäki ja ed. Saario liikkuvat sillä alueella, jolla suomalainen kananmunatuotanto voidaan turvata, ja siksi, vaikka vastauspuheenvuorossa ei saakaan kannattaa, kuitenkin olen sen asian puolesta, että se pitäisi hyväksyä.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisen puheenvuoro oli hyvin perusteellinen. Kaikki tiedämme, että ed. Pulliainen kananmuna-asiat hyvin hallitsee, siihen ei ole mitään lisättävää. Kun ajattelee keskustelua, että käsittelemme kolmannessa käsitellyssä eläinsuojelulakia, — kolme puheenvuoroa on puhujakorokkeelta käytetty, ed. Saario, ed. Rajamäki ja ed. Pulliainen — niin lähes yksinomaan juututtu häkkikanalakysymykseen. Tämä on todella tärkeä asia, niin kuin on esille tuotu, mutta luulen, että eläinsuojelulaissa on paljon muutakin tärkeää kuin yksin erään heittäjä niin sanottu kanojen vapautusliike, jota on vasemmalta laidalta nyt esille nostettu.

Haluaisin tässä yhteydessä todeta sen seikan, että valiokunnan mietintöön liittyvässä III vastalauseessa tuodaan esille, miten pitäisi menetellä. Esitetty uusi ponsi osaltaan täyttää tämän. Siltä osin tietenkin voi yhtyä näihin näkemyksiin. Ennen kaikkea kanatalouden tulisi voida Suomessa tulevaisuudessakin niin hyvin, että sillä viljelijä saisi toimeentulonsa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Salolle: Otin lisähintatie-

don uutisena Maaseudun Tulevaisuuden viimeisestä numerosta, jossa oli Siipikarjaliiton toiminnanjohtajan haastattelu. En hallitse tätä lohkoa ollenkaan, koska tämä bisnes ei tältä osin koske elämääni pienimmässäkään määrin, ja adoptoin tämän tieto-osan sieltä. Jos asia on näin kuten ed. Salo totesi, sehän tarkoittaa sitä, että tämä bisnetti, tuotanto ei kannata lainkaan, vain puolet saa siitä, mitä tuotantokustannukset ovat, eikä sellaista kannata puolustaa.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Eläinsuojelulaki on edennyt kolmanteen käsittelyyn, ja olemme aloittaneet keskustelun oikeastaan vain häkkikanalakysymyksen tiimoilta. Eläinsuojelulakiin liittyy toki paljon muitakin kysymyksiä, jotka ovat olleet aiemmissa käsittelyissä esillä.

Viime syksynä laadin lakialoitteen eläinsuojelulain 3 §:n muuttamiseksi niin, että tuohon pykälään olisi otettu lajille ominaiset käyttäytymistarpeet selkeänä ohjenuorana huomioon. Valiokunta ei päättänyt hyväksyä pykäläehdotusta lakitekstiin, mutta silti pidän tärkeänä, että asia olisi esillä nimenomaan ponnen muodossa. Ruotsin eläinsuojelulakiin sisältyy ajatus lajille ominaisten käyttäytymistarpeiden huomioon ottamisesta. Ruotsin malli on sellainen, että asia on ilmaistu toisaalta laissa ja toisaalta asetuksessa on yksityiskohtaisesti kerrottu, mitä nämä käyttäytymistarpeet ja niiden huomioon ottaminen käytännössä merkitsevät. Vaikka lakitekstissä lajityypillistä käyttäytymistä ei ole mainittu, silti mielestäni on mahdollista, että asetuksissa asia otetaan mahdollisimman tarkkaan huomioon. Mikäli luonnostelemani ponsi hyväksyttäisiin, asetusteksteihin nämä ajatukset pitäisi sisällyttää, samoin kuin erilaisiin ohjeisiin, joita maa- ja metsätalousministeriö eläinsuojeluasioissa laatii.

Ponsiehdotuksessani on sisällä juuri lajille ominaisten käyttäytymistarpeiden huomioon ottaminen. Tämän lisäksi siellä on sen tavoitteen julistaminen, että eläinten hyvinvointia systemaattisesti parannetaan tulevina vuosina. Mielestäni on kyse prosessista. Kun me hyväksymme nyt kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksen, eläinsuojeluasiat eivät saa jäädä hyllylle odottamaan moneksi vuosikymmeneksi sitä, että ne taas uudelleen otetaan käsittelyyn. Asetuksia ja ohjeita uusitaan, ja niissä on mahdollista vaihteittain jatkuvasti parantaa eläinten elinoloja. Tämä onkin mukana ponteni kolmannessa virkkeessä sisältäen sen, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa säännösten ja ohjeiden riittävyyttä. Seu-

ranta on välttämättömyys näinkin ison lakiuudistuksen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Ehdotan siis, että eduskunta hyväksyisi nimelläni varustetussa paperissa edustajille jaetun perustelulausuman, joka kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tuotanto-, turkis- ja koe-eläinten pitoon liittyvät säännökset ottaen huomioon kullekin lajille ominaiset käyttäytymistarpeet. Tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin systemaattinen parantaminen tulevina vuosina. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa säännösten ja ohjeiden riittävyyttä eläinten olojen parantamiseksi ja tarvittaessa tiukentaa niitä.”

Olen saanut joitakin kommentteja eriedustajilta ponsiehdotukseen liittyen nimenomaan siitä tarkkuudesta, jota ponsiehdotuksen ensimmäinen virke merkitsee. Toki on selvää, että eduskunta ilmaisisi tällä ponnella tahtonsa ja sen tulkinta jäisi maa- ja metsätalousministeriön valtaan eli tietenkään ihan tarkkaan sitä, miten eläinten oloja kehitettäisiin, emme voi täällä määritellä, mutta se olisi erinomainen ohjenuora. Mielestäni tämä ei merkitsisi minkään tuotantoeläinlohkon lopettamista maassamme vaan sitä, että esimerkiksi eläinten liikkumis-, kuopimis- ym. mahdollisuuksia olennaisesti parannettaisiin.

Arvoisa puhemies! Minäkin puutun muutamalla sanalla vielä kuohuttavaan häkkikanalasiaan. En voi olla korostamatta sitä, että häkkikanalakielto olisi merkittävä markkinointivalti Suomen maataloudelle. Sen toteuttaminen muodossa, jonka valiokunta on esittänyt, ei jättäisi maataloustuottajille epätietoisuutta. Olisi selvää, että tuonkin valiokunnan ponnen pohjalta ministeriö valmisteli tukiaisohejauksia niin, että vaihtoehtoinen tuotanto saisi varteenotettavan jalansijan.

Kananmunien hintakilpailuun Suomi ei pysty. Tähän puuttui myös ed. Pulliainen puheenvuorossaan. Siksi juuri laadullinen kilpailu on tärkeintä. Näin ollen ehdoton takaraja on kaiken a ja o. Katson, että valiokunnan ponsiehdotuksen ja esittämäni ponsiehdotuksen hyväksyminen merkitsisi sitä, että Suomi voisi osoittaa pyrkivänsä systemaattisesti parantamaan eläinten oloja. Tämä parantaisi asemaamme myös keskusteltaessa EU:n eri direktiiveistä. Näin ollen voisimme myötävaikuttaa siihen, että myös EU-direktiivit ovat korkeatasoisia.

Ed. Alajarja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttilan ehdotukseen

vastauksena: Valiokunta on selvittänyt ja tullut siihen tulokseen saamansa selvityksen mukaan, että nykypäivän eläintenpidossa ei ole mahdollista pitää eläimiä siten, että ne voisivat kaikilta osin toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään. Myös ns. olennaisimpien käyttäytymistarpeiden tyydyttäminen johtaisi käytännössä suuriin vaikeuksiin ja jo sen määrittelykin, mitä olennainen käyttäytymistarve oikein on kunkin yksilön kohdalla, on vaikeaa. Lajityypillisen käyttäytymisen täydellinen mahdollistaminen johtaisi siihen, että kaikki tuotantoeläinten pitäminen Suomessa olisi oikeastaan mahdotonta.

Onhan se niin, että täytyy olla hyvä hoito eläimillä, että ne todella tuottavat hyviä munia. Lattiakanalan munathan täytyy pestä. Jokainen tietää, että pesun jälkeen munien kestokyky ja säilyvyys huononevat, joten oikeastaan laatu huononee pesun jälkeen eli lattiakananmunat pitemmän päälle tulevat olemaan laadultaan huonompia. Nyt täytyy muistaa, että lattiakananokkimisjärjestelmäkkin aiheuttaa sen, että kanojen nokat on leikattava, etteivät ne ole vaarallisia toisilleen. Tässä on monia tällaisia eläimellisiä muotoja, joita ei ole otettu huomioon, joten olen ed. Saarion ehdotuksen kannalla.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Häkikielto ei lopeta kananmunatuotantoa Suomessa. Häkeille on nyt jo asian tuntijoiden ja jalostajien mielestä kilpailukykyisiä vaihtoehtoja, ja asiaa tutkitaan koko ajan lisää.

Toin puheenvuorossani esille MA-kanojen jalostajan Tauno Mäkelän kannanotot, joissa tätä siirtymää tehdään. Eettiset tuotantotavat ovat vahvuus meille kilpailussa. Tässä suhteessa bulkkilinjasta on päästävä eroon. Ed. Ulla Anttilalle on todettava, että vastustavat argumentit alkavat olla nyt yllättäviä, kun nimenomaan meidän lausumassamme lähdetään siitä, että investointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla, mitä valiokunta ei lainkaan totea. Ministeri Hemilä on maa- ja metsätalousvaliokunnalle ilmoittanut tapaamisessa, että hän haluaa tukea myös häkkikanaloiden investointeja.

Onko nyt tärkeämpi 1996–2005 kieltää näiden lisärakentaminen vai vasta 2005 puuttua uuden kapasiteetin rakentamiseen? Minusta hallituspuolueiden valiokuntaryhmien kesken neuvoteltu lausuma on parannus valiokunnan sisällään pitämään ideaan 2005. Tässä lähdetään nimen-

omaan siitä, että jo 1996 loppuvat panostukset häkkikanalainvestointeihin.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuluttajat yleensä äänestävät markoilla, ja niin he äänestävät aikaa myöten myös kananmunatuotannossa. Annetakoon heille siihen mahdollisuus, eli ohjatkoot sitten tuotantoa lattiakanalatuotantoon. Tuottajat ovat valmiita muuttamaan tuotantosuuntiaan turvatakseen oman toimintansa munantuottajina.

Nyt täällä eduskunnassa kannetaan huolta kymmenen vuoden päässä olevista ratkaisuista, mitä maataloudelle ja munantuotannolle käy. Se on käsittämätön asia. Tähän asti maatalouspäätoiksi on tehty muutaman kuukauden jaksoissa ja se on luonut sitä epätietoisuutta. Tämä ed. Saarion esittämä ponsiesitys luo edes jonkin näköisen turvallisuuden tuotannon jatkajille.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harjalle toteaisin, että näistä lajille ominaisista käyttäytymistarpeista ponteni sisältää nimenomaan ajatuksen ”ottaen huomioon”. Siis ei niin, että siinä olisi ”noudatetaan” lajille ominaisia käyttäytymistarpeita.

Sinänsä näiden käyttäytymistarpeiden selvittäminen, arvioiminen ja esimerkiksi ohjeistusten muuttaminen edellyttää sitä, että on tutkimustietoa kyseisestä eläimestä, ja totta kai se, että näitä eläimiä on jalostettu osaltaan vaikuttaa myös siihen, miten ne käyttäytyvät. Kanojen kannibalismi on yhtä yleistä niin häkkikanoilla kuin muillakin kanoilla. Tämä on myös siten jalostuskysymys eli ei pelkästään siihen tuotannolliseen määrään, vaan myös näihin muihin ominaisuuksiin pitäisi kananjalostuksessa kiinnittää huomiota.

Mitä sitten tulee ed. Rajamäen vastauspuheenvuoroon niin toki siinä tilanteessa, jos häkkikanalakielto tulee voimaan, mikäli Suomi ei myönnä sataprosenttisia tukiaisia, niin kuka hulla nyt sitten rakentaisi niitä häkkikanaloita, jolleivät ne olisi täysin ilmaisia. Toki maataloustuottaja joutuisi itsekin käyttämään omaa pääomaansa ja jos sillä ei ole tulevaisuudennäkymiä, niin silloin hän ei sitä investointia tietenkään tee.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Se vilkas keskustelu, mikä on tätä salia pannut liikkeelle tässä viime aikoina eläinsuojelulain tiimoilta on tietysti kunniaksi. Voimme todeta, että jos ei tätä keskustelua olisi, niin ilmeisesti Suo-

men eduskunta vähemmän olisi huolissaan siitä, miten Suomessa eläimiä kohdellaan. Se lienee lähtökohta, että kansakunnan sivistystasoa voidaan mitata myös sillä mittarilla, miten se kohtelee omia tuotantoeläimiään yleensä ja mikä on eläinsuojelun eettinen taso.

Tässä laki lähtee siitä, että sen tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta sekä edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Tämän keskustelun ja valiokuntakäsittelyn aikana tämän lakiesityksen oltua myös valtioneuvostossa voidaan todeta se, että aivan joka paikassa emme ole tässä asiassa päässeet tyydyttävällä tavalla eteenpäin.

Uskallan vielä viitata siihen äänestykseen, jonka kävimme viime viikolla shektauksessa, jossa 92 vastaan 67 hävisivät ne, jotka eivät olisi olleet valmiita hyväksymään eläimen samanaikaista kaulan avaamista ja niin sanottua pulttipistoolilla tapahtuvaa eläimen tainnuttamista. Tuolloin todettiin, että se on käytännössä mahdotonta suorittaa teknisesti samanaikaisesti. Se, mihin haluan vielä tänään viitata on se valitettava tosiasia, että esimerkiksi Helsingin kaupungin alueella toimineita teurastuseläinlääkäreitä ja heidän mielipiteitään on käytetty harhaanjohtavalla tavalla hyväksi shektauksen puolesta. Tämän osoitti myös se moniste, joka teurastamoteläinlääkäreiden toimesta jaettiin viime viikon perjantaina tämän suuren salin käyttöön.

Nyt onkin syytä huolehtia siitä, että vastaisuudessa, kun tähän lakiin liittyvät asetukset annetaan, niin niiden sisältö on sellainen, mistä maaja metsätalousministeriössäkin on asetusten luonnoksissa lähdetty, eli että esimerkiksi shektaus toteutetaan nimenomaan teurastamoissa eikä jossakin muualla. Tällaisiakin pyrkimyksiä tiedämme jo nyt olevan.

Tuo kanalakeskustelu on tietysti hyvin pitkälle, niin kuin tämä shektauskin, periaatteellista keskustelua. Mikä oikeus ja miten meillä on käyttää muita lajeja hyväksemme, mitä ovat ne eettiset normit, jotka tätä hyväksikäyttöä säätelevät? Näin ollen se ei ole asia, jota on syytä katsoa alaspäin. Mielestäni tämä keskustelu on hyvin aiheellista.

Ja mitä tulee tuohon käytäntöön eli viljelijän hyvinvointiin, mihin täällä on useaan kertaan viitattu, niin tässä ed. Pulliainen muotoili hyvin: Nyt viljelijä voi hyvin, jos tuotantoeläimet voivat hyvin. Tulevaisuudessa tämä paralleeliteetti tulee yhä voimakkaammin olemaan todellisuutta. Tässä tietysti sille suunnalle, joka itse saa leipän-

sä tästä tuotantoeläinten pidosta, olisi tämä linjaus hyvä painottaen ja heidän pitää mielessä ihan oman edun vuoksi.

Keskustelussa olemme siis tavallaan koko ajan olleet tekemisissä spesimin kanssa, joka on sellainen ajattelu, että ihmisellä lajina on ylivertainen oikeus muiden lajien ylitse. Itse katsoisin, että kyllä keskustelussa varsin suuri osa tämän eduskunnan jäsenistä on todennut ja toteaa sen, että ihmisellä ei ole ylivertaista eikä kontrolloimatonta oikeutta muiden lajien oikeuksien yli, ei edes niin sanotuista uskonnollisista tai muista sellaisista syistä.

Näin ollen, arvoisa puhemies, lopuksi haluan todeta, että ed. Ulla Anttilan ehdottama lausuma on varsin tärkeä ja haluan sitä kannattaa. Se lähtee eläinten lajinomaisen käyttäytymisen, käyttäytymistarpeiden huomioimisesta ja niiden tavoitteiden nostamisesta sen kehityksen suunnaksi ja tien näyttäjäksi, jota lakeja uudistettaessa ja asetuksia annettaessa on syytä noudattaa. Kannatan ed. U. Anttilan ehdotusta.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusanen hiukan vapaasti määritteli klassista sivistysihannetta, mikä lähtee siitä, että yhteiskunnan sivistyksen mitta on se, millä tavalla yhteiskunta huolehtii vähempiosaisistaan. Näin se on. Kyllä siihen tietenkin voidaan liittää myös se, millä tavalla yhteiskunta huolehtii tuotantoeläimistään.

Mutta sitten kun tämän hienon spesimisanan ed. Tiusanen täällä lanseerasi markkinoille ja kertoi siinä, että ikään kuin ihmisellä tyyppinä tai lajina ei olisi ylivertaisuutta tai minkäänlaista otetta muihin lajeihin, niin ed. Tiusaselle toteaisin, että kyllä jo luomisjärjestyksessä on jonkinlainen ote ja arvoasteikko laitettu näissä asioissa. Enpä ole kuullut, että siellä häkkikanalassa ihmisten yli menevää lakia tullaan tekemään tai päättämään. Joten tässä suhteessa sivistysmittakäsitteiden toivon pysyvän niissä klassisissa määritelmässä, mitkä niille aikanaan on annettu ja mitkä järjestäytyneessä yhteiskunnassa on myös oikeudenmukaisiksi todettu.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Takkula puhui luomisjärjestelmästä. Itse haluaisin viitata australialaisen filosofi Singerin ajatuksiin nimenomaan spesimistä ja siitä, että meillä on todella vastuu käyttäytymisestämme, kun olemme muiden lajien kanssa tekemisissä. Tämähän liittyy yleensä ympäristönsuojeluun hyvin voimakkaasti, kaikkeen

siihen, mistä maailmassa keskustellaan. Toivoisin, että ed. Takkula liittyisi meihin, jotka olemme lukeneen Singerin ajatuksia. En usko, että teidän, ed. Takkula, luomisjärjestelmäajatuksenne ovat sen kanssa välttämättä ristiriidassa. Kysymys on käytännöstä ja siitä, miten me tunnemme jokapäiväisessä elämässä ihmisiä vastuumme. Tässä jaksan kyllä uskoa kaikkiin meihin.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Tiisanen, myös minä kannatan ed. Ulla Anttilan tekemää ponsiehdotusta, kuten kannatan myös valiokunnan mietintöön sisältyvää pontta kanaloista. Itse asiassa ed. Takkula, joka nyt onkin jo poistunut salista, ai, on vain vaihtanut paikkaa salissa, otti äskeisessä vastauspuheenvuorossaan esille teeman, jota ajattelin itsekini hiukan käsitellä. Nimittäin pohjimmiltaanhan yhteiskunnan suhtautumisessa eläimiin on taustalla siinä yhteiskunnassa vallitseva ihmisen käsitys omasta paikastaan luonnossa ja maailmassa. Tähän käsitykseen perustuvat sitten puolestaan näkemykset siitä, mihin ihmisellä on oikeus.

On mielenkiintoista, että tämä on itse asiassa hyvin laajasti, kansainvälisesti keskustelussa oleva teema tällä hetkellä. Siitä aivan pienenä osoituksena se, että omaan kotiin on aivan parin päivän sisällä saapunut kaksi tieteellistä lehteä, joissa tavallaan muistaakseni jopa kannessa ikään kuin kansitarinana on artikkeleita, jotka liittyvät eläinten tietoisuutta koskevaan tutkimukseen, yksi englantilainen ja yksi suomalainen lehti. Me tiedämme kotimaisistakin tapahtumista, että eläinsuojelu on nuorten keskuudessa nouseva teema. Tiedän omista lapsistanikin sen, että nykyisten nuorten sukupolvi on aivan toisella tavalla kiinnostunut eläinsuojelusta kuin mitä oma sukupolveni oli vastaavassa iässä.

Mutta juuri tämä uskonnollinen näkemys siitä, että ihminen on luonnossa jotain aivan erikokoisen ainutlaatuisuutta, jotain, mitä ei voida muihin eläviin olentoihin verrata, on ollut paljolti taustalla sille, että on katsottu ihmisellä olevan myös lähes rajattomat oikeudet muiden elävien olentojen suhteen.

On mielenkiintoista, että uusin tutkimus on monella rintamalla ikään kuin kaventanut tätä eroa ihmisen ja muiden eläinten välillä. Esimerkiksi lajikehityksen tutkimuksessa on ollut suuri yllätys vanhempiin näkemyksiin verrattuna, kun on havaittu, että esimerkiksi simpanssin ja gorillan kehitystiet ovat erkaantuneet toisistaan aikaisemmin kuin simpanssin ja ihmisen kehitystiet. Samoin, kun on tutkittu esimerkiksi muiden

apinalajien kuin ihmisen kykyä kommunikoida merkkikielellä, niiden tietoisuutta, tajuntaa omasta itsestään, niin jatkuvasti tutkimus tuo tietoa siitä, että eläinten tietoisuus on pitemmälle kehittynyttä kuin perinteisesti on ajateltu.

Se, että tieteellisessä tutkimuksessa ollaan valmiit semmoisiin ajatusmalleihin, tekemään kysymyksiä, kehittämään sellaisia koejärjestelyjä, joilla tämän tyyppistä uutta tietoa saadaan, kertoo ehkä siitä, että on olemassa aika merkittävä pohjavirta kulttuurissa, jossa tavallaan mietitään uudestaan sitä, mikä on ihmisen paikka elävien olentojen keskuudessa, ihmisen paikka luonnossa ja siihen liittyen, minkälaiset oikeudet ihmisellä on muiden eliöiden hyväksikäyttöön.

Valitettavasti keskustelu, mitä eduskunnassa on eläinsuojelulaista käyty, on ainakin minulle tuonut sen kysymyksen, onko tämä eläinsuojeluun liittyvä, nyt todella kansainvälisesti nousussa oleva teema seuraava sellainen eettinen kysymys, jossa suomalainen yhteiskunta on jäämässä jälkijunaan. Se on minusta erittäin valitettavaa sen vuoksi, koska suomalaiseen kulttuuriperintöön liittyy toisaalta paljon hienoa näissä asioissa.

Jos tutkimme esimerkiksi suomalaisten muinaisuskoo, sitä mihin suomalaiset uskoivat ennen kuin kristinusko valtasi Suomen, usko oli hyvin selkeästi luonnonuskonto, luontoa kunnioittava, eläviä olentoja kunnioittava. Myös suomalaisessa maataloudessa on paljon hyviä perinteitä hyvästä eläinten kohtelusta ja eläinten pidosta. Itse asiassa vasta viime aikoina tällainen lähinnä rahaa ajatteleva ajattelutapa on alkanut tätä perinnettä syrjäyttää. Se on kovin valitettavaa, sillä mielestäni suomalaisessa kulttuuriperinnössä on aineksia siihen, että suomalaisilla olisi mahdollisuus olla tässä asiassa myös Euroopan ja maailman kärkijoukossa.

Mitä tulee päivän teemaan, asetetaan selkeä takaraja häkkikanaloiden pidolle, kuten valio-kunta mietinnössään ehdottaa, vai vesitetäänkö takaraja, kuten edustajat Saario ja Rajamäki ponsiehdotuksessaan esittävät, niin mikäli eduskunta nyt päättyy vesittämiseen, pidän sitä hyvin valitettavana. Kysymys on laajemmalti myös koko suomalaisen ruoantuotannon — ei pelkästään suomalaisten muniin, vaan koko suomalaisen ruoantuotannon — kansainvälisestä maineesta. Olen sitä mieltä, että ylipäänsä ruoka-ainemarkkinoilla suomalaisten on hyvin vaikea kilpailla millään muulla kuin laadulla. Jos emme systemaattisesti joka alueella pyri kehittämään suomalaista lainsäädäntöä sellaiseksi, että se pa-

kottaa pitämään laadun korkealla, silloin mielestäni teemme pitemmällä tähtäimellä haittaa suomalaiselle maataloudelle myös elinkeinona.

Sitten menen muutamisiin yksityiskohtiin.

Ed. Ala-Harja kommenttipuheenvuorossaan toi esille joitakin argumentteja lattiakanaloita vastaan. Näitä samoja aiheita on käsitelty ainakin lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä salissa. Tuon niitä nyt kertauksen vuoksi esiin. Eduskunnan eläinsuojeluryhmään järjesti vähän ennen lain ensimmäistä käsittelyä pienen seminaarin kanala-aiheesta. Siellä mielestäni varsin hyvin kerrattiin kaikki ne argumentit, mitä meillekin tullessa lippusissa, lappusissa ja kirjeissä on esitetty lattiakanalamallia vastaan.

Esimerkiksi argumentti, että lattiakanaloissa munitut munat olisi kaikki pestävä, ei suinkaan ole mikään yleispätevä sääntö. Lattiakanaloita on kovin monenlaisia. Me näimme valokuvaesimerkkejä suurista kanaloista, jotka eivät siis olleet mitään pieniä mummon kanaloita, vaan suuria tehokanaloita, mutta järjestelyiltään lattiakanaloita eivätkä häkkikanaloita. Näissä niiden munien määrä, jotka päivittäin tulivat lattialle eli jotka siellä likaantuivat, oli ihan muutamien tai muutamien kymmenien munien luokkaa. Loput munat, jotka munittiin pesiin, olivat puhtaita eikä niissä tässä mielessä ollut mitään ongelmaa häkkikanalamuniin verrattuna.

Mitä tulee kuuluisaan kanojen nokkimiseen ja kannibalismiin, siinä on kysymys jalostuksesta. Tähän asti kanan poikastuottajat eivät ole omille asiakkailleen taanneet myymistään kananpoikasta mitään muuta kuin niiden munantuotantokyvyn. Esimerkiksi niiden käyttäytymisominaisuuksiin, jotka ovat myös perinnöllisiä, ei ole jalostuksessa kiinnitetty huomiota. Mutta jos lattiakanalavaatimus yleistyy, se tarkoittaa sitä, että myös kanan poikasjalostuksessa tähän asiaan on kiinnitettävä huomiota, ja se on näillä keinoilla ratkaistavissa.

Ylipäänsä uskon, että kaikki syömämme ravinto on laadultaan sitä parempaa ja terveellisempää, mitä paremman ja terveellisemmän elämän on saanut elää se elio, olkoon eläin tai kasvi, jonka tuottamaa ravintoa syömmme. Uskon, että kanala-asiassakin edistämme myös omaa terveyttämme ja myös kyseisen elinkeinon kansainvälistä kilpailukykyä parhaiten asettamalla selvän takarajan häkkikanaloiden pidolle.

Lopuksi totean vielä, että huolimatta siitä, että edustajilta Rajamäki ja Saario asiaa on kyselty, emme vielääkään ole saaneet vastausta, mitä tarkoittaa kohta ”ellei EU:ssa tai Pohjoismaissa

vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa”. Tarkoittaako tämä sitä, että jos EU:ssa yleinen käytäntö ei vuoteen 2005 mennessä ole kieltänyt häkkikanaloita, niin sitten Suomessaakaan ei kielletä, vai mitä tämä tarkoittaa?

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi puhui laadusta ja toteasi, että vain laadulla me pystymme kilpailemaan. Nyt ei ole kuitenkaan tuotu esiin ollenkaan, edes yritetty väittää, että lattiakanalassa munitut munat olisivat laadukkaampia tai terveellisempiä kuin häkkikanaloiden, päinvastoin. Ed. Ala-Harja toi sen seikan esille, samoin ministeri Hemilä eduskunnassa vastatessaan, että lattiakanalassa leviää salmonella huomattavasti herkemmin kuin häkkikanaloissa. Emme voi puhua samaan aikaan laadusta ja jostain muusta asiasta.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalaiset kananmunat laadultaan kestävät yleismaailmallisen vertailun, siitä ei ole epäilystäkään, ja asettuvat ihan huipuluokkaan.

Tässä esityksessä on ollut selkeä vaatimus ottaa takarajaksi 2005. Silloin kun ollaan asettamassa selkeitä vaatimuksia toiminnan käyttöomaisuusinvestoinneista luopumisesta, olisi odottanut myös, että vihreiltä olisi tullut selkeä esitys, että pitää varata myös valtion budjettiin rahat kyseessä olevien omaisuusarvojen korvaamiseksi ammatinharjoittajille. Tätä en ole ainakaan missään nähnyt. Siksi lojaalisuus ed. Saarioon ponnessa on välttämätön.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varsinkin silloin, kun on kysymys eläinravinnosta, laadulla on kaksi puolta. Toinen on eettinen laatu ja toinen — miksi sitä nyt sanoisi — ravinto-opillinen laatu.

Mielestäni on aivan yksiselitteinen asia, että kananmunien eettinen laatu on parempi lattiakanaloissa, koska häkkikanaloissa kanat eivät pääse toteuttamaan useita biologisia perustarpeitaan, jotka olen salissa luetellut moneen kertaan, mutta luettelen nyt vielä: seurustelu, ruoan etsimiskäyttäytyminen, siipien levittely, maan kuopiminen, hiekkakylvyt. Nämä ovat esimerkkejä kanojen lajinnukaisista käyttäytymistarpeista, joita häkkikanaloissa ei voida toteuttaa.

Mitä tulee ravinto-opilliseen laatuun ja pe-suargumenttiin, vastasin jo. Salmonella-argumentista kuulimme siinä seminaarissa, johon

viittasin, kokemusperäistä tietoa, jonka mukaan salmonella ei lattiakanaloissa ole yhtään sen suurempi ongelma kuin häkkikanaloissa.

Ed. K a l l i: Arvoisa rouva puhemies! Muutama ajatus päivän tekstistä.

Arvoisa puhemies! Kanojen, kuten muidenkin eläinten hyvinvointi on tärkeä asia ja tänään jälleen olemme huomanneet, että suuri joukko tässäkin salissa on hyvin huolestunut siitä, millä tavalla meidän kotieläimiämme ja erityisesti hyötyeläimiämme hoidetaan.

Asiaa tulee minusta kuitenkin viedä eteenpäin maailman laajuisesti, ja myös näkemykseni mukaan koko eläinsuojelutyön ei pidä jäädä yhden yksittäisen maan omaksi projektiksi, vaan sen tulee alkaa sieltä, missä tilanne on kaikkein pahin. Näin eteenpäinmeno olisi varminta ja tehokainta. Vain ja ainoastaan näin menetellen päästään tosi tuloksiin.

Tässä ajankohtaisessa häkkikanalakiellossa tulisi kaikissa maissa edetä yhtäaikaaisesti. Muutenhan esimerkiksi Ruotsin ja Suomen kiellot antaisivat suurille tuottajamaille mahdollisuuden jättäytyä uudistuksista kokonaan sivuun ja vallata esimerkiksi Suomen markkinoita. Keskustan valiokuntaryhmä allekirjoitti mietinnössä olevan III vastalauseen, jossa edellytetään, että ”kulutusmuni tuotantoa koskevassa sääntelyssä noudatetaan munintahakeista EU:n tasolla annettavia yhteisstandardeja.” Lausuma olisi hyvä ja Suomen kannalta looginen ja kestävä. Nyt kuitenkin, kun ed. Saario ed. Rajamäen kannattamana on jättänyt lausuman, joka on parempi kuin mietinnön varsinainen lausuma, en ainakaan itse näe mitään estettä ettenkö voisi lähteä tukemaan ed. Saarion lausumaa.

Edelleen, olisi suotavaa, että EU:n piirissä päädyttäisiin siihen, että rohkeasti lähdetäisiin toimiin, joissa häkkikanalalle etsittäisiin vaihtoehtoja. Itse koen, että häkkikanala ja lattiakanala eivät ole toistensa vastakohtia, vaan vaihtoehtoja, ja vaihtoehtojen mahdollisuutta pitää edistää. Lausuman mukaan tähän mahdollisuus annetaan, ja on markkinoiden asia reagoida ja antaa sen kaltainen signaali, että vaihtoehtoista tuotantomuotoa voidaan laajentaa ja ne, jotka aikovat kanoja pitää, valitsevat vaihtoehdoisen tuotantomuodon.

Suomellehan EU:n laajuinen kiello sopii hyvin, koska Suomessa kanojen pito ei ole niin keskittynyttä. Tuotantokoko Suomessa on selvästi pienempi ja investoinnitkin ovat tätä kautta tietenkin pienemmät. Nyt tässä uudessa

tilanteessa, mikäli EU päättäisi tehdä tämän kaltaisen rajoitteen, varmaan se Suomelle sopii hyvin. Mutta se ei, että Suomi itse osaltaan ilman laajempaa kokonaisuutta lähtisi reagoimaan tai toimimaan. Se ei voi olla oikein suomalaista kannatalloutta ja Suomen munatuotantoa kohtaan. Eli perusteena sille, miksi keskustan valiokuntaryhmä on lähdessä tukemaan ed. Saarion pontta, halutaan osaltaan olla tukemassa sitä, että tällä tavalla lausumaa voitaisiin järkevöittää, niin että Suomi osaltaan on vetämässä linjaa ja marssimassa siihen suuntaan, että Suomi EU:n sisällä edistää asiaa ja pyrkii vaikuttamaan, mutta ei välttämättä itse ole tekemässä tämän kaltaista tiukkaa rajausta.

Arvoisa puhemies! Osaltani tulen tukemaan ed. Saarion lausumaehdotusta.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole mikään maatalous- eikä kanatalousasiantuntija, mutta olen sitä mieltä, koska suomea kuitenkin kohtuullisesti hallitsen, että kyllä tämä ed. Saarion kompromissi on kaikkea muuta kuin vilpiton tavoitteiltaan. Jos se olisi vilpiton, niin sen laatijat olisivat tyytyneet valiokunnan esittämään näkemykseen tässä asiassa.

Mitä tulee investointilausemaan, niin olisin todennut, että jos alan tuottaja tietää kymmentä vuotta aikaisemmin, että tuotanto tulee kiellettyksi, niin kyllä hän viisaasti varmasti siinä ajassa kuluttaa ja käyttää loppuun ne tuotantolaitokset, mitä hänellä on. Tiedän, että häkkikanala joudutaan uusimaan jonkin ajan kuluttua. Hän valmistautuu silloin todella rehellisesti siihen, mitä tapahtuu kymmenen vuoden kuluttua. Nojautuminen siihen, että mahdollisesti EU:ssa asia kielletään, on aivan turhaa, kun tiedetään ne todella suuret kananmunantuottajamaat, jotka ovat takana, samoin eteläisen Euroopan maat. Myöskään se ei kelpaa porkkanaksi, että EU voisi jopa lyhentää kieltämisen voimaantuloaikaa. Se on aivan mahdoton ajatus.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalli puhui kauniisti ja samalla asiallisesti siitä, kuinka Euroopan unionin matassa tulisi päästä säädöksiin, jotka ottavat huomioon tuotannossa olevat eläinsuojelliset aspektit. Juuri sitähan valiokunnan enemmistö omassa ponnessaan myös ajoi takaa. Logiikka oli siinä, että tällä tavoin Suomi omalla toiminnallaan antaa sekä ryhtiä että signaaleja EU:ssa tapahtuvaan valmisteluun ja päätöksentekoon,

jotta koko maanosan kattava munitushäkkien kieltö saataisiin mahdollisimman nopeasti aikaan. Totta kai valiokunnan enemmistö lähti myös edellyttäessään asetuksia siitä, että ylivoimaisia, mahdottomia hankaluuksia tuotannolle ei tulisi aiheuttaa. Sitä johtopäätöstähän mietinnön muotoilusta ei voikaan tehdä. Kaikessa muussa voin yhtyä ed. Kallin käsityksiin markkinaehtoisesta maataloustuotannosta.

Ed. Mikkola: Arvoisa puhemies! Mitä tulee ed. Kallin lähtökohtaan siitä, että Suomen pitäisi maatalouskysymyksissä aina seurata maailman linjaa tai ainakin Euroopan linjaa, tämä on mielestäni kestävä sen takia, että jos me muussakin kehityksessä lähdemme siitä, että missä kaikkein huonoimmat olosuhteet ovat, siellä on ryhdyttävä parannuksiin ja vasta sen jälkeen meillä on tarvetta omaa toimintaamme tarkastella, niin tämä johtaa täysin kestävämmään tilanteeseen. Eikä tässä ole mitään erikoista hurahtamista yltiöradikalismiin, vaikka me kulkisimmekin vähän etuajassa maailmanlaajuisesta järjestelmästä ja vähän eurooppalaisestakin. Erikoisesti eläinsuojelussa on tähän tarvetta.

Kyllä yhdyin siihen, mitä ed. Tiisanen sanoi, ja olen sitä itsekin viljellyt, että myös eläinsuojelu on yksi sivistyksen mittari, halutaan sitä käyttää sen tarkemmin yksilöimättä.

Kun ed. Saario on tehnyt uuden ponsilauseuman häkkikanaloiden kohdalta ja sitä ed. Rajamäki kannattanut, niin ed. Rajamäki on hämmästyksensä kovin voimakkaasti korostanut, että se on hallituspuolueitten valiokunnan ryhmän neuvottelematulos. Minä olen saanut käsityksen, että näin ei olisi, vaan se on erittäin valiokunnan jäsenten neuvottelematulos. Jos minulta kysyttäisiin, kenen ponsilauselma tämä on, niin yhtyisin siihen, että se on ed. Kallin ja keskustan ponsilauselma. Niin kuin ed. Kalli sanoi, hän voi sen hyväksyä ja keskustasta voi sen hyväksyä ja se on paljon parempi kuin se keskustan lausuma, mikä tässä kohtaa oli tarjolla, minä he jättivät eriävänä mielipiteenään. Mutta tällä tavalla ehkä päästään keittiön ovesta sisälle paljon sopivammin kuin paraatiovesta, annetaan toisten esittää ja toisten kannattaa ja tehdään siitä vähän eri näköiset lavasteet ja sanotaan, että tällaisesta on kysymys. Minusta on täysin selvää, että keskustasta kannattaa tätä uutta ponsilauselmaa ja se on keskustan lauselma ja sillä selvä.

Omana henkilökohtaisena tarkastelukulmanani on, että pidän tätä valiokunnan lausumaa sopivampana ja parempana. Sitä voi tietysti lä-

hestyä monelta kannalta. Mutta myös ponsilauselmista olen sitä mieltä, että kun eduskunnan tahto ei ole lakina, niin sen, mitä ponnella tarkoitetaan, pitäisi aina olla hyvin selkeää. Epäselviä, monimutkaisia kompromissiponsia ei pitäisi yleensä hyväksyä. Siis puhun yleisellä linjalla. Tässä sanotaan: "ellei EU:ssa taikka Pohjoismaissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaika". Kuka sen mittaa, että edellytetään pidempää siirtymäaika? Onko eduskunta lausunut tahtonsa, kun nimenomaan edellytetään, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tiettyä aikaa ennen jnp.? Valiokunnan kannanotto kiinteästä ajankohdasta on selkeä ja edellyttää, että hallitus sitä ennen ryhtyy toimenpiteisiin. Tämä toinen antaa mahdollisuuden luistamiseen, samoin "investoinnit" ja "kokonaisuus". Nimenomaan kompromisseilla on se taipumus, että niistä tulee sellaisia, että ne voisivat kaikki hyväksyä, ja sen jälkeen ruvetaan kilpailemaan, miten niitä pitää tulkita. Tämähän on se näkymä.

Täällä on käyty keskustelua, että kompromissilausema hakee myös rajalinjausta eläinsuojellisuudesta näkökohdista ja tuotanto-olosuhteista. Minun tulkintani on se, että jos puhumme eläinsuojelulaista, silloin pitää olla painotus eläinsuojelukysymyksissä. Jos on kysymys maatalouspolitiikasta ja sen lainsäädännöstä, silloin on näkökulma erilainen. Kun nyt tarkastelemme sitä eläinsuojellisuudesta näkökulmista, niin paino on eläinsuojellisuudessa asioilla. Silloin mielestäni valiokunnan lausuma on tässä kohtaa oikeampi, selkeämpi. Voin sen henkilökohtaisesti hyväksyä. Näkemykseni on myös selvästi painottunut eläinsuojellisuudesta näkökulmille. Haluan näkökulmani sanoa selkeästi, miksi teen sen näin. Kuten sanoin, käsitykseni on, että tämä on Suomen keskustan ponsilauselma muiden esittämänä.

Miksi pyysin puheenvuoron? Pyysin sen takia, että arvoisa ministeri oli paikalla. Kiinnitän juridis-tekniseen asiaan huomiota, olen siihen aikaisemminkin kiinnittänyt ja kiinnitän siihen vielä kerran huomiota. Se on voimaantulosäänöksen 66 §:n 3 momentti. Minä luen sen, niin ei tarvitse sitä sen enempää etsiä. Siellä 2 momentissa kumotaan vuoden 1971 eläinsuojelulaki. Tulin puheenvuoroni pitämään juuri sen takia, että ministeri sattui olemaan paikalla. En tiedä, onko täällä paljon tekniikalla merkitystä. (Ed. Aittoniemi: Minä kuuntelen kyllä!) — Tiedän ed. Aittoniemen kannan. Minusta tämä ei ole teoriaa, ed. Aittoniemelle se on. — Siinä 3 momentissa sanotaan, että kumottavan lain 9 §:n 1 momentin ja

11 §:n 2 momentin nojalla 20 päivänä joulukuuta 1985 annettu asetus koe-eläintoiminnasta jää edelleen voimaan. Tämä asetus on annettu vuoden 1971 eläinsuojelulain nojalla, se jätetään voimaan. Juridis-teknisesti tämä on mahdollista, mutta asiallisesti hassua. Miksi? Kerron sen uudestaan.

Siksi, että vuoden 1971 eläinsuojelulaki kumotaan, mutta sen voimalla annettu asetus jää voimaan. Vuoden 1971 eläinsuojelulaissa koe-eläintoiminnasta säädetään 9 §:n 1 momentissa ja 11 §:ssä ja nyt siitä säädetään uudessa laissa 31 §:ssä. Siis viittaukset ovat erilaiset. Toiseksi vuoden 1971 eläinsuojelulaissa koe-eläintoiminnan luvan antaa maa- ja metsätalousministeriö. Tämän lain mukaan luvan antavat lääninhallitukset. Sitten asetuksessa on viittaukset vanhaan eläinsuojelulakiin. Kun tämä laki tulee voimaan, samanaikaisesti täytyy korjata eläinsuojeluasetusta nykyisin mukaiseksi. Mitä sieltä jää voimaan? Sieltä jää muutama pykälä, mutta ennen kaikkea jää voimaan asetus koe-eläintoiminnasta. Sanotaan, että tämä on annettu vuoden 1971 eläinsuojelulain nojalla, ja sitten on muutettu pykälät. Käytännön esimerkkinä, kun käytännön ihminen tämän lukee, hän katsoo, että on vuoden 1971 eläinsuojelulain nojalla annettu asetus, mutta vuoden 1971 lakihan on kumottu, siis tämä asetus ei ole voimassa.

Esittäisin, että asetus kirjoitettaisiin tämän lain mukaan, otsikointi ja muut nykyisin mukaan ja otettaisiin sieltä ne vanhat pykälät, mitkä edelleen soveltuvat hyvin voimaan, ettei tulisi tällaista kömmähdystä eikä sekamelskaa.

Kun tämän esitin, minulta aika moni kysyi, miksi en tehnyt muutosehdotusta voimaantulosääntöön. Olen sanonut, että en tehnyt sitä, koska ei sitä ollut valiokunnan mietinnössä. Toiseksi, ei eduskunnan tarvitse tästä päättää, kun viisas ja hyvä hallitus ja erikoisesti ministeriö voi milloin tahansa muuttaa tämän ja säätää uuden asetuksen, sillä uudella asetuksella kumota vanhan asetuksen.

Tämä oli se, minkä halusin sanoa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Keskustelu on aikaisemman toistoja. Huomaatan ed. Mikkolalle vielä kerran siitä, että ei eduskunta asetuksia säatele, muuta kuin viittaa niihin tietysti. On olemassa paljon asetuksia, joiden pohjalla oleva laki on kumottu. Tämän jälkeenkin hallitus aikanaan antaa asetuksen muutoksen ja muuttaa asetuksen asianmukaiseksi. Tämä on tällaista knoppologiaa.

Niin kuin aikaisemminkin sanoitte, ed. Mikkola, te olette nähnyt pitkään vaivaa ja varmaan valvonut öitäkin, kun olette yrittänyt löytää tuollaista pientä mukamas virhettä, jonka te olette nostanut suurena asiana esille. Jos lähdetään katsomaan voimaantulosääntöksiä ja lain suhdetta asetukseen, vastaavia löytyy monesta paikasta. Asetusta muutetaan aikanaan tarpeen mukaan eikä ole mitään ongelmaa tässä asiassa. Uskon, että sen takia te ette muutosesitystä tehnytäkään. Me molemmat olemme saaneet puhua kolme kertaa tästä asiasta eduskunnassa ja ihan hyvää keskustelua. Arvostan suuresti ammattitaitoanne, mutta se on hakemalla haettu asia, jolla ei ole mitään merkitystä.

Ed. Rosendahl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mikkola väitti kolmatta pontta keskustan ponneksi, mutta minä olen sen ensimmäinen allekirjoittaja ja minä olen myös tekstin kirjoittanut ihan henkilökohtaisesti. Nämä keskustan kolme edustajaa, jotka tässä ovat sen allekirjoittaneet, ovat allekirjoittaneet sen muuttamatta tekstiä ollenkaan. Tämä on täysin minun tekstini. Tässä on myös kokoomuksen ja kristillisten allekirjoittajia, joten minusta sitä ei voi kutsua keskustan ponneksi. Minä kuitenkin olen neuvotellut hallituspuolueiden edustajien kanssa. En ole saanut riittävää kannatusta sen taakse, mikä minusta olisi ollut järkevää, ja siksi minäkin olen luopunut tästä. Kannatan ed. Rajamäen ja ed. Saarion aikaisemmin esittämää pontta. On tietysti järkevää, että myös keskusta tekee samoin, en ollenkaan vastusta sitä.

Ed. Mikkola myös väitti, että kanat voivat paremmin, jos ne eivät ole häkeissä. Tällaisia tutkimustuloksia ei ole maailmalta saatavina. Suomessa ei ole tehty tutkimuksia eikä saatu tällaisia tuloksia. Minulla on kädessäni Ruotsin maatalousyliopiston tuore tutkimus, jossa kanatalousosaston johtaja esittää ja osoittaa, että kokonaistilanne huomioiden häkkikanalat ovat huomattavasti parempia kun lattiakanalasysteemi.

Ed. Mikkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Rosendahlille. Olen pahoillani, että ilmaisin itseni huonosti. Puhuin nimenomaan siitä ponnesta, jota ed. Saario esitti ja ed. Rajamäki kannatti. Sanoin, että se ponsi on tosiasiaa Suomen keskustan ponsi. En ollenkaan puhunut valiokunnan mietinnössä olevasta kolmannelta ponnesta. Toiseksi en myöskään sanallakaan sanonut siitä, että kanat

voivat lattiakanalassa paremmin kuin häkki-kanalassa. En puhunut siitä sanaakaan, mutta olen kyllä sitä mieltä, nyt kun ed. Rosendahl sitä kysyy. En puhunut siitä lainkaan äskeisessä puheenvuorossani.

Kolmanneksi, ed. Aittoniemi, me olemme tässä puhuneet, onko tämä teoriaa vai ei. Tämä ei ole teoriaa, vaan tämä on käytäntöä. Miksi tähän kiinnitän voimakkaasti huomiota? Täällä on ollut tapa, että on jätetty vanhojen lakien asetuksia voimaan. Se on juridisesti mahdollista, kun eduskunta sen tässä tavallaan valtuuttaa, mutta se on tavattoman huono ja karsittava menettelytapa. Aina asetuksella pitäisi kumota asetus. Tässä vain kiinnitän siihen problematiikkaan huomiota ja seuraan, mitä maa- ja metsätalousministeriö tekee. Miksi se jättäisi sen vanhan asetuksen voimaan, kun voi uuden lain mukaan antaa asianmukaisen uuden asetuksen? Mielestäni se on viisasta ja myös ihan käytännön työssä helpottaa niitä, jotka joutuvat näitä soveltamaan.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Vaini ei ollut pitkään aikaan käytössä, niin että ei ollut tilaisuutta käyttää vastauspuheenvuoroja. Tämä on kollektiivinen sellainen eräisiin näkökohtiin, jotka mielestäni vaativat vielä puheenvuoron käyttämistä.

Minä voin olla aivan nyt hakoteillä, mutta minun on pakko tällä aloittaa. Edustajat Saario ja Rajamäki esittävät ponsiehdotuksessaan, että investointituet tulee suunnata vaihtoehtoista tuotantoa edistävällä tavalla ja ed. Rajamäki äskenkin vastauspuheenvuorossaan tähdensi sitä, että tämä ei olisi ministeriön linja jo nyt. Minä taas muistutan erästä infotilaisuudesta, jossa kunnioitettu ministeri — joka nyt on hienosti paikalla, tervetuloa — totesi muun muassa niin, että tämä esitys on saatettu jo komission arvioitavaksi, ja sanoi vielä infotilaisuudessa — jos nyt oikein aivan muistan, kun tarkkaavaisena aina ministerin puheenvuoroja kuuntelen — että siihen on ollut hiukan nihkeä suhtautuminen. Toisin sanoen minusta ed. Rajamäki, jota suuresti kunnioitan maatalouspoliittisena asiantuntijana tietenkin, antoi tästä ilmeisesti väärän todistuksen ja nojasi koko ponsiesityksensä tähän persoonalliseen asiaan.

Sitten ed. Ala-Harja, joka nyt on lähtenyt kananmunia pesemään täältä — juuri huomaa — väitti, että aina lattiakanalassa tuotetut munat jouduttaisiin pesemään. Arvoisa puhemies! Minä voin vannonaa ja vakuuttaa, että olen luke-mattomasti syönyt lattiakanalassa tuotettujen

munien sisuksia eikä niitä kuoria ole kukaan pessyt, ei hitustakaan. Tässähän on, arvoisa puhemies, laatutekijä juuri: siis tuottaa lattiakanalassa munat sillä tavalla, että kenenkään niihin ei juolahda mieleenkään mennä pesemään niitä. Sehän on se laatukysymys. Tässä ovat menneet, arvoisat kansanedustajat, munat ja makkarat sekaisin, vaikka nyt ei makkarapoliittinen selonteko olekaan meneillään.

Väitän erikoisesti edustajille Ryhänen ja Ala-Harja kannibalismiasioista, joita on käsitelty täällä, että siinä on kysymys kanakannoista. Toisilla kannibalismitaipumus on voimakkaampi kuin toisilla, eliikä lattiakanalassa joudutaan nimenomaan tekemään selvät kantavalinnat. Aikoinaan 60-luvulla Matti Sirén väitteli tohtoriksi kanojen kannibalismista. Siinä hän totesi, että arginiini-nimisen aminohapon puute saattaisi olla kannibalismin esiintymisen syy, mutta sille ei ole myöhemmissä tutkimuksissa osoitettu vahvistusta. Tämän totean, jos muistelette juuri tätä tutkimusta, arvoisat edustajat.

Mitä tulee salmonellan esiintymiseen, täällä on nyt jo keritty todeta väliin, että se on lähinnä rehuasia. Salmonella leviää rehujen kanssa. Mitä suurempi häkkikanala on, missä ketjuilla kuljetaan rehu, sen varmemmin myöskin siinä salmonella leviää, koska jokainen kana voi ketjulla nokkaista rehua. Toisin sanoen tässä suhteessa kumpikaan hoitotapa ei ole toistaan etevämpi. Ihan sama ongelma on. Kysymys on siitä, että salmonella pitää pitää loitolla.

Sitten ed. Kallille se, että jos halutaan olla tiennäyttäjänä ja vaikuttaa, olkoon skaalana Suomi, Eurooppa tai maapallo, mallin pitää olla vakuuttava, uskottava. Lillunlillu ei ole uskottava.

Ed. Ryhänen: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa epäilemättä kaikki ovat asiantuntijoita. Kukapa meistä ei olisi elämässään munit. Mutta keskustelu on mennyt hyvin syvälle, mielestäni ehkä liiankin syvälle, ja on unohtunut pääasia, josta meidän nyt tulisi päättää.

Ed. Tiusaselle toteaisin, että minä kyllä luotan enemmän luomisjärjestykseen kuin filosofi Singeriin, koska Singer on epäilemättä luomisjärjestelmän hautoma eikä toisin päin.

Mitä taas tulee häkkikanala-asiaan, siinä on muistettava, mikä on EU, jonka jäsen siis olemme. EU on maataloustukijärjestelmä pääasiassa, koska sen budjetista yli puolet on erilaisia maataloustukia. Maastrichtin sopimus osoittaa selkeästi, että unionilla on yhteinen maatalouspoli-

tiikka. Tämä minusta on tässäkin asiassa syytä muistaa. EU:ssa meidän tulee ajaa hyviä asioita EU:n erilaisissa elimissä, kilpailu- ym. syistä — sanoisin ynnä muista syistä sen tähden, että ei monissa Euroopan unionin maissa nähdä pelkästään hyvänä, jos me teemme selkeästi unionin muiden jäsenvaltioiden vastaisia päätöksiä tämänkään sorttisissa asioissa. Meidän tulisi siis ajaa suurin piirtein yhtä tahtia tämänkin sorttisissa asioissa, kun olemme kerran unionin jäseniä. (Ed. Pulliainen: Ed. Ryhäsestäkin on tullut unionisti!) — Minä olen ollut unionia vastaan enkä ole sitä pitänyt hyvänä, mutta tiedän, että se on realiteetti tänä päivänä. Me olemme unionin jäseniä, halusimmepa tai emme, ja joudumme noudattamaan muun muassa unionin maatalouspolitiikkaa.

Täällä on tullut jo esille, en halua toistaa tätä sen enempää, että häkkikanalan munat ovat parempia kuin lattiakanalan munat, koska on hygieniaoongelmia. Nyt, kun täällä on paikalla maatalousministeri, jonka puheenvuoroon äsken viittasin, hän tuossa samassa paikassa muutama viikko sitten todisti, että on olemassa selvityksiä siitä, että lattiakanaloissa salmonella leviää huomattavasti enemmän kuin häkkikanaloissa. Minä toivon, että ministeri tämän muun muassa ed. Hassin epäämän asian selvittäisi, onko asia näin vai ei. Ovatko tällaiset minusta tuntuu -tiedot parempia kuin ne, mitä ministeri täällä on arvovaltaisesti tuonut esille?

Ed. Lahtela: Arvoisa puhemies, hyvät edustajakollegat! Ajattelin itsekkin puuttua häkkikanalaongelmaan, tai ei se ongelma sinällään ole, ja lattiakanala-ajatteluun. Eilen illalla sain eräältä kanalanomistajalta soiton. Hän oli hädissään siitä, miten munantuotannolle tulee käymään. Hän on pienen kanalan omistaja, 3 000 kanaa. Koko ajan tässäkin salissa hyvin pitkälti keskustelu on käynyt siitä, lasketaanko kanat vapaaksi isoon tilaan elikkä puretaan häkit ja lasketaan 20 000 kanaa tai mikä se määrä onkin vapaiksi, jolloin tulee salmonellaa ja käy myös niin, että hyvin iso osa kanoista tuhoutuu toisten nokkiessa ja alistaessa toisia.

Kävimme pitkän keskustelun tämän ihmisen kanssa, että ei tilanne välttämättä ole näin mustavalkoinen, vaan on olemassa se mahdollisuus, että tehdään väliseiniä ja välipohjia, jolloin ei välttämättä ed. Pulliaisen ajatus siitä, että on sata kanaa samassa, ole oikea, voi määrää olla pienempikin. Tärkeää tässä koko ajattelussa on vain se, että täällä on tavallaan oltu yli 20 vuotta samassa

häkkikanala-ajattelussa kehittämättä alaa ja etsimättä uusia mahdollisuuksia, joita on olemassa.

Minusta kymmenen vuoden siirtymäaika, jota valiokunnan mietinnössä esitetään, on sinällään hyvä ja ihan riittävä aika. Sinä aikana kanalanomistajat voivat asennoitua siihen, että tammoinen on tulossa. He joutuvat todennäköisesti uusimaan häkkeitä. He tietäisivät sitten tehdä uusinut sillä tavalla, että onkin olemassa välipohja. Sitä ennen tutkitaan asioita, mikä on järkevää ja viisasta, kehitellään menetelmiä, jolloin voidaan puhua onnellisemmista kanoista, vapaammista kanoista.

Pelotellaan siitä, että salmonella tulee leviämään isommissa yksiköissä. Minä kyllä näen, että se on hallittavissa puhtauden kautta, on rehuviljan kautta katsottavissa, että kanalaan ei tule epäpuhtaita rehuja. Minun käsitykseni mukaan Suomessa tällä hetkellä on hyvin tiukka kontrolli ja valvontajärjestelmä olemassakin elikkä pyritään kaikki elintarvikkeet pitämään puhtaina siten, etteivät ne 2 000 salmonellalajia, jotka väijyvät rajojemme takana, törmää meidän elintarvikkeisiimme, kananmuniin tai mihin muihin hyvänsä.

Minun sanomani on siinä, että olen yhä edelleen valiokunnan mietinnön kannalla, joka on minusta hyvä. Se antaa riittävän valmistautumisajan. Se antaa sen, että me olemme edelläkävijöitä tässä systeemissä. Olemme toisille näyttämässä tietä sillä, että meillä tehdään hyvin asiat. Uskoisin jopa niin, että niin tapahtuu myös Euroopan unionissa.

Sitten vähän investointituista. Minulle ei ole ihan vielä selvinnyt se homma, tuleeko EU:n tuki vanhanmallisiin vai uudenmallisiin kanaloihin, mutta toivoisin, että Suomen edustaja tulee vaikuttamaan ja vääntämään siihen suuntaan kehitystä, että jos investointeihin annetaan tukea, se annettaisiin vaihtoehtokanaloihin, joita on tulossa.

Ed. Rimi: Rouva puhemies! Olemme todella tänään vilkkaasti keskustelleet eläinsuojelulain osalta lähes pelkästään kanoista. Se tietään ei ole mikään vähäarvoinen keskustelu.

Ed. Rajamäki totesi puheenvuorossaan, että valiokunta keskusteli todennäköisesti hyvin vähäisesti häkkikanalakysymyksestä. Jotakin tähän tapaan hän totesi. Mikä nyt sitten on vähäistä, on tietysti aika suhteellista. Minun mielestäni me kuitenkin käytimme asian tiimoilta varsin paljon aikaa ja kuulimme asiantuntijoita, ja kun

valiokunta päätyi kannanottoonsa, että häkikanalat asetuksella kiellettäisiin vuonna 2005, niin itse ainakin päädyin sen kannalle varsin pitkän harkinnan ja pohdinnan jälkeen. Katselin asiaa, niin kuin ymmärsin muidenkin valiokunnan pontta silloin kannattaneiden katselleen, nimenomaan sellaisista kilpailulähtökohdista, joissa on tärkeällä sijalla tuotteiden laatu, eettisyys ja eläinsuojelu. Pidimme sitä tärkeänä kilpailuvalttina, nimenomaan kilpailuvalttina kiristävillä markkinoilla EU:hun nähden, ja totesimme, että kun eläinsuojelu maailmassa saa ihmisten mielissä yhä tärkeämmän jalansijan, silloin myös eettisesti tuotetuilla kananmunilla tulee olemaan kysyntää, ja se on vahva kilpailuetu. Tästä asiasta on täällä todella tänään paljon puhuttu, enkä tähän halua enää paljon aikaa käyttää.

Haluan kuitenkin todeta, kun täällä on kerrottu, että hallituspuolueiden edustajat ovat keskustelleet ja tulleet tähän tulokseen, että keskusteluja on käyty. Itse en ole kuitenkaan kompromissiponnen taakse halunnut mennä. Olen sen palaverissa ilmoittanut. Olen kyllä asian omassa eduskuntaryhmässäni esitellyt, ja ryhmä tässä asiassa äänestää, kuten parhaaksi katsoo.

Arvoisa puhemies! Kun eläinsuojelulaki saadaan kohta loppuun käsitellyksi, sen jälkeen tulee asetuksenteko. Ed. Tiisanen viittasikin jonkin verran siihen, että se, minkälaisia määräyksiä asetukseen saadaan, on todella tärkeää.

Haluaisin kertoa, että esimerkiksi täällä kompromissina hyväksytyn ns. rituaaliteurastuksen tai samanaikaisesti tapahtuvan tainnuttamisen ja verenlaskun osalta paineita todella on kovasti. Tiedän, että nyt jo on ollut käytännössä menettelyjä, joissa esimerkiksi lammastiloilta ovat eri uskonnolliset yhdistykset halunneet ostaa lampaita. Minulle on kerrottu, että tulee tietyn uskontokunnan tai tietyn kansan edustajia, jotka haluavat lampaan. Tilan omistaja on joutunut pitelemään lammasta kiinni, ja naishenkilö on ollut vetämässä kurkkuja auki, ja perheen isännät ovat istuneet vain pellon reunalla ja katselleet. Kuitenkin asetusluonnos lähtee siitä sen tiedon mukaan, mikä minulla on, että kaiken teurastamisen pitää tapahtua nimenomaan hyväksytyissä teurastamoissa eläinlääkärin läsnä ollessa jne. Tämä uskonnollinen yhdyskunta haluaa siihen shektaustapahtumaan nimenomaan heidän hyväksymänsä henkilön. Kuinka tämä kaikki tulee käytännössä tapahtumaan, on varmaan asetuksen laatijoille aika suuri ongelma vielä.

Olisin sellaiseen asiaan puuttunut, johon kukaan ei ole kiinnittänyt huomiota, jota olen kovasti perjantain jälkeen miettinyt: Mikä on teurastamossa työskentelevien työntekijöiden oikeusturva tai ihmisoikeudet tai mikä tahansa, miten sitä nyt sanoisi? Pakotetaanko heidät, joutuvatko he vasten tahtoaan mukaan tämmöiseen teurastustapahtumaan? Eihän se ole mikään yhden ihmisen tekemä toimenpide, vaan siinä tarvitaan useita työntekijöitä, kuten olette saattaneet näistä asiantuntijalausunnoista, joita kansanedustajille on jaettu, lukea. Ja mitä tapahtuu silloin, jos ammattiteurastajat esimerkiksi eettisistä, eläinsuojelullisista syistä eivät halua osallistua tämmöisen työn tekemiseen? Kuinka työnantaja heitä silloin kohtelee? Voidaanko työlaainsäädäntöä soveltaa esimerkiksi niin, että heidät voitaisiin todeta vaikka työstä kieltäytyjiksi, ja siitä tulisi tietyt, tunnetut sanktiot ja seuraamukset?

Se on asia, jota olisin halunnut nimenomaan ministeri Hemilälle, vaikka työlaainsäädäntö hänen rooteliinsa ei kuulukaan, kuitenkin painottaa siitä syystä, että se on varsin tärkeä seikka silloin, kun asetusluonnosta tullaan käsittelemään. Toivon kuitenkin, että tämmöisiin ikäviin asioihin näissä tilanteissa ei missään tapauksessa jouduta ja ammattityöntekijöiden oikeutta kieltäytyä tämmöiseen teurastukseen osallistumisesta kunnioitetaan.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä sen verran kanala-asioihin, että itse tulen äänestämään myös valiokunnan mietinnön mukaisesti.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S.-L. Anttila.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Rimmin pelko työntekijöiden puolesta oli ehkä hiukan yliammuttua. Tuskinpa työpaikoilla näitä ongelmia syntyy.

Mutta itse asiassa pyysin tämän puheenvuoron ed. Tiusasen käyttämän puheenvuoron jälkeen. Olisin toivonut, että entinen kansanedustaja Almgren, vanhan Suuren kirjan tuntija, olisi ollut täällä joo-miehenä sanomassa, olenko oikeassa, kun ed. Tiisanen väitti, että ihmisillä ei olisi oikeutta eläimiin. Kyllä minun tietääkseni Luoja aikanaan, kun loi ihmisen ja maan, näin kerrotaan, antoi oikeuden käyttää hyväksi myös maata, metsää, vettä ja kaikkia, joita siellä liikkuu ja siellä on — myös metsiä, huomautan vihreille, ja myös vanhoja ja keloontuvia metsiä.

Mutta ei se tietenkään, ed. Tiusanen, tarkoita sitä, että eläimiä pitäisi kiusata ja kiduttaa. Se on kokonaan toinen asia. Mutta peruslähtökohta, jos oikein käsitin, oli täysin väärä. Ihmisillä on oikeus käyttää hyväkseen metsän ja maan anti-mia.

Sitten vielä kananmunista. Väitetään, että ne ovat eri makuisia, olivat ne lattiakanalan, häkkikanalan tai Pulliaisen munia. Niillä ei ole min-käänlaista eroa. Minä vein, ed. Pulliainen, teidän munianne Tampereelle ja keitettiin ja syötiin siel-lä niitä, ja oli kolmea, neljää munaa rinnakkain. Kukaan ei tunnistanut erikoisiksi niitä Pulliaisen munia. Näin ollen sillä ei ole mitään merkitystä. Tämä asia on paljon luuloa, niin kuin tässäkin keskustelussa on tullut esille.

Ed. Kuosmanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toteaisin ed. Rimmille, että ihminen on pitänyt kotieläimiä 12 000 vuotta ja pääsääntöisesti huolehtinut niistä erittäin hy-vin, koska kyseessä on ollut elinkeino. Suomalai-set maatilatalouden harjoittajat ovat rakentaneet maailman parhaimmat eläinsuojat. Niistä ei ku-kaan voi löytää sellaisia puutteita, että ne eivät täyttäisi EU:n vaatimuksia. Me olemme edellä-kävijöitä tässä asiassa.

Häkkikanaloista sanon sen verran, että 70-luvulla valtion toimesta kehoitettiin siirtymään häkkikanaloihin lattiakanaloista sen vuoksi, että kananmunat olivat todella likaisia lattiakanalasa, vaikka ed. Pulliainen väittää, että eivät ole. Ne täytyi pestä, ja kun munankuori pestään, bakteerit pääsevät helpommin sisään, ja tästä syystä siirryttiin häkkikanaloihin.

Minusta olisi erittäin viisasta ja yrittäjäystä-vällistä, että häkkikanaloita jatkettaisiin Suo-messa vuoden 2005 jälkeenkin siinä mielessä, että laajennettaisiin häkin kokoa eikä palattaisi enää lattiatasolle. Yrittäjän kannalta on ihmeellistä, että täällä puhutaan yrittämisestä, yrittäjien tu-kemisesta ja työllistämisestä. Tällä tavalla taas yksi elinkeino ajetaan alas tässä valtakunnassa.

Ed. Rosendahl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska valiokunnan puheen-johtaja ei ole täällä, haluan puuttua siihen, kun ed. Rimmeri sanoi, että on kuultu kovasti asiantun-tijoita. Se on kyllä totta, ja mietinnössä on luette-lo asiantuntijoista, mutta ei tässä ole ainoata-kaan asiantuntijaa, joka olisi käsitellyt häkki-kanalakysymystä, eikä Siipikarjanhoitajaliitos-takaan ole asiantuntijaa kuultu. Tästä ryhdyttiin keskustelemaan vasta asiantuntijakierroksen jäl-

keen, kun ponsia värkättiin, ja tämä oli täysi yllätys asiantuntijoille. On kuultu kissaliittoja ja kaiken maailman muita, mutta tärkeitä elinkei-noja ei ole kuultu, valitettavasti. Tämä oli tosiaan suuri virhe. Tämän halusin korjata.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi haikaili ed. Alm-grenin perään. Minulla on onni olla hänen kans-saan Kotkan kaupunginvaltuuston kokouksissa. Hän on tietysti hyvää Raamatun-tuntemustaan tuonut siellä esille muun muassa.

Tunnetustihan vedenpaisumuksen jälkeen vasta annettiin tämä oikeus ihmisille, sitä ennen-hän sitä ei ollut. Mutta eikö vain, ed. Aittoniemi, teidänkin kristillisen vakaumuksenne mukaan pitäisi eettisesti oikein kohdella eläimiä ja lähteä siitä, miten nimenomaan kristillinen etiikka par-haimmillaan suhteet eri lajien ja ihmisten välillä määrittelee? Tähänhän minä nimenomaan kiin-nitin huomiotanne ja tästä voimme olla samaa mieltä.

Ed. Kuosmaselle: Ainakin Anja Eerikäinen Turun puolessa on hyvin paljon löytänyt sellaisia eläinsuojia, jotka eivät kestä tätä tarkastelua.

Ed. Lahela (vastauspuheenvuoro): Arvoi-sa puhemies! Itsekin maallikkosaarnaajana jou-dun puuttumaan Raamatun kysymyksiin, kun ed. Aittoniemi totesi, miten eläimet, luonto ja kaikki on annettu meille Raamatun mukaan käyttöön. Siellä todetaan myös, että pitää varjel-la ja suojella ja viljellä myös. Mutta kun ajatel-laan häkkikanala-asiaa, niin tässä ei ole enää kysymys varjelusta, koska eläimet ahdetaan epäinhimillisiin oloihin. Ainakaan senaikaista Luojan tahtoa minusta tämä ei nyt ihan noudata, kun halutaan Raamatun näkökulmankin puolel-ta asiaa perustella.

Ed. Rimmeri (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kuosmanen puhui suomalaisista hyvistä eläinsuojista vastatessaan puheenvuo-rooni. Minä en puhunut sanallakaan eläinsuojis-ta mitään. Myönnän kyllä, että suomalaiset eläinsuojat pääsääntöisesti ovat olleet kovinkin hyviä, ainakin keskitason hyviä. Mutta todella paljon on löytynyt myös puutteita, erittäinkin paljon. Eläimiä on ollut lannan sekaan melkein hukkumassa — viittaa tiettyihin hevosjuttuihin — mutta myös erittäin kylmissä ja ahtaissa tilois-sa. Jos ihminen osaisi hoitaa eläintä kaikella ta-valla hyvin, me emme tarvitsisi edes tätä eläin-suojelulakia.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! En aio käyttää yhtään niistä mainituista auktoriteeteista, sanon oman käsitykseni kahdesta keskustelun aiheena olevasta ponsiesityksestä.

Ensinnäkin ed. Saarion ponsi. Kannatan sitä sen vuoksi, että sen alussa ja lopussa ilmoitetaan selkeästi aivan oikea tahto. Keskellä pontta otetaan huomioon se realismi, että vuonna 2005 EU:n alueella yleinen munantuotanto jatkuu ilman häkkikanalarajoituksia. Siinä tilanteessa Suomen markkinoilla on, jos kuluttajat niin tahtovat, häkeissä elävien kanojen tuottamia munia. Ne kanat vain elävät muualla kuin Suomessa. Niitä on varmaan saman verran. Jos ehdoton kielto siinä vaiheessa on meillä päällä, olemme samalla tuhonneet yhden elinkeinon, ja tässä työllisyystilanteessa se siinäkin mielessä on virhe. Jos taas kuluttajat arvostavat eettisistä, makutai hintasyistä vaihtoehtoisesti tuotettuja munia, markkinat ovat hoitaneet asian kuntoon ilman erillisiä määräyksiä.

Toiseksi ed. Ulla Anttilan ponsi. Katson, että siinä yleinen eläinsuojelullinen tahto on ilmaistu sen verran väljässä ja myönteisessä muodossa, että olen valmis tukemaan sitäkin.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron kommentoidakseni muutamia keskustelussa käytettyjä puheenvuoroja.

Ihmisen herruudesta luonnossa ed. Lahtela toikin jo siis sen argumentin, minkä ajattelin sanoa. Aina, kun olen ns. kristillisten piirien kanssa ollut keskustelemassa aiheesta, millä tavalla Vanhan Testamentin maininnat näistä aiheista ovat mahdollisesti ihmisen luonnolle aiheuttamien tuhojen takana, uskovaisten taholta muistutetaan, että Raamatussa käsketään myös viljellä ja varjella luomakuntaa.

Ed. Kuosmanen vetosi siihen, että kotieläimiä on käytetty hyväksi jo 12 000 vuotta. Suurin piirtein näin kauan tosiaan on, mutta muistutan siitä, että häkkikanaloita historiasta tunnetaan vain muutaman vuosikymmenen ajalta. Mielestäni ei ole mitään syytä uskoa, että tässä asiassa nykyihmisen tarvitsisi olla muinaisia ihmisiä huonompi. Lattiakanaloita, kuten keskustelussa moneen kertaan on jo todettu, on ratkaisultaan hyvin monenlaisia, ja likaisten munien ongelma koskee vain joitakin kanalatyyppejä.

Tärkeimpänä asiana, arvoisa puhemies, haluan todeta sen, että edustajat Saario ja Rajamäki eivät tietääkseni vielääkään ole kertoneet sitä, mitä he oikein tarkoittavat ponsiehdotuksensa sanamuodolla "ellei EU:ssa tai Pohjois-

maissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa". Toivoisin, että he sen meille kertoisivat.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Karjalaiselle kommenttina, kun hän kannatti nykyistä tuotantotapaa, siis pääsääntöisesti häkkikanalatuotantona, ja kun osoitin ja niin kuin kaikki voivat helposti nähdä, että se tuotantotapa ei tällä hetkellä todellakaan kannata, siinä tulee pari kolme markkaa takkiin jokaiselta tuotetulta kilolta, niin kyllähän siinä pussi tyhjenee ennen pitkää. Pitää olla tosi upporikas, joka kestää sitä harrastustoimintaa, bisnettiähän se ei ole vaan harrastustoimintaa. Nythän olisi juuri mahdollisuus viimeiset nappulat käyttää oikeasuuntaiseen tuotantotapavalintaan ja lähteä voimakkaasti kansainvälisille markkinoille sillä tuotannolla, mutta se nyt ei ed. Karjalaiselle näyttänyt kelpaavan.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Miellenkiinnolla olen kuunnellut keskustelua, ja tuntuu siltä, että haluamme ikään kuin lähteä tässä kysymyksessä jälleen kerran eteenpäin tavallaan ennemmin noudattamaan uusia säännöksiä — vaikka olemme EU:ssa — emmekä lähteä yhdessä EU:n kanssa muuttamaan lainsäädäntöä. Mielestäni, kerran siellä ollaan, niin tehdään yhdessä muutoksia.

Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut eräitten kansanedustajien puheita, minusta tuntuu siltä, että ikään kuin haluttaisiin esimerkiksi kanoista tai muista eläimistä pitää parempaa huolta kuin tavallisista ihmisistä ja kansalaisista. Toivoisin, että nämä kansanedustajat, jotka niin kovasti puolustavat eläinten oikeuksia — sanoisin jopa intohimoisesti — myös tulevaisuudessa, kun hallitus tuo esityksiään, kantaisivat samanlaista huolta tavallisista ihmisistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Saario ed. Rajamäen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että uutta eläinsuojelulakia toimeenpantaessa kielletään munienvien kanojen pitäminen munitustarkoituksessa häkeissä 1 päivästä tammikuuta 2005 lukien, ellei EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa. Mikäli EU-lainsäädäntö kieltää häkkikanaloiden käytön aikaisemmin, tulee näin menetellä Suomessakin. In-

vestointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla.”

Ed. U. Anttila on ed. Tiusasen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tuotanto-, turkis- ja koe-eläinten pitoon liittyvät säännökset ottaen huomioon kullekin lajille ominaiset käyttäytymistarpeet. Tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin systemaattinen parantaminen tulevina vuosina. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa säännösten ja ohjeiden riittävyttä eläinten olojen parantamiseksi ja tarvittaessa tiukentaa niitä.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksista.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Saarion ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Saarion ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 45 jaa- ja 82 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 70. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Saarion ehdotuksen.

Äänestys ed. U. Anttilan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 44 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 67. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 212/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain 7 §:n kumoamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 111/1995 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 1/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys vuoden 1996 lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 3/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Sen jälkeen kun kuluvalle vuodelle oli esitetty ja hyväksytty talousarvio, taloudelliset olosuhteet ovat jossakin määrin muuttuneet. Ensinnäkin kansainvälisessä taloudessa tapahtunut suhdannekäännös on ollut käänne heikompaan suuntaan ja sillä on ollut vaikutuksia myös Suomen sinänsä varsin hyvin sujuneeseen ja sujuvaan talouteen. Toisaalta Suomessa työllisyystilanne ei ole kehittynyt myönteiseen suuntaan talouden kasvun myötä aivan niin nopeasti kuin oli ennakoitu. Näistä kahdesta lähtökohdasta johtuen hallitus on rakentanut helmikuun alkupuolella sekä budjetin että hallitusohjelman sisältöön puuttuvan tasapainotuspaketin, joka on kahdenlainen.

Ensinnäkään talouskasvu, joka sinänsä Suomessa on Euroopan kärkiluokkaa, ei ole ennakoitavissa aivan yhtä suureksi kuin vielä viime kesänä ja tähän nähden on jouduttu tarkentamaan vuosien 1997—1999 kehityksiä. Siitäkin peräisin on 4,7 miljardin markan paketti, josta jo on paljon julkisuudessa ollut puhetta. Tällä kehysratkaisulla siis vastattiin talouden pitkään kestäneen vaatimuksiin ja turvattiin se, että hallitus pysyy tiiviisti, järkevästi hallitusohjelmassa, jonka mukaan valtion velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen käännetään laskuun tämän vaalikauden aikana.

Toisaalta työllisyystilanne nähtiin akuuttina, minkä vuoksi on laadittu edustajille nyt jaettu lisätalousarvioehdotus. Siinä on siis tarkoitusta vastata välittömään tarpeeseen, antaa elinkeinoelämään ruisketta, jolla työttömyyttä saataisiin nopeasti hoidetuksi. Haluan jo tässä vaiheessa korostaa, että lisätalousarvio kyetään tasapainottamaan ilman lisävelanottoa.

Jos ajatellaan yleisemmin talouspoliittista ympäristöä ja erityisesti meillä käytyä talouspoliittista keskustelua, viime aikoina jälleen on näyttänyt riittävän niitä, jotka puhuvat velkaelvytyksestä. Se on aika lailla hämmentävää. Nimittäin meillä velkaelvytys jatkuu todella kiivaana. Tänä vuonna tullaan ottamaan uutta velkaa reilusti yli 40 miljardia markkaa. Ainoa hyvä puoli siinä on se, että se on vähemmän kuin viime vuonna tai edellisenä vuonna, mutta se on edelleenkin huikean paljon. Se on liki miljardi markkaa viikossa.

Näihin elvytyspuheisiin on myös kytketty sen tapaista näkökulmaa, että nyt olisi säästölinja päätymässä. Mikä ihmeen säästölinja? Minusta tuntuu, että jokainen velkaelvyttäjä voisi suomentaa puheensa ja sanoa, että hän haluaa lisää haaskaamista, tuhlausta. Nimittäin vanhan suomalaisen kielenkäytön mukaan tuhlausta on se, että velkaa syö, ja me syömme kyllä tänä päivänä vielä yli 40 miljardin markan edestä vuosisatasolla velkarahalla.

Tässä yhteydessä on myös pyritty viittaamaan ulkomaisiin sijoittajiin, että nämäkin tuntevat huolta siitä, ettei Suomessa elvytetä. Tässä on tapahtunut pahanpuoleinen ajatusharha. Toki on niitä ulkomaisia salkkusijoittajia, jotka haluavat lainata rahaa, jotka hyvin ymmärrettävästi mielellään lainaisivat toimenkuvansa mukaisesti rahaa myös Suomelle. Heidän mielestään olisi varmasti hyvä, että Suomi elvyttäisi, saataisiin rahaa kaupaksi. Totta kai korko on silloin suuri, jos syömävelan tekijälle vielä lisää velkaa annettaisiin. Mutta meidän kannaltamme ehkä oleellisempia sijoittajia ovat reaalisijoittajat, ja heillä on täysin toisen näköinen käsitys siitä, miten Suomen taloutta on hoidettu. Velkaelvyttäminen, lisävelanotto ei niissä piireissä tekisi kovin hyvää mainosta Suomelle.

Eräs kestopuheenaihe näyttää liittyvän myös markkinavoimien mahtiin. Olivatpa nuo markkinavoimat nyt mitä tahansa ja olipa niitten mahti millainen tahansa, luulenpa, että ihan lautamiesjärkikin kertoo, että markkinavoimaa on ainakin sellaisella, joka on velkaa antanut, siis velkojalla. Yleensä nimittäin tahtoo olla niin, että velkoja asettaa myös ehtoja rahallensa. Jos tätä logiikkaa ajatellaan, niin samaan lauseeseen, niin kuin käytetty on, sopii aika huonosti se, että samanaikaisesti puhutaan velkaelvyttämisestä ja samanaikaisesti halutaan torjua markkinavoimien mahtia. Itse asiassa lisävelanotto ajaisi meitä velkojen syliin, markkinavoimien mahdin syliin. Sitäkö haluttaisiin?

Vielä on keskusteltu hyvin paljon Emun roolista Suomen talouspolitiikassa. Luulen, että jokainen, joka vaivautuu hivenenkin asiaa tutkimaan, havaitsee hyvin helposti sen, että meidän omat vaatimuksemme, jotka itse itsellemme olemme vuosien mittaan asettaneet, ovat paljon tiukemmat kuin Emu-kriteerit esimerkiksi velan suhteessa bruttokansantuotteeseen. Siis se pyrkimys, että me emme siirrä tämän sukupolven velkoja kovin paljoa enempää tuleville sukupolville, on paljon tiukempi kuin Emun velkaantumiskriteerit.

Arvoisa puhemies! Nyt esiteltävä lisätalousarvio sisältää kaksi elementtiä. Toisaalta siinä on hyvän tavan mukaan koottu kaikki se, mikä jo on päätetty nyt rahoitettavaksi tämän vuoden aikana. Tällaisia ovat muun muassa entisen Jugoslavian operaation kustannukset, myös Spondarahoitus. Lisätalousarvion keskeisin osa on kuitenkin se toinen osa, joka on työllistävä työllisyyspaketti.

Käyn pääkohdittain lävitse työllisyyspaketin sisällön. Olennaisinta siinä on peruskorjaus. Sen peruskorjausohjelman mukaan, jonka hallitus on hyväksynyt, seuraavien neljän vuoden aikana käytettäisiin julkisten rakennusten peruskorjaukseen 6,4 miljardia markkaa, josta valtionosuus tulisi olemaan vajaat 2 miljardia. Tässä ollaan lähtemässä liikkeelle noin miljardin markan panoksella, ja kun tarkoitus on erityisesti ohjata peruskorjausvaroja valtionapukiinteistöihin, tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että käytettävä raha moninkertaistuu matkalla. Myös esimerkiksi kunnat tulevat ottamaan näihin peruskorjauksiin silloin osaa. Peruskorjausmäärärahoja ohjataan myös yksityisempään käyttöön, niin lähiörakentamiseen kuin yksittäisten ihmisten asuntojen peruskorjaushankkeisiin, kaikkiaan 350 miljoonaa markkaa.

Paljon puhuttu asuntotuotannon tehostamiseen tarkoitettu asuntokauppapaketti on myös ajettu sisään lisätalousarvioon. Tällä turvataan 1,5 miljardin markan takaukset. Lähdetään siitä, että ASP-omarahoitusosuutta alennetaan 15 prosenttiin ja edelleen sitten osoitetaan uutena tukimuotona korkotukea myös asunto-osakeyhtiöille.

Yritystoiminnan tehostamiseen osoitetaan 120 miljoonaa markkaa, mikä vastaa sitä summaa, joka budjettiin myös tuloutetaan valtionyritysten arvioituna lisäosingonjakona. Myös telakkatuen nimellä esiintyneet erät ovat saaneet rahoituksensa tässä budjetissa. Alushankinnat ja peruskorjaus- tai varsinainen telakkatukimääräraha tekevät yhteensä noin 200 miljoonaa markkaa. Kaikkein kiireellisimpiä ratahankkeita varten kuten myös koeluontoisesti tarjouskilpailun käymistä varten moottoritien rakentamiseksi on osoitettu yhteensä 88 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! Tällä lisätalousarviolla vastataan siis akuuttiin työllisyystilanteeseen. Tämä ei miltään osin tarkoita sitä, että hallituksen finanssipolitiikan suunta olisi muuttumassa. Tästä on osoituksena myös se, että tämä lisätalousarvio ei pidä sisällään lisävelanottoa. Olemme itse asiassa paremmassa taloudellisessa perus-

tilanteessa kuin mitä ehkä itse aina haluamme myöntääkään. On tullut tavaksi maalailla hivenen mustilla väreillä tämänhetkistä Suomen taloudellista tilannetta. Meidän talouskasvumme nytkin, juuri tällä hetkellä on Euroopan nopeimpia. Meidän muut makrotalouden tunnuslukumme ovat varsin hyvässä kunnossa. On aivan kielitämätön tosiasia sitten se, että meidän työttömyyslukumme on eurooppalaisittain ja maailmanlaajuisestikin varsin heikkoa luokkaa. Jo nyt on käynyt varsin selväksi se, että talouskasvu ei yksinään hoida meidän työllisyysongelmaamme. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, joista tässä salissa varmasti kevään mittaan tulee riittämään keskustelua. (Ed. Kempainen: Mutta vain keskustelua!)

Keskustelusta puheen ollen, meillä on käyty keskustelua myös siitä, voidaanko talouspolitiikasta keskustella vai ei. Mielestäni on mitä luonnollisinta, että eduskunta ylimpänä lainsäädäntövaltaa ja budjettivaltaa käyttävänä elimenä käy täysin vapaan keskustelun lisätalousarviossa, yleisemminkin talouspolitiikasta. (Ed. Pekkarinen: Eikä sitä edes kysytä hallitukselta!) — Sitä ei kysytä, mutta haluan korostaa, että keskustelutilanne on, ainakin minun mielestäni, avoin ja vapaa, kunhan asiassa pysytään.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerin puheenvuoro oli mielenkiintoinen. Hän lopetti siihen, että kaikki on erinomaisella tavalla. Puheenvuoronsa hän aloitti toteamalla, että tämän vuoden budjetin pohja on pettänyt.

Näinhän todella kävi. Joulukuussa sen piti olla vahva, mutta tammikuussa hallitus jo joutui toteamaan, että siinä on miljardien aukko. Kiinnostaisi tietää, miksi hallitus esittelee lisäbudjetin, jossa ei oteta huomioon sitä, minkä hallitus on itse tunnustanut, eli että budjetissa on miljardien aukko. Eikö voimassa oleva lainsäädäntö edellytä, että kaikkiin tuloihin ja menoihin, aina sen mukaan kuin budjettia annetaan, nämä tarkistukset budjettiin tehdään, myös lisäbudjettiin.

Toinen kysymys, mikä kiinnostaa, on se, että eikö ennusteet olisi pitänyt viimeistään nyt laatia myös lisäbudjetin perustaksi siltä pohjalta, mikä on reaalinen perusta. Valtiovarainministeriön omiin ennusteisiin ei liene mikään tutkimuslaitos viime kuukausien aikana yhtynyt.

Vielä viimeinen huomio ministerin puheenvuoron johdosta. Ministeri puhui minusta paljossa aivan oikein, aika moneen kohtaan voi yh-

tyä muutoin hänen sanomassaan. Normaalisti-hän valtiovarainministeri puhuessaan puhuu lähinnä oppositiolle. Nyt havaitsin, että hän joutui puhumaan hallituksen omille riveille puhuessaan velkaelvytyksestä ja eräistä muista asioista.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä voi todeta niin, että kotimarkkinoilla korisevaa Suomi-neitoa ei ruiskeilla saada elpymään, paranemaan; hengissä voidaan kyllä pitää. Näinhän on. Tilanne on nyt ajautunut siihen, että hallitus ei tule selviämään kotimarkkinoiden käyntiin saamisesta ilman rakenteellisia muutoksia. Viittaan tässä suhteessa myöskin emeritus presidentti Mauno Koivisto, joka puhuessaan piti hyvän analyysin tästä tilanteesta.

Nythän tässä on lisäbudjetista kysymys, ja voidaan todeta, että tämä hallitus joka tapauksessa on työllistänyt enemmän kuin edellinen hallitus koko nelivuotiskautenaan. (Ed. Kanerva: Ei pidä sinne päinkään paikkaansa!) Tässä suhteessa erityisen myönteistä on panostaminen rakentamiseen. 6,4 miljardia neljässä vuodessa peruskorjaukseen on sellainen täky, johon uskon, että kunnat tulevat tarttumaan. Toivonkin, että nimenomaan kunnissa nyt korjausrakentaminen tältä pohjalta tulisi vahvasti viriämään, sillä jollekin saa rakennustoimintaa käyntiin, kovin vaikeaa on silloin käyntiin saada muutakaan kotimarkkinoilla. Se on ykköskysymys.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Niinistö on varsin tarkoin kuunnellut edeltäjänsä puheet. Ministeri Viinanenhan väitti myöskin, että on tehty velkaelvytystä, kun on otettu ulkomailta lainaa ja käytetty sitä kotimaisiin menoihin. Eihän se, että otetaan lainaa lakisääteisten menojen kattamiseksi budjetissa, kun omat verotulot eivät siihen riitä, ole elvytystä. Siis kun lakisääteisten menojen kattamiseen otetaan lainaa, ei se ole elvytystä, ministeri Niinistö. (Kokoomuksen ryhmästä: Se on hengissä pysymistä!) — Se on hengissä pysymistä.

Sitten hän viittasi lisätalousarvion alussa olevaan mainintaan, että tämän talousarvioesityksen lähtökohta on taloudellisen toimelaisuuden vahvistaminen kotimarkkinoilla — siihen suuntaan, myönnetään. Sitten jatketaan seuraavassa lauseessa suunnilleen niin, että kotimarkkinoiden lama johtuu siitä, että ulkomainen kehitys ja ulkomainen talous on huomattavasti heikentynyt arvioidusta. Tämä ei pidä ollenkaan paik-

kaansa. Ei se, että ulkomailla on lama, vaikuta mitään Suomen kotimarkkinoiden kehitykseen, vaan siihen vaikuttaa pelkästään, ministeri Niinistö, teidän kelvoton talouspolitiikkanne kotimarkkinoiden suuntaan. Siitä on kysymys. Tässä on vuosien aikana nähty, että vaikka ulkomaanvienti on vetänyt kuinka rajusti, kotimarkkinat ovat siitä huolimatta hiipuneet, kuivuneet kaasaan. Siihen eivät auta mitkään ulkomaan markkinat eikä niillä tapahtuva veto, vaan oikea talouspolitiikka, jolla saadaan kotimarkkinat liikkeelle. Se on elämän ja kuoleman kysymys tällä hetkellä Suomessa.

Tässä esityksessä on täysin virheellinen yhteen veto ensimmäisen viiden sentin aikana. Loppuosaan palataan tietysti myöhemmin puhujakorokkeelta käsin.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö mainitsi, että työttömyyden alentaminen on välttämätöntä. Näin varmasti on. Hallituksessakin, kuten hän pariin kertaan totesi, työllisyyskysymys on nähty nyt akuuttina. Valitettavasti Lipposen hallituksen toimet eivät kuitenkaan ole monista lupauksista huolimatta johtaneet vaikean työttömyyden heikentymiseen. Mitä ilmeisemmin näin ei tule käymään myöskään tämän lisätalousarvion toimenpiteinä.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion peruskorjaushankkeet sinällään ovat oikeita ja työllistäviä. Ministeri Niinistö mainitsi, että kuntien rahoitus osaltaan moninkertaistaa hankkeiden toteutumismahdollisuuden. On huomattava, että toisaalta hallitus on kuitenkin toteuttanut ylimitoitettuja valtionosuusleikkauksia ja suunnitellut lisäleikkauksia. Näin kunnat joutuvat vähentämään väkeään, palvelut heikkenevät, omahoitusmahdollisuudet peruskorjaus- ja muiden hankkeiden osalta myös heikkenevät. Tämä kehitys kohdistuu kaiken lisäksi raskaimpana niille alueille, missä muutenkin kärsitään vaikeimmasta työttömyydestä.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö esitteli puheenvuorossaan yksittäisiä toimenpiteitä, joihin Lipposen hallitus on ryhtymässä työttömyyden ennalakoitua huomattavasti kehityksen takia. Huomasin, että nämä toimenpiteet ovat erittäin tuttuja. Nämä ovat niitä toimenpiteitä, joita oikeastaan aloitettiin jo Ahon hallituksen aikana sen antamissa työllisyyslisäbudjeteissa. Silloin aloitettiin peruskorjaustoiminnan rahoittaminen, aloitet-

tiin julkisten investointien aikaistaminen, edistettiin pienten yritysten vakuutusrahoituskysymyksiä, lisättiin nuorten koulutuspaikkoja. Ei näissä toimenpiteissä ole mitään uutta ja erikoista verrattuna siihen, mitä jo edellisellä eduskuntakaudella tehtiin. (Ed. Joenpalo: Pitäisi sitten kovasti kehua eikä moittia!) Tämä myös huomautuksena ed. M. Pohjolalle.

Tutkin eduskunnan asiakirjoista, montako työllisyyslisäbudjettia edellisen eduskunnan aikana annettiin. Niitä oli kuusi kappaletta. Vuodesta 92 alkaen ne kaikki olivat loppusummaltaan noin miljardi markkaa. Kyllä ihan samantyyppistä toimintaa on eduskunnassa tehty jo koko edellisen eduskuntakauden ajan. On aivan selvää, että työllisyyttä ei näillä lisäbudjeteilla hoideta. Ne ovat ehkä jonkinlaista omantunnon lievitystä meille edustajille, koska aina sieltä jokaisen kotiseudulle jonkinlainen mukava rahasumma liikenee.

Olen samaa mieltä ministeri Niinistön kanssa siitä, että vain ryhtymällä hyvinkin ennakkoluelottomiin ja jopa radikaaleihin uudistuksiin sekä työelämän, sosiaaliturvan että verotuksen alalla voidaan työllisyyttä todella parantaa.

Ed. Liikkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistön puheesta kuului ainakin rivien välistä selvästi, että hänenkin mielestään nämä toimenpiteet ovat vähän riittämättömiä. Itse olen samaa mieltä, että ei näillä toimenpiteillä vielä paljon kotimarkkinoihin vaikuteta eikä kovin paljon myöskään työllisyystilanteeseen.

Tällä on erittäin hyvä asia julkisten rakennusten korjaustoiminta ja että asuntojen peruskorjaustoimintaa jatketaan. Se on myönteinen signaali ja hyvä asia. Mutta se, että tällä valtionyhtiöiden osakkeiden myyntituloja ollaan laittamassa yleiskatteeksi budjettiin, on erittäin huolestuttavaa. Mielestäni tällaisia pääomatuloja pitää nimenomaan käyttää pk-yritysten toimintanedellytysten parantamiseen ja tällaiseen todella toiminnalliseen toimintaan eikä budjetin katteeksi.

Hyvä asia on se, että yritysten tuotekehittelyyn yleensä, riskirahoitustoimintaan ja yritysten kansainvälistymiseen kiinnitetään huomiota ja tähän annetaan rahaa lisää 120 miljoonaa markkaa. Kuitenkin täytyy muistaa, että kun vuoden 1996 talousarviota tehtiin silloin nimenomaan nämä kohteet olivat rajun karsinnan alla, kolmannes, jopa puolet otettiin. On hyvä asia, että ollaan palaamassa siihen, koska tässä maassa

tarvitaan hyviä ja korkeatasoisia tuotteita. Ainoastaan niiden avulla saadaan vientiä eteenpäin vietyä.

Ed. Kääriäinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo tämä lyhyt keskustelu osoittaa, että hallituspuolueissakaan ei ole uskoa siihen, mitä ministeri Niinistö kertoi talouden näkymistä ja työllisyyden paranemisesta. Olisi jo paikallaan myöntää, että hallituksen työllisyyskonsepti on jo pettänyt ja että uusia eväitä ei enää kerta kaikkiaan ole. Tämä on vanhan höyläämistä.

Ministeri Niinistö kertoi, että valtionyhtiöiden osinkotuloja käytetään yritystoiminnan kehittämiseen toista sataa miljoonaa markkaa. Se on oikeata politiikkaa, mutta sen sijaan hän jätti kertomatta sen, mihin menevät valtionyhtiöitten myymisestä tulevat myyntitulot, 400 miljoonaa markkaa, vähän yli. Hallituksella on joku työryhmä pohtimassa asiaa vappuun mennessä. Miksi vasta silloin selvitetään VVM:n ja KTM:n välistä riitaa, vaikka asia pitäisi päättää täällä eduskunnassa, tässä salissa?

Minä toivon, että vasemmisto ei antaisi tässä asiassa periksi oikeistolle eikä myöskään VVM:lle, vaan että nämä rahat menisivät kerta kaikkiaan Suomen uusteollistamiseen, pk-politiikkaan, siis uuteen pysyvään työllisyyteen, uusiin työpaikkoihin. Tämä on minun mielestäni hyvin suuri periaatekysymys. Hallitus hakee tässä selvää linjan muutosta aikaisempaan politiikkaan verrattuna.

Ed. Kuosmanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toteaisin vertauksellisesti, että huutokaupassa jokaiselle tavaralle löytyy aina oikea hinta, jos sen hinta laskee tarpeeksi alas. Työhön pätee aivan sama laki, jos työmarkkinavoimat saisivat toimia ilman vastavoimia. Miksi työn hinta ei laske niin alas, että kaikille löytyisi töitä? Kansantaloudelle on äärettömän kallista pitää yli viidennes ilman työtä. Tämä kustannus laskien mukaan menetetyt työn arvo ja työttömyyden hoitokustannukset on 150 miljardia markkaa vuodessa.

Ed. Kuoppa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö totesi, että velanotto on tuhlautta. Tietenkin, jos velkarahoja käytetään huolimattomasti, se on tuhlautta, mutta minun mielestäni paljon suurempaa tuhlautta on se, että yli 470 000 suomalaista on työttömänä ja sitä kautta heidän työpanoksensa me-

nee kokonaan hukkaan. Olisi järkevämpää tässä tilanteessa, kun talousennusteet näyttävät kääntyvän laskuun, että todella voimakkaasti elvytetäisiin kotimarkkinoita niin, että ihmisille tulisi työtä ja meille tulisi varaa sitten, kun lama-aika todella tulee, kestää se eikä jouduttaisi suurtyöttömyyden olosuhteissa uudelleen pahaan laskusuhdanteeseen.

Ministeri Niinistö totesi myös, että hallitus pysyy järkevästi hallitusohjelmassaan. Pitäisi myös järkevästi kiinni siitä tavoitteesta, että puolittaa sen työttömyyden! Siitä hallitus on luopunut näköjään kokonaan.

Tässä lisäbudjetissa on hyviä elementtejä, mutta siinä on myös hyvin kiistanalaisia elementtejä ja ristiriitaisia kohtia. Esimerkiksi korjausrakentaminen on tietenkin erittäin hyvä ja rakennustointo on hyvin työllistävä ala, mutta en voi ymmärtää sitä enkä pitää sitä oikeudenmukaisena, että toisaalta rakentamista tuetaan ja toisaalta sieltä otetaan rahaa pois. Valtion asuntorahaston talousarviota muutetaan vähentämällä luotonantoa 4 670 miljoonasta markasta 3 930 miljoonaan markkaan elikkä aravarahoja otetaan 740 miljoonaa markkaa pois. Se on rakentamisrahaa, ja se olisi nimenomaan rahaa, jota voitaisiin käyttää esimerkiksi vuokra-asuntotuotannon lisäämiseen ja sitä kautta ihmisten työllistämiseen.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Edustajille Pekkarinen ja Kääriäinen haluaisin todellakin muistuttaa nyt siitä, että ei tehdä noususta lamaa. Tosiasia on se, että meidän taloutemme kasvaa tällä hetkellä ja kasvaa kolmen nopeimman kasvajan joukossa Euroopassa. Pidetään se mielessä. Lama tarkoittaa alaspäin menoa, kasvu ylöspäin menoa. Me olemme ylöspäin menossa, ehkä kiihtyvyys on vähän hidastunut. Siitähän tässä vain on kysymys.

Miksi tämä on tärkeä näkökulma? Siksi, että mitä enemmän te toistatte sitä, että asiat ovat päin seiniä, sitä useampi ehkä alkaa uskoa teitä tai ainakin tulee varovaiseksi taloudellisessa käyttäytymisessään, josta juuri kotimarkkinoilla tällä hetkellä kärsitään, niin kuin ed. Aittoniemi täällä totesi.

Kotimarkkinoitten varovaisuus kannattaa nimittäin ottaa aivan todesta. Minusta siinä on kysymys aika syvästä asennetason tilanteesta. Jokainen meistä varmasti tuntee niitä ihmisiä, jotka elivät 30-luvulla. He eivät sen jälkeen koskaan ottaneet velkaa. Tällaisen asenteen voitta-

minen on paljon vaikeampaa. Siihen eivät pelkät tosiasiat edes aina riitä. Mutta sitä asennetta voidaan kyllä suunnata entistä lukkiintuneemmaksi, jos jatkuvasti maalataan mustilla väreillä kaikki mahdolliset seinät.

Meidän taloudessamme liki kaikki tunnusluvut ovat eurooppalaisittain kadehdittavan hyviä, paitsi meidän työttömyysasteemme, joka on huono, ja sen myös myönsin.

Mitä tulee ed. Pekkarisen esittämään näkökulmaan budjettitekniikasta, niin tässähan noudatetaan Ahon hallituksen osoittamaa hyvää tapaa, että mahdollisesti virheelliset ennusteet ja niiden seuraamukset budjettiin korjataan syksyllä lisäbudjetin yhteydessä. Näinhän tapahtui silloin, kun ed. Pekkarinen oli hallituksessa. (Ed. Pekkarinen: Ei tapahtunut!) — Milloinka silloin helmikuussa tai maaliskuun alussa olisi korjattu lisäbudjetilla ennusteita? Ei milloinkaan. Ollaan tässäkin asiassa ihan rehellisiä.

Ed. Liikkaselle haluan todeta, että näiden toimenpiteiden on arvioitu työllistävän noin 18 000 ihmistä. Totta kai se on riittämätöntä, jos meillä on yli 450 000 työtöntä. Mutta se on kuitenkin piristysruiske tähän tilanteeseen, maksimaalinen tosin. Niin kuin totesin, meillä ei ole mahdollisuutta lähteä velalla elvyttämään sen enempää kuin me elvytämme. Ed. Aittoniemi, mikä tekisi siitä 39:nneistä lainattavasta miljardista juuri elvyttävän, jos 38 aikaisempaa eivät sitä teidän mielestänne ole? Rakennetaanhan budjetissa toki kaikenlaista. Tällainen tulkinta, että vasta sen jälkeen, kun hallitus on antanut budjettiesityksensä, sen päälle menevällä jotain rakennettaisiin, on tietysti hyvin tarkoitushakuista.

Mitä tulee lisävelanottoon, palaisin oikeastaan markkinavoimien mahtiin, velkojalla kun sattuu olemaan jotain sanomista siihen, millä ehdolla hän sen velkansa antaa. Me olemme tilanteessa, jossa tosin nettovelkaantumisen on onneksi saatu laskemaan niistä päivistä, joita edellinen hallitus eli. Nettovelkaa tänä vuonna tarvitaan ehkä runsaat 40 miljardia markkaa. Mutta se edellisen hallituksen perintö, se velkasalkku, joka pitää sisällään ne muut liki 400 miljardia markkaa, alkaa kiertää. Niitä velkoja on uusittava.

Jos nyt annetaan markkinavoimien mahdille sellaista viestiä, että me täällä vain velkaannumme, ne panevat prosentteja päälle uusiessaan velkoja. Jokainen, joka vähänkin osaa matematiikkaa, ymmärtää hyvin, mitä 1 prosentti on esimerkiksi 300 miljardista markasta, joka on se bruttolainanoton määrä, jota me joudumme aivan lähi-

vuosina hakemaan maailmalta. 1 prosenttikin vie kyllä kaiken elvytysvaran. Se on aika kallista puhetta. Juuri tällaisiin puheisiin, että otetaan lisää velkaa, tietysti reagoidaan. Halullista velantajaa varmasti löytyy, mutta se näkyy kyllä sitten sen velan ehdoissa.

Minusta se puhe, jota myös ed. Kuoppa täällä tarkoitti, että lähdetäisiin nyt reippaasti ottamaan lisää velkaa, jotta saadaan työllisyyslukuja hetkeksi alaspäin, sillä hetkellistä se vain olisi, on aika lailla vaarallista. Juuri tällaisista toimenpiteistä me sitten maksaisimme lisää korkoa niin, että siitä kärsivät paitsi ne, jotka kyetään työllistämään lisävelalla, myös ne, jotka tällä hetkellä ovat töissä, koska lisävelka johtaisi väistämättä ennemmin tai myöhemmin uusiin säästötoimenpiteisiin, jotta saadaan se kohonnut korkokustannuskin kasaan jostain.

Useat edustajat kiinnittivät huomiota siihen, miten valtionyhtiöiden myyntituloja kohdennetaan. Nyt en voi olla muistuttamatta siitä keskustelusta, jota edellisen eduskunnan aikana käytiin Veitsiluodon ympärillä. Se oli aika surkuhupaisaa korvamerkintää. Jonkinlaista poron korvamerkintääkin taisi joku harjoittaa niiden rahojen suhteen. En usko, että siitä on kovin paljon hyöttyä.

Lisäksi meidän ihan lähivuosien historiamme osoittaa, että valtionyhtiöiden myyntituloja on kyllä kertynyt, taitaa olla parinakin vuonna jo, pitkälti toista miljardia markkaa, ilman että niitä on nimenomaisin budjettipäätöksin osoitettu mihinkään kohteeseen, paitsi silloin kun keskustapuolue halusi Veitsiluodon rahoja merkitä ei niinkään primääristi, yleisesti tulevaisuuden työpaikkojen lisäämiseen vaan puhtaasti aluepoliittisin perustein. (Ed. Kemppainen: Aluepolitiikka on tulevaisuutta!) — Aluepolitiikka ei varmasti ole sellaista uuden teknologian luomista, jota täällä ed. Kemppainen edustajatoverit kaipailivat. — (Ed. Kääriäinen: Pohjoinen kuuntelee ministerin puhetta!)

Haluaisin vielä kerran ihmetellä, mistä kummasta sellainen harhaluulo nyt on pesiytynyt, että tässä olisi jollain tavalla mahdollisuus velkaantua lisää. Se on täysin käsittämätöntä puhetta. Ei se, että täällä on tehty raskaita säästöpäätöksiä, ole johtamassa meitä mihinkään muuhun kuin minimiuraan, että me todellakin täytämme sen hallituksen tavoitteen, joka on velkaantumisen kääntäminen. Minä en ymmärrä ollenkaan, jos oppositio ei arvosta tätä tavoitetta. Ellei sitä tavoitetta arvosteta, se tarkoittaa suomeksi sitä, että oppositio mielellään siirtäisi

velkoja seuraaville polville, aivan kestäättömiä velkoja.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin oikaisen ministerin väitteen siitä, että edellisen vaalikauden aikana, kun valtionyhtiöitä myytiin, rahoja ei olisi käytetty pk-sektorin pääomasijoituksiin. Minulla on toisen valtiovarainministerin allekirjoittama budjettiesitys. Tästä selvästi voidaan lukea, että jo vuonna 94 momentille 32.50.89 "Sijoitukset valtion pääomasijoitusyhtiöön" kertyi 320 miljoonaa markkaa.

Mitä muuten tulee ministerin puheisiin, te yrititte väittää, että keskusta masinoin jonkinlaista pessimismia talouden kasvun ja työllisyyden suhteen. Ei niin vaan niin, että me yritämme kertoa, missä suurin piirtein mennään. Te yrititte yhdeksän kuukautta väittää, että talous kasvaa ja työllisyys paranee. Nyt te tiedätte, miten on käynyt. Työttömyys on lisääntynyt, ja talouden kasvu viimeisten kuukausien aikana on suurin piirtein ollut nolla. Vaikkakin se vuositasonoitettuna kulkee vajaan 3 prosentin vuosivauhtia, aivan viimeisten kuukausien aikana vauhti on ollut tämä. Kasvu on hiipumassa, samoin työttömyyden kohoamisvauhti, joka oli enimmillään 45 900 henkilöä edellisen vuoden aikana, on hiipunut lähes nolliille. Näin on käynyt.

Mitä tulee taas siihen, että edellisen hallituksen aikana olisi budjetoitu samalla metodikalla, mikä on teillä käytössä tässä, nyt te poikkeatte toiminnassanne edellisestä hallituksesta mielestäni siinä, että hallitus on itse julki kertonut, että budjetissa on näin ja näin suuri aukko. Silloin, kun se on tunnistettu, julki kerrottu, minun ymmärtääkseni siinä tilanteessa myös sen aukon täyttämiseen tulee hallituksen ryhtyä.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö: Arvoisa puhemies! Viimeksi mainittu keskusteluaihe osoittautuikin varsin mielenkiintoiseksi. Tarkoittaako ed. Pekkarinen sanoa, että edellinen hallitus ei koskaan tunnustanut mitään? (Naurua)

Miten oli esimerkiksi niinä vuosina, kun työttömyys nousi kymmenillä tuhansilla, mahdollisesti sadallakintuhannella, yhden vuoden aikana? Olihan se nähtävissä. Mutta en minä ainaakaan muista, että välittömiä korjaustoimenpiteitä olisi joka kuukausi esimerkiksi tänne tuotu tai näin nopeasti alkuvuoden aikana. Mutta ne olivat radikaaleja muutoksia. Kyllä ne olivat nähtävissä. Eri asia, jos niistä haluttiin vaieta.

Mitä tulee valtionyhtiöiden myyntitulojen kohdentamiseen, niin todellakin 300 miljoonaa on saatettu hyvinkin kohdentaa, mutta paljonko silloin myyntituloja tuli kaikkiaan? Huomattava osa siis jäi tulouttamatta suoraan samoihin tarkoituksiin kuin nyt tuloutettiin.

Kannattaa tietysti muistaa, ainakin minun mielestäni, kun valtionyhtiöitä myydään, että myydään jotain pysyvää. Jos tilalle rakennetaan jotain pysyvää, kuten tämän hallituksen tarkoituksena on rakentaa infrastruktuuria hivenen nopeutetussa aikataulussa, niin kyllä se on täysin hyväksyttävä hanke suomalaisen elinkeinoelämän ja kotimarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi. Aivan samaan tarkoitukseen menee.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Kertaan sen, minkä olen aikaisemminkin sanonut elvytyksestä. Ministeri Niinistö on aivan oikeassa siinä, että perinteistä suhdannepoliittista elvytystä Suomessa on lähi-vuosina hyvin vaikea toteuttaa johtuen ennen kaikkea valtiontalouden tilasta ja velkakehityksestä, joka nykyiseen tilaansa vauhdittui ja kulminoitui parissa kolmessa vuodessa edellisen hallituksen aikana. Sen vuoksi elvytyksestä itse asiassa voidaan puhua vain räätälöityinä toimenpiteinä budjettiraamien sisällä ja vielä niin, että se kohdentuu työllisyyteen ajankohtaisten työllisyysongelmien osalta ja myös merkittävänä tulevaisuuspanostuksina. Kun sitten mietitään, että sen lisäksi, että näin on, tarvitaan huomattavia rakenteellisia uudistuksia, niin tämä kevät tulee hallituksessa ja eduskunnassa olemaan hyvin tärkeätä aikaa, lainsäädäntöön ulottuvia laajoja rakenteellisia toimia tarvitaan.

Olen sitä mieltä, että sen lisäksi tarvitaan, jos suinkin mahdollista, lisää ihan selkeätä rahassa mitattavaa panostusta tulevaisuusalueille. En löydä oikeastaan muuta valtion hallussa olevaa lähdeä siihen kuin valtion omaisuuden myynnistä syntyvät tulot. Sekin on tietenkin suurimalta osalta kiinni siitä, minkälaiset olosuhteet tulevaisuudessa ovat, mikä on markkinatilanne, mikä on valtion yritysten tilanne, mikä on niiden oman pääoman hoidon kannalta tärkeää, mitkä ovat tärkeät lähtökohdat siltä osin. Eduskunnan valtuudet ovat 15—20 miljardia, joten siltä osin

pelivaraa on, mutta käytännössä se on varmasti huomattavasti kapeampi.

Näiden mahdollisten tulevien varojen kohdennus on juuri siksi entistä tärkeämpää. Siksi minusta on selkeästi hyväksyttävä se lähtökohta, joka on hallitusohjelmassakin todettu, että näitä varoja partitiivimuodossa kohdennetaan uusteollistamiseen. Se jättää pelivaraa myös infrastruktuurin kehittämiseen, johon ministeri Niinistö äsken viittasi. Sen lisäksi talouspoliittinen ministerivaliokunta on osaltaan täsmentänyt vielä kohdentamista niin, että kohdennetaan teollisen rakenteen muutokseen, kohdennetaan tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä pk-yritysten riskirahoitukseen.

Näitä kahta hallitusohjelman ja talouspoliittisen ministerivaliokunnan lausumaa on laitettu nyt työstämään vielä selkeämpään muotoon korkean tason työryhmä. Runtas viikko sitten nimesin sen, ja se toimii KTM:n virkamiesjohdolla. Huhtikuun loppuun mennessä siitä työryhmästä saadaan tulosta aikaan. Uskon, että tulos on sellainen, että sen pohjalta myös hallituksessa voidaan tämä maan tulevaisuuden ja uusien työpaikkojen kannalta erittäin tärkeä asia oikealla tavalla hoitaa. Asiasta voi pitää eduskunnassa ihan rauhassa meteliä, mutta hallitus tekee työtä siinä aikataulussa, joka on päätetty.

Ed. Kääriäinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö varoitti mustien värien käytöstä. Hallituspuolueiden edustajat ovat käyttäneet kaikkein karkeinta kieltä hallituksen politiikkaa kohtaan tällä hetkellä. (Ed. Pekkarinen: Oikealta ja vasemmalta) Eikö se kerro, missä usko alkaa tällä hetkellä pettää? Kyllä täytyy saada olla realisti ja kertoa eduskunnassa, miten asiat ovat. Vain työttömyyden alentamisen kautta ratkeaa, ministeri Niinistö, myös suuri valtion velkaongelma. Tämä on kova realiteetti.

Sitten valtionyhtiöihin. Ministeri Kalliomäki piti mielestäni hyvän linjapuheenvuoron, mutta pitää korostaa sitä, että täytyy toimia sen mukaan, mitä sanoo. Nyt se korvamerkitsemätön raha heiluu yleiskatteena osoittamattomana juuri uusteollistamiseen ja pk-politiikkaan ja teknologian kehittämiseen, jonne se pitäisi ilman muuta osoittaa. Se menee nyt syömävelkojen hoitamiseen teidän asioiden hoitotavallanne ja linjauksillanne, mikä minusta on huono asia.

Minä toivon ministeri Kalliomäelle voimia tässä kädenväännössä oikeistoa ja myös valtiovarainministeriötä vastaan tällä kertaa tässä

asiassa, koska teidän linjanne asiassa on kyllä hyvä ja pitkälle kantava linja. Älkää kerta kaikkiaan antako periksi, tämä on suuri periaateasia!

Ahon hallituksen aikana valtionyhtiöistä lähti rahaa 7 miljardia markkaa. Niistä 5 palautettiin takaisin valtionyhtiöille ja vahvistettiin pääoma-huoltoa parantamalla investointikykyä, 2 meni budjetin kautta uusteollistamiseen tässä maassa, mutta ei juurikaan yleiskatteeseen.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tekemisissä asian kanssa, jota varmasti suuri osa suomalaisia työttömiä on kiihkeästi odottanut, ennen kaikkea varmasti rakentajat, joita tämä koskee hyvin pitkälti.

Valtiovarainministeri mielestäni aivan oikein totesi, että velkaelvyttäminen tässä tilanteessa, missä olemme, on erittäin kyseenalaista ja hallituksella ei varmastikaan ole haluja ryhtyä tähän. On puhuttu lisätalousarvion rahoittamiskeinoista, mutta valitettavasti, mikäli olen ymmärtänyt, ne ovat tänä päivänä aika perinteiset. Hyvin pitkälti otetaan sellaisilta jälleen pois, jotka ovat jo ennestään vaikeuksissa.

Olen jäänyt vähän ihmettelemään sitä, että suurteollisuutemme, vientiteollisuus, joka jatkuvasti on kehunut hirveillä voitoillaan, ennätys sellaisilla, on kokonaan jätetty lisäbudjetin rahoitusvastuusta pois. Tämä valtakunta on ollut aiemminkin vaikeuksissa ja silloin kyllä on tiettyjä keinoja — kaikki tiedämme, mitä — käytetty niin, että suurteollisuus, vientiteollisuus, on osallistunut laskujen maksuun ja kansakunnan jaloilleen nostamiseen. Tätä täytyy ihmetellä, ja olisi mielenkiintoista kuulla hallitukselta, minkä vuoksi sanaakaan näistä asioista ei mainita. Onko vuorineuvosten voima niin vahva, että tähän ei uskalleta puuttua?

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On mielenkiintoista nähdä, että itse asiassa kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että ne toimet, mitä hallitus nyt esittää, ovat piristysruiske ennen kaikkea rakennuslalla. Samalla on todettava se, että nämä toimet tulevat puolitoista vuotta liian myöhään. Ne tulevat tältä hallitukselta pian vuoden verran liian myöhään ja ne vaikuttavat, kuten pääministeri välikysymyskeskustelussa totesi, vasta alkusyksystä työllisyyslanteeseen.

Aina viitataan siihen, että työllisyysohjelman tekeminen vei aikaa. Se saatiin valmiiksi viime vuoden lokakuussa ja nyt ensimmäiset toimet, joissa rahoitetaan merkittävämpiä työllistäviä

toimia, pääsevät käynnistymään vasta ensi syksynä.

Ilmeisestikin kyse oli siitä, että hallitus synnytyssään luotti markkinavoimiin ja kuvitteli, että työllisyys tulee paranemaan ilman hallituksen omia toimenpiteitä, ilman hallituksen omaa ponnostusta muun muassa rakennuslalla. Vasta viime syksynä hallitus havahtui kylmiin ja nouseviin työttömyyslukuihin, ja nyt olemme siinä tilanteessa, että voimme jopa todeta hyväksyvästi joukon toimenpiteitä, joita hallitus tekee.

Ongelma on nyt se, että nämä ovat kovin myöhässä, ja luulen, että ne on mitoitettu myös siten, että ne eivät vaikuta riittävän tehokkaasti.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lipposen hallitukselta ja myös valtiovarainministeri Niinistöltä on unohtunut se tosiseikka, että valtionvelan kannalta valtion kasvavat tulot ovat yhtä arvokkaita kuin säästöt. Te ette ole pystyneet tässäkin lisätalousarviossa antamaan sellaista myönteistä ja positiivista signaalia, että kansantalous todella lähtisi liikkeelle ja voisimme kansakuntana luoda uutta jaettavaa.

Oikeastaan ainoa toivonkipinä tässä on peruskorjausrakentaminen, jota on täällä kiiteltu. Siihenkin liittyy eräs ehto. Kuntien tulisi olla julkisessa peruskorjausrakentamisessa vahvasti mukana, ja tällä hallituksella ei ole ollut kuntien kanssa paras mahdollinen yhteistyö. Viitataan esimerkiksi siihen, että kunnat tarjosivat vaihtoehtoa miljardin markan valtionosuussäästöille, kymmenentuhannen ihmisen työllistämisen vaihtoehtoa. Siihen hallitus ei tarttunut millään lailla. Tämä kuvaa sitä toivottomuuden jatkoa ja lisäämistä, mitä hallitus tahtoo sanoa.

Budjetin tasapainottamisessa on sitä paitsi huomattava, että valtio siirtää vastuutaan 740 miljoonan markan verran asuntorahastolle ja tekee tavallaan ilmaa tätä kautta.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Herra puhemies! Ensiksi vastaan ed. Huhtasen esille ottamaan asiaan, että kunnat tarjosivat työllistämisvaihtoehtona 10 000 työpaikkaa. Tosiasiassa Kuntaliitto esitti vaihtoehdoksi, että kunnat voisivat työllistää. Itse asiassa hallitus antoi työllisyysohjelmassa työttömyysvakuutusmaksun alennuksen kautta kunnille 1,2 miljardia markkaa rahaa siinä mielessä, että kuntien olisi pitänyt käyttää se työllistämiseen. Aika useat kunnat käyttivät sen veroäyrin hinnan alennukseen ja aika useat velkojensa maksuun eli tasei-

densa korjaamiseen. Ei ollut näköpiirissä silloin mahtavaa halua käyttää koko tuota rahaa työllistämiseen.

Kun olen ollut itsekin kunnalliselämässä 15 vuotta mukana, niin ihmettelen, mikä on se valta ja voima, jolla Kuntaliitolla olisi ollut mahdollisuus pakottaa peruskunnat työllistämiseen, mikä mielestäni olisi ollut todella oikea ja hyvä vaihtoehto. Ainakaan viime syksynä kunnat eivät osoittaneet, että niillä olisi suurempaa halua tällaiseen toimenpiteeseen, jota hallitus haki ja etsi. Me ministerit kuljimme ympäri kuntia kertomassa, että kuntien pitää myös tehdä oma työttömyyden puolittamisohjelmansa.

Ed. Laakso totesi, että hallitus aloitti asuntopoliittiset toimenpiteet, ei nyt sentään puoltatoista vuotta liian myöhään, kun olemme istuneet kymmenen kuukautta. Varmaankin olisi pitänyt heti huhtikuussa räväkästi tehdä kaikki se, minä olemme tehneet kymmenen kuukauden aikana. Asuntonministerinä olisin ollut onnellinen, jos olisin voinut sen silloin heti tehdä. Mutta täytyy myöntää, että en edes itse olisi osannut enkä pystynyt sitä silloin yhdellä kertaa tekemään.

Hallitusohjelmassa sovitut asuntopoliittiset toimenpiteet on määrätietoisesti toteutettu ihan viime kesästä lähtien. Heti kesällä aloitettiin korotuen ehtojen parantaminen, sosiaalisen asuntotuotannon osalta on tehty asumisoikeusasuntojen tuen osalta korjauksia, korkotuen osalta korjauksia. Työllisyysohjelmassa lokakuussa tehtiin myöntämisvaltuuksien osalta selvät päätökset, että rahaa riittää niin paljon kuin kohteita on oikeissa paikoissa, nimenomaan kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja, asumisoikeusasuntoja. Aloitetaan siellä, missä tarve on, eli suurissa kaupungeissa, pääkaupunkiseudulla. Aika paljon nyt jo voimme kysyä, riittääkö tonttimaa ja ovatko kunnat todella ymmärtäneet sen, että tähän kannattaa ja pitää panostaa.

Työllisyysohjelmassa tehtiin päätökset siitä, että kaikki korjausrakentaminen toteutetaan ja valtionosuus myönnetään siihen, mihin sitä on myönnettävissä. Lähiremontit kaksinkertaistettiin, erilaiset korjaustoimenpiteet liikuntaesteitten hissittömyyden osalta, kaikki ne rahoitetaan siinä määrin kuin ilmenee tarvetta ja halukkuutta rakentaa. Nyt eletään tänä talvena sitä tilannetta, mihin edellisen hallituksen asuntopoliitiikka johti. Tämän hallituksen toimenpiteet tulevat näkymään tämän vuoden aikana. Se, että ne eivät näy tänä keväänä uusrakentamisen osalta, ei johdu pelkästään hallituksen toimenpiteistä.

Sosiaaliseen asuntotuotantoon panostamisen lisäksi hallitus eteni ohjelmansa mukaisesti ja asetti selvitysmiehen selvittämään myös vapaa-rahoitteisen ja omistusasumisen rahoituksen toimenpiteitä, ja nekin päätökset on jo tehty. Periaatepäätökset on tehty ja nyt voidaan aloittaa niiden toteuttaminen. Ilmeisesti tällä viikolla pystymme antamaan ensimmäiset lakiesitykset asuntorahoituksen uudistamisen osalta. Hallituksen linja on ollut hoitaa sosiaalinen asuntotuotanto uusrakentamisen osalta kuntoon, tehdä peruskorjaamisesta tämän hallituskauden rakentamisen työllisyyden selkäranka, johon uustuotanto on aina hyvää lisää, ja sen lisäksi yrittää vaikuttaa siihen, että omistusasuminen olisi tasavertainen vaihtoehto vuokra- ja asumisoikeusasumisen kanssa niille, jotka sitä haluavat. Mutta kun tilanne on tällä hetkellä se, että jos asunto on myynnissä, sitä kysyy kaksi ostajaehdokasta, ja jos se on vuokrattavana, sitä kysyy 22, niin kovin pian ei tällä omistusasumisen saralla ole vaikutettavissa. Tällä hetkellä olisi kannattavaa ostaa, sen kenellä rahaa on, sijoitusasunto ja antaa se markkinoille vuokralle. Voisi ottaa jopa lainan koko tuolle asunnon hinnalle, koska korot ovat sillä tavalla edulliset tällä hetkellä, että muutamassa vuodessa lainan pääoma on kuoletettu.

Tämän tyyppisiä toimenpiteitä pitää alkaa tapahtua, mutta siihen ei valtiovalta kovin paljon enempää pysty vaikuttamaan. Me tarvitsemme sitä, että ihmiset uskovat siihen, että heillä riittää palkkarahaa asunnon maksamiseksi. Omistusasumisen osalta ei kovin ihmeellisiä temppuja ole äkkiä tehtävissä, mutta sosiaalisen asuntotuotannon osalta hallitus on tehnyt sen, mitä odottaa saattaa.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Ed. Kääriäinen näytti poistuvan, mutta ehkä tämä käy vastaukseksi myös ed. Pekkarielle.

Jos lähdemme laskemaan, kuinka monta kertaa keskustaopposition edustajat täällä ovat käyttäneet sanoja lama tai lasku, niin silloin ei ole enää kysymys realismista, vaan silloin on kysymys tosiasioiden vastaisuudesta, koska me olemme edelleen nousussa, mutta te haluatte kertoa, että nousu onkin laskua. Sitä minä tarkoitan sillä, että ylimääräinen ja ylenmääräinen mustamaalaaminen kyllä syventävät niitä asenteita ja varovaisuutta, jotka tällä hetkellä kotimarkkinoilla kieltämättä vallitsevat.

Ed. Huuhtanen kaipaili valtiolle lisää tuloja, mutta ei kyllä näyttänyt keksivän itse ainutta-

kaan keinoa siihen. En usko, että tuloja löytyy kovin helposti mitään muuta kautta kuin niistä velkaelvytyspuheista, jotka ovat osoittautuneet täysin mahdottomiksi tässä tilanteessa.

Mitä tulee elinkeinoelämän osuuteen, kannattaa muistaa, että hallitusohjelmassa on verotusratkaisuja, joilla tämän vuoden budjettia rahoitetaan muun muassa korottamalla pääomatulosten verotusta. Meillä on kyllä selkeä oppi nyt pääomatulosten verotuksesta, että kun tuo kanta laskettiin alemmas, sen tuotto alkoi moninkertaistua. Näin ollen kun sitä veromuotoa käsitellään, pitää olla kyllä aika lailla tarkkana, ettei viritetä uudelleen olosuhteita sellaisiksi, että veropohja alkaa syystä tai toisesta kaventua. Maksimaalinen etu varmasti löytyy suurin piirtein tämän 28 prosentin pääomatulosten verokannan mukaan, jonka on tarkoitus olla voimassa koko vaalikauden ajan.

Ed. Laakso kaipailee nopeampia toimenpiteitä. Viime vuoden osalta me olimme varsin synkässä velkaantumistilanteessa, vielä synkemmässä kuin tällä hetkellä. Ei siinä uudella hallituksella ollut kovinkaan paljoa mahdollisuuksia lähteä sellaiseen vetoon, että olisi annettu signaali, että nyt otetaan pikkuisen vielä lisää velkaa ja lähdetään rakentamaan. Luulenpa, että jos näin olisi menetelty, me olisimme tänään paljon paljon huonommassa tilanteessa kuin nyt.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua pitempään kiistellä kasvu- ja työllisyyslukemista. Sen sanon ministeri Niinistölle, että jos luette viime syksyltä keskustan eduskuntaryhmän jäsenten arvioita siitä, mikä tulisi olemaan työllisyys- ja talouskehitys, tuskin kukaan meistä uskalsi sanoa, että työttömyys kääntyy kasvuun siitä, mikä oli tilanne silloin, kun teidän hallituksenne lähti liikkeelle keväällä 95. Näinhän on tapahtunut. Mutta emme sellaista tohtineet edes väittää. Uskoimme parempaan. Puhuimme paremman kehityksen puolesta, teimme arvioita paremman kehityksen puolesta kuin mikä käytännössä nyt on tapahtunut ja toteutunut. Sama koskee myös talouden kasvua.

Arvoisa ministeri! Lienee paikallaan kuitenkin luonnehtia siihen tapaan, että kasvu on hiipunut siitä vauhdista, missä oltiin, ja työttömyys jopa kääntynyt lisääntymiseen. Minä uskon, että työttömyys nyt vähitellen kyllä laskee. Mutta me tiedämme, mitä työttömyys joulu- ja tammikuun aikana oli.

Mitä tulee siihen, että lisäbudjetti hoidetaan

ilman, että otetaan uutta velkaa, haluan tässä lausua ääneen sen, että lisäbudjetin menothan rahoitetaan keskeisesti sillä tavalla, että valtion budjetista aikaisemmin hoidetut asuntotuotannon rahat siirretään valtion asuntorahaston maksettavaksi, eikä niin, arvoisa ministeri. Tätä kautta tulee yli 700 miljoonan markan kate niille menoille, mitä te budjetissa esitätte.

Mitä tulee ministeri Mönkäreen kommenttiin omistusasumisesta, te leikkaatte sattumoisin erilaisilla leikkauksillanne juuri niiltä perheiltä, joilla vielä omaa asuntoa ei ole, mutta jotka tarvitsivat oman asunnon markkinoilta. Muun muassa siitä syystä omistusasunnot eivät välttämättä mene kaupaksi niin kuin suotavaa olisi.

Työministeri J a a k o n s a r i : Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä myös oikaista ed. Pekkarisen sitkeästi esittämän virheellisen väittämän siitä, että työttömyys ikään kuin olisi kasvanut. Meillä työllisyys on parantunut, koko ajan mennään, tosin valitettavan hitaasti, parempaan suuntaan. Uusia työpaikkoja syntyy. Olemme jämähtäneet valitettavasti korkean työttömyyden uralle, mutta kaikki merkit viittaavat siihen, että pystymme juuri työllisyysohjelman nyt käsillä olevan huomattavasti aiennetun lisäbudjetin ansiosta pääsemään uudestaan uralle, jossa on näkyvissä parempi työllisyys.

Myös erittäin tärkeässä rakenteellisessa uudistuksessa olemme päässeet eteenpäin. Hallitus on päässyt, vastoin kuin edellinen hallitus, työelämän umpisolmujen aukaisemisessa useita askelaita eteenpäin. Monet erityisesti pienyrityksien esityslistalla olleet työelämän hankkeet on toteutettu, osa on hyvin pitkällä valmisteluissa. Muun muassa tänään valmistui työministeriöstä selvitys epätyypillisten työsuhteiden tulevasta kohtalosta, ja siinä ollaan omaksumassa minusta hyvin tärkeä uusi tasapaino. Toisaalta ollaan selkiyttämässä pienten yritysten mahdollisuuksia solmia määräaikaista työsuhteita ja toisaalta ollaan vahvistamassa niiden yksilöiden turvaa, jotka tekevät uuden työn muotoja.

Myös työttömyysturvan uudistaminen on lähikuukausien linjausten suuri tehtävä. Minusta tähän yhteyteen on syytä kytkeä hyvin voimakas työvoimapoliittinen panos, jossa erityisen keskeisenä myös lisäbudjetissa on todettu se, että yli 50-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien asemaan saadaan olennaista helpotusta. Tähän on lisäbudjetissa muun muassa työhallinnon ja sosiaali- ja terveystieteiden toimialalle saatu uusia resursseja.

On selvä asia, että kukaan ei voi olla tyytyväinen siihen, mitä työllisyystilanteessa on tapahtunut. Viime aikoina olemme saaneet tutkimusperäistä vahvistusta siitä, että Suomessa tehtiin maailmanennätys sen suhteen, kuinka paljon työpaikkoja hävisi, kun vuoteen 1995 mennessä hävisi noin 400 000 työpaikkaa. Missään maailmassa ei ole koskaan tapahtunut niin suurta muutosta. Jokainen voi ymmärtää, minkälaisen haavan se on jättänyt niin yrittäjän kuin kotitalouksien sieluun monine ongelmineen. Juuri sen luottamuksen vahvistaminen, että talouteen saadaan ennustettavuutta, on kotimarkkinasektorin käynnistymisen avainkysymys. Siinä suhteessa juuri luottamusta herättävä talouspolitiikka, ettei koskaan enää sellaisia korkopiikkejä, ei koskaan enää sellaisia pakkodevalvaatioita kuin edellisellä vaalikaudella tapahtui, on paras tapa hoitaa työllisyyttä.

Ed. Kankaanmäki (vastauspuheen vuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkärele totean, että pääministeri Lipponen torjui Kuntaliiton tarjouksen 8. helmikuuta suoralta kädeltä, kun Kuntaliitto tarjosi valtionosuusleikkausten tilalle työllistämismallia. Mielestäni silloin olisi pitänyt tehdä, ja uskon, että ministeri Mönkäre olisi tehnyt niin, että olisi ottanut vaikka kahden viikon neuvotteluajan ja odottanut, että Kuntaliitto konkretisoi ja hankkii sitoumukset, joilla kunnat lähtevät projektiin. Olen varma, että osa-aikatyö, työn vuorottelu ja tällaiset olisi voitu saada sovittua niin, että ne olisivat myös toteutuneet. Mutta pääministeri torjui tarjouksen, ja nyt ministeri Mönkäre totesi, ettei Kuntaliittoon voi luottaa. On ikävää, että näin on hallituksen taholta, ettei Kuntaliittoon kuntien edunvalvojana luoteta. Tässä on syytä vähän tarkistaa politiikan suuntaa.

Mitä tulee keskusteluun noususta ja laskusta, niin luvut tietysti kertovat selkeästi omaa vakavaa kieltään tilanteesta. Niistä ei kannata keskustella, tai keskustella täytyy, mutta ei kannata kiistellä. Samaten Metsäteollisuuden keskusliiton toimitusjohtaja Jarl Köhler kaksi viikkoa sitten sanoi, että metsäteollisuudessa ei tällä hetkellä ole kysymys mistään tilapäisestä notkahduksesta, vaan suunnan selkeästä muuttumisesta, kääntymisestä huonompaan. Valitettavasti tämä on tosiasia, että näin on.

Mitä tulee ministeri Jaakonsaaren lukuihin, niin kyllä viime toukokuussa työttömiä oli 448 000 ja joulukuussa 478 000 eli 30 000 työttömää enemmän joulukuussa kuin oli toukokuussa.

Tämä on yksinkertaisesti tilastojen osoittama totuus. Jokainen luku on ihmistä koskeva. Tämä ei ole yhtään epärehellistä, ei tippaakaan, vaan ne ovat tarkoin työministeriön tilastoista otettuja lukuja.

Sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre: Herra puhemies! On todettava ed. Kankaanmielelle, että eipäs vääristellä. En minä ole sanonut, ettei Kuntaliittoon voisi luottaa. Totean vain, että Kuntaliitolla ei ehkä ole sellaisia keinoja, joilla se voisi pakottaa Suomen kuntia johonkin yhteneväiseen toimenpiteeseen, kun meillä on yli 400 erilaista kuntaa. Kunnat työskentelevät tässä asiassa aika itsenäisesti ja meillä on kunnallinen itsehallinto. Itse olen todella surullinen siitä, että useammat kunnat eivät ole pystyneet työllistämään. Ei siihen mitään pakotteita tarvita. Kyllä viisaiden kuntien kunnankamreerit ja kunnanjohtajat tietävät, että työllistäminen on paljon fiksumpaa kuin työttömänä pitäminen, siitä tulee verotuloja ja toimeentulotuen menot pienenevät.

Ei tässä ole Kuntaliittoon kohdistettu mitään syytteitä. Kuntaliitto ei ole ollut esteenä työnjakamiskokeiluille. Kyllä ihan muut asiat ovat vaikuttaneet siihen, että työnjakamiskokeilussa ei ole päästy ehkä niin nopeasti tai niin laajalla skaalalla eteenpäin kuin esimerkiksi työministeriö olisi halunnut. Työministeri Jaakonsaari toi esille eri toimenpiteitä, joita tällä hetkellä tapahtuu laajalla rintamalla koko ajan pieninä puoroina työllistämisen parantamiseksi. Lisäbudjetti on yksi keino.

Haluan kertoa sosiaali- ja terveysministeriön alueelta yhden asian, jota pidän itse ihan yhtenä tärkeänä avauksena, yhtenä näistä pienistä puoroista. Se on juuri tuo ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien asian selvittäminen. Työministeriö saa lisäresursseja näiden ihmisten yksilölliseen läpikäymiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö saa lisäresursseja vajaakuntoisten tutkimiseen, koulutukseen ja kuntouttamiseen. Lisäksi ministeriössä selvitetään ja pitääkin selvittää eläkkeelle pääsy vaihtoehtona silloin, kun se on ihan nykyisten voimassa olevien kriteerien mukaan oikeutettua. Nämä ovat asioita, joita pitää tässä yhteiskunnassa tehdä koko ajan elvyttävien ja työllistävien toimenpiteiden rinnalla. Ikääntyneitä pitkäaikaistyöttömiä pitää kohdella oikeudenmukaisesti, heidän asiansa on selvitettävä ja, kuten aikaisemmin olen täällä kertonut, näiden 53 000:n joukossa arvioidaan olevan jopa 10 000 tällä hetkellä nykykriteerein eläkkeeseen oikeu-

tettua. Samalla meidän pitää tehdä kaikki ne toimenpiteet, mitkä voimme tehdä, sen eteen että ikääntyneitä pitkäaikaistyöttömiä ei tule lisää. Siinäkin asiassa edetään tämän kevään aikana lisää erilaisissa laajoissa projekteissa, tuloloukkutyössä ja työttömyysturvan uudistamisessa.

Ed. Kuosmanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Jaakonsaarelle toteaisin lisätalousarviosta, että työttömyys ei poistu verovaroin tuetuin työllisyysohjelmin, jotka suovat erityiskohtelun jollekin rajatulle ryhmälle, mutta työntävät toisesta päästä ulos vastaavan määrän uusia työttömiä. Yrittäjälle työttömän palkkaamisen pitää olla aina kannattava sijoitus ja työntekijälle korvauksen työstä on johdettava parempaan elintasoon kuin työttömyyskorvaus. Kun nämä molemmat ehdot täyttyvät samanaikaisesti, työttömyysongelma häviää.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä peräänkuulutettiin yhteneväisiä toimenpiteitä kunnissa työllisyyden parantamiseksi. Erityisesti ministeri Mönkäre parissakin puheenvuorossa kiinnitti näihin huomiota.

Mielestäni kunnat, varsinkin niillä alueilla, missä työttömyys on pahinta, ovat kyllä kiitettävästi jo kantaneet vastuuta työllistämisestä. Ehkä luottamuksen ilmapiiri ei ole ollut paras mahdollinen. Hallitushan ilmoitti jo alkutaipaleellaan, että kaikki valtionosuusleikkaukset ovat pöydässä eikä lisää tule. Nyt kuitenkin ollaan tilanteessa, että lisäleikkauksia on tulossa. Eli tarvittaisiin luottamusta ja yhteistyötä niin valtion kuin kuntien kanssa tässä tärkeässä työttömyyden hoidossa.

Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre kiinnitti huomiota myös siihen, että kunnat ovat maksaneet pois velkansa ja jotkut jopa alentaneet veroäyriään. Ehkä tässäkin on kyse siitä, että kunnissa on haluttu varautua tuleviin vuosiin. Valtionosuusleikkauksethan jatkuvat, ja uudesta järjestelmästä meillä ei ole vielä tietoa. Toisaalta korkotaso reaalisena on edelleenkin melko korkea. Ehkä tästä olisi syytä ottaa vaarin. Kun valtionosuusuudistusta nyt tehdään, kohdennettaisiin se niin, että se tukee myös työllistämistä maakunnissa ja niillä alueilla, missä työttömyys on kaikkein vaikein.

Työministeri Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen on varmasti siinä oikeassa, että vain yrittäjyyteen panostamalla synnytetään terveesti uusia työpaikkoja. Tämä

hallitushan on siinä suhteessa edeltäjästään poiketen voimakkaasti kuunnellut erityisesti pienten yrittäjien ääntä varsinkin työelämän uudistuksessa.

Mutta, ed. Kuosmanen, siinä suhteessa olemme vakavan tilanteen edessä, että meillä on todellakin valtava pitkäaikaistyöttömyyden ongelma. Pitkäaikaistyöttömyys on Suomessa nelikymmenkertastunut viimeisen viiden vuoden aikana ja ilman työvoimapolitiikan instrumentteja pitkäaikaistyöttömyys tulee olemaan ongelma, johon kaikki hyvät pyrkimykset kaatuvat. Sen takia tarvitaan aktiivista työvoimapolitiikkaa. (Ed. Kanerva: Plus nuorisotyöttömyys!) — Nuorisotyöttömyys on edelleen myös vakava ongelma, joskin nuoret onneksi työllistyvät niihin uusiin työpaikkoihin, joita onneksi syntyy.

Mutta pitkäaikaistyöttömyyden ongelma on se, joka eniten meidän tulevaisuuttamme tällä hetkellä vaarantaa. Siihen tarvitaan työvoimapolitiikkaa ja modernia velvoitetyöllistämistä, jonka aloitamme yli 50-vuotiaista pitkäaikastyöttömistä uudella tavalla. Siihen tarvitaan työn uutta jakamista nimenomaan työvoimapolitiikan välineenä.

Lisäbudjettiin sisältyy myös hallituksen päätös, että huhtikuun alkuun mennessä hallitus päättää niistä toimenpiteistä, joilla julkista sektoria rohkaistaan 6+6 tunnin työaikakokeiluihin. Vuorotteluvapaa, osa-aikalisä ja uusi työnjakamismalli yhdessä mielestäni muodostavat tehokkaan, halvan ja halutun työvoimapolitiikan välineen, jolla nimenomaan pitkäaikaistyöttömiä voidaan työllistää. Tästä ovat kunnat innostuneet, Kuntaliitto on innostunut, ja parasta aikaa myös kuntatyönantajan kanssa käydään neuvotteluja siitä, mitä nämä valtiovallan vastaantulot ja rohkaisun ilmaukset konkreettisesti merkitsevät. Tämäkin tehdään huhtikuun alkuun mennessä.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Väistölle: Kuntien leikkausten osalta tilanne muuntui syksyn mittaan myös niin, että kunnat faktisesti saivat tuloja, joista ne eivät etukäteen olleet tietoisia, eli työttömyysvakuutusmaksun alentamisen myötä kuntatalous keveni osapuilleen sillä määrällä, mitä sitä nyt tavallaan toista kertaa leikataan, joten uskoisin, että tämä näkökulma on myös kuntasektorilla varsin hyvin ymmärretty.

Täällä on lisäbudjetin rahoituksen osalta kiinnitetty huomiota siihen, että on tarkoitus käyttää asuntorahaston varoja. Se pitää paikkansa. Se on

kyllä kirjattu budjettiin. Tässä on muutoinkin jouduttu esimerkiksi hakemaan jo tässä vaiheessa säästötoimenpiteitä eräistä pääluokista tavallaan kissojen ja koirien kanssa. Haluan tähän vain todeta, että ellei olisi kaikilla näillä tavoilla menetelty, ei olisi saatu edes tätä lisäbudjettia, koska velanotolla ei nyt voida rahoituksia tehdä.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä puheenvuorossa, johon pyysin vastauspuheenvuoron, ministeri Jaakonsaari kertoi työttömyyden lisääntymisestä vuonna 92 ikään kuin syyttäen siitä silloista hallitusta. Hän jätti kuitenkin kertomatta sen tapahtumaketjun, joka siihen johti, eli sen, että Suomen kansantalouden pohjahan romahti vuosina 89 ja 90. Siitä huolimatta palkat jatkoivat edelleen nousuaan. Myösed. Jaakonsaaren puoluetoverien johtamat liitot riemumielin kaatoivat syksyllä 91 Sorsan yhteiskuntasopimuksen nimellä olleen hankkeen, ja kun mikään muu yhteiskunnassa ei joutunut, niin työttömyys lisääntyi.

On myönnettävä, että Ahon hallitus ei löytänyt keinoja tuon työttömyyden kasvun hillitsemiseen ja työttömyys kasvoi valtavasti mittasuhteisiin. Tämä lisäbudjetti kuitenkin osoittaa, että myöskään Lipposen hallituksella ei näitä keinoja näytä olevan. Työttömyyden perusteisiin ei ole pystynyt myöskään Lipposen hallitus käymään käsiksi, vaan hoitokeinot ovat pientä näpertelyä, lähinnä verovaroin tapahtuvaa työllistämistä, lapiolinjaa. Usia, pysyviä työpaikkoja ei todellakaan ole läheskään riittävässä määrin pystytty synnyttämään.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre esitti, että rakentamisesta tulisi tämän hallituksen työllistämispolitiikan selkäranka. Tämä on myös oma haras toivomukseni.

Edellisen hallituksen aikanahan kävi sillä tavalla, että asuinrakennusten poistuma oli suurempi kuin uudisrakentaminen. Tästä syystä Suomen kasvukeskuksiin on syntynyt kymmenientuhansien asuntojen vaje. Tässä lisäbudjetissa panostetaan korjausrakentamisen ohella myös asuntorahoitukseen nimenomaan asuntokaupan vauhdittamiseksi. Ellei asuntokauppa kuitenkaan lähde riittävässä määrin käyntiin, on mielestäni voitava edellyttää, että hallitus jatko-panostaa asuntokaupan vauhdittamiseen esimerkiksi niin, että toteutetaan korkojen määräaikainen vähennysoikeus, jolla varmasti olisi asuntokauppaa kiihdyttävä vaikutus.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä puheenvuoroni on ministeri Mönkäreelle. Ministeri otti esille varsin tärkeän asian, 53 000 ikääntyneiden pitkäaikaisyöttömien joukon. Mutta toinen asia, mitä käsiteltiitte ja tavallaan sivusitte, on eläkkeellesiirtymiskysymys.

Nyt on niin, että tiedämme, että meillä lääke-reillä on käytössä uudet B-lausunnot, jotka on uuden ajattelutavan mukaan laadittu. Siinä on kuntoutustutkimus yhtenä tärkeänä asiana. Yleensä kuntoutukseen siinä kiinnitetään hyvin paljon huomiota. On kuitenkin niin, että tuhansien ihmisten kohdalla kuntoutus on katsottu jo aikaisemmin läpi ja heille on todettu sen tien olevan käymätön, se on poikki, se ei ole mahdollista. Tällöin on hyvin tärkeää esittää todella se tahto, että tämä uusi siirtymä, ihan oikean suuntaisesti, ei sitten vaikeuta niiden henkilöiden siirtymistä asianmukaisesti työkyvyttömyyseläkkeelle, joilla jo aikaisemmin kuntoutus on katsottu mahdottomaksi.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaari väitti edelleen, että työttömyys olisi tämän hallituksen aikana laskenut. Vaikka sen nousu onkin suhdanneluonteista, joka tapauksessa se on tarkoitannut putoamista työttömyyden laskevalta uralta. Haluan korostaa, että Pohjois-Suomessa myös suhdanneluonteisesti absoluuttisesti työttömyys on kasvanut.

Pyysin puheenvuoron oikeastaan aikaisempiin puheenvuoroihin ja haluaisin kommentoida ministeri Niinistön velkaelvytyspuhetta. Sinälään hyvä puhe, mutta täysin väärä foorumi. Ei se niin käy, että jos demarit johtavat, potkivat kokoomusta ja ministeri Niinistöä, niin sitten ministeri tulee tänne ja arvostelee oppositiota. Eikö se keskustelu olisi pitänyt käydä hallituksen sisällä ja nimenomaan sellaisten merkittävien poliitikkojen kanssa, jotka näitä velkaelvytyspuheita ovat pitäneet? Tässä salissa niitä toki on.

Sitten toinen asia. Minusta ministerin vastauksesta aluepoliittisista rahoista jäi täysin väärä kuva. Jos Veitsiluotoa yksityistettiin ja siitä kertyi rahaa ja sitä korvamerkittiin aluepolitiikan nimissä, minä kyllä edellyttäisin, että osoitetaan ne kohteet, joissa meni väärään kohteeseen, joissa ei tulevaisuutta rakenneta. Mielestäni aluepolitiikka jos mikä on tulevaisuuden rakentamista. Jos se ei ole sitä, sitten te olette asenteissanne jakaneet maan kahtia, ja sitähän te väitätte toisaalta, että näin ei tapahtuisi.

On merkittävää, että ministeri Niinistö antoi luvan keskustella, mutta sitten te yritätte valita sen sävyn, millä opposition pitäisi keskustella. Kyllä minun mielestäni meidän arvostelumme on aiheellista silloin, kun te olette pudonneet työttömyyden puolittamisuralta ja kun te teette sellaisia toimenpiteitä, jotka meidän näkökulmastamme eivät ole hyväksyttäviä. Minusta sitä sananvapautta, minkä te annoitte, ei pidä rajoittaa sillä tavalla, että sävyn te itse määräisitte.

Ed. Partanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistölle: Kun puhutte velkavelvyydestä ja sen vaikeudesta kansantalouden sisällä, niin olen kyllä siinä asiassa eri mieltä hallituksen ja ministerin linjauksen kanssa siinä mielessä, että meillä on työttömyyden menot 60—80 miljardia tänä päivänä, ja jos lasketaan seurannaiset siihen, mitä menetetään kaiken kaikkiaan, niin sinne voisi panna 160 vielä perään. Mutta jo tämän menoerän, minkä työttömyys maksaa valtiolle, eteen tehtävään työhön, vaikka 100 000 työpaikkaa lähdetään nyt jallamaan, kannattaa kyllä ottaa velkaa, jos se suunnataan niin, että hoidetaan sitten nämä asiat, että työttömyys todella radikaalisti vähennee. Siltä osin lähtee kyllä myös tulopuoli kasvamaan ja toisella puolella menopuoli pienenee.

Tällä hetkellä talous antaa myöten muutaman miljardin elvytyksen sen lisäksi, mitä lisäbudjetissa on esitetty, sellaisia nopeita toimia, joita nyt edellytettäisiin tässä tilanteessa, koska meillä eivät ole sisämarkkinat minkäänlaisessa vedossa. Kotimarkkinatodellisuudelle, pk-sektorille ei ole mitään autuutta näkyvissä muuta kuin siltä osin, mikä rakennustuotannon puolella syntyy. Se kertautuu kyllä. Yhdellä syntyy 3—4 työpaikkaa muuten.

Tällainen todella nopea haku suomalaiselle pk-sektorille on se, josta olen aikaisemminkin sanonut, että ohjattuna valtiovalan ja KTM:n toimesta pannaan täältä vaikka tuhannen ukkoa ja naista tuonne maailmalle nyt myymään niitä tuotteita, mitä täällä osataan tehdä. (Toinen varapuhemies koputtaa) Siis ainoastaan se, että työ haetaan ulkopuolelta tänne, tämän maan pelastaa, kun ei täällä kotona sitä ole.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Partanen, kaksi minuuttia tuli reilusti täyteen!

Ed. Tulonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaari totesi vas-

tauspuheenvuorossaan, että nuorisotyöttömyys olisi laskusuunnassa ja että nuorille on syntymässä uusia työpaikkoja. Minä olen seurannut kahden läänin työttömyystilastoja mielenkiinnolla juuri nuorisotyöttömyyden kohdalla, Hämeen läänin ja Uudenmaan läänin, enkä oikeastaan voisi allekirjoittaa ministerin väitettä ainakaan näiden kahden läänin osalta. Kysyisinkin, mihin ministeri tämän väitteensä perustaa. Erittäin huolestunut olen myös nuorisotyöttömyyden kohdalla tänä keväänä, kun me tiedämme, että touko-kesäkuussa keskiasteelta valmistuu satoja, jopa tuhansia uusia nuoria työttömyyskortistoon. Pelkään pahoin, että ministerin positiivisuus ei kenties tule toteutumaan.

Työministeri Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Salissa on vaikea asettaa sanojaan niin, ettei tulisi väärin ymmärretyksi. Nuorisotyöttömyys on edelleen vakava ongelma, ja hallitus tulee lähiviikkoina asettamaan yhden työryhmän, jossa nuorison ja ensi vuoden budjetin yhteyksiä selvitetään sillä tavalla, että katsotaan, mitkä ovat nuorten näkökulmasta ensi vuoden talousarvion kannalta tärkeitä asioita.

Mutta se on yksi tilastoista näkyvä tosiasia, että uusia työpaikkoja onneksi syntyy. Työttömyydestä tulee joskus liiankin synkkä kuva, kun tulee se kuva, että uusia työpaikkoja ei ikään kuin syntyisi. Työllisyys itse asiassa on parantunut. Se minusta on tärkeä havainto, koska voisi olla toisinkin päin. Jos me esimerkiksi emme olisi saaneet korkoja laskuun, ei tulisi uusia työpaikkoja ja jos ei uusia työpaikkoja syntyisi, me olisimme siinä työministeriön kauhuskenaariossa, että meillä olisi 800 000 työtöntä syksyllä. Sekin on mahdollista. Mutta onneksi uusia työpaikkoja syntyy eli siinä suhteessa harrastettu talouspolitiikka puree. Me etenemme keskellä suurta rakennemuutosta, ja koko ajan myös menee työpaikkoja. Sen takia työllisyysaste laskee kiduttavan hitaasti.

Uusiin työpaikkoihin valitaan nuoria ihmisiä, koulutettuja, viimeiset tiedot omaavia, motivoituneita, upeita nuoria ihmisiä. Tilastoista näkyy selvästi, että nuorten asema työmarkkinoilla on parantumaan päin. Se on tietenkin seurausta siitä, että nuoriin on myös satsattu, ja se on myös opetus tulevaisuutta varten, että nuoriin kannattaa satsata. Aina nuoriin satsattu markka tulee kahtena takaisin, ja tähänhän myös perustuu se monia hallinnollisia vaikeuksia ja ikäviäkin asioita mukanaan tuonut ajatus työmarkkinatuesta, että alle 20-vuotiaille todellakin on tarjot-

tu vaihtoehdoksi koulutus- tai työharjoittelupaikka mieluummin kuin passiivinen työmarkkinatuki. Kaikki satsaa siihen.

Halusin tällä vain sanoa sen, että kun joskus hyvinä aikoina on asioita pistetty paremmuusjärjestykseen, jos nyt pistetään pahemmuusjärjestykseen, minä koen kaikkein pahimpana ongelmana pitkäaikaistyöttömyyden, joka rapauttaa kansallista osaamista kohtalokkaalla tavalla ja joka on pommii, jos sitä ei pureta, sellainen, joka rapauttaa myös yhteiskuntarauhaa lähivuosina. Toinen suuri ongelma on se, että tietty ikärasimikin on pureutunut suomalaiseen yhteiskuntaan sillä tavalla, että yli 35-vuotiaitakin jossakin tapauksissa kohdellaan toivottomina tapauksina työmarkkinoilla. Tämä on aivan kestämaton tilanne, ja sen vuoksi tarvitaan työvoimapolitiikkaa.

Nuorten kohdalla tilanne on valoisampi kuin pitkiin aikoihin mutta ei tarpeeksi valoisia. Nuoriin pitää edelleenkin satsata ja erityisesti työelämän, ammattikoulutuksen ja muun koulutuksen välisten suhteiden parantamiseen. Se tuo aina tulosta.

Ed. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustelu on ollut hyvä oppitunti siitä, että on kuultu, millä tavoin sosialidemokraatit sanovat viime hallituksen aikana tehdyn työvoimapolitiikassa kaikki päin seinä. Vastavasti keskusta esittää, miten nyt kaikki hoidetaan päin seinä.

Herra puhemies! Tämä on täyttä poliittista roskaa. Tämä on poliittisesti epä-älyllistä keskustelua, kun käytännössä Suomessa työvoimapolitiikan taso on vakiintunut viime vaalikaudella ja sitä toteutetaan tällä vaalikaudella. Noin 3 ja 4 prosentin välillä aktiivisessa työvoimapolitiikassa on osuus koko työvoimasta, 110 000—120 000 pyöreän luvun sanottuna oli viime vaalikaudella, ja niin se on nytkin.

Ei ole järkevää lähteä edes siitä, että se radikaalisti joksikin muuksi työvoimapolitiittisin perustein muutettaisiin. Siellä on rajat vastassa, jotka me hyvin tiedämme, eikä niitä rajoja kannata lähteä esimerkiksi kansantalouden syihin viitaten tässä vaiheessa edes murtamaan. Meillä ei ole mahdollisuuksia eikä edellytyksiä siihen. Valtiovarainministeri Niinistö viittasi tähän puoleen näistä rajoista. Olennoista on se, mitä nyt tarvitaan. Se on saada sanoisinko kuluutta sanontaa käyttäkseni uusi työvoimapolitiikan korpilampi, siis sellainen ratkaisu, jossa ilman veronmaksajan kukkarolla käymistä löy-

detään uusia työvoima- ja talouspoliittisia toimia työttömyyden laskemiseen.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaari otti esille koulutuskysymyksen. En suinkaan aseta kyseensä alaiseksi koulutusta vaan olen kannattamassa sitä erittäin paljon. Mutta kannattaa eräässä suhteessa olla tarkkana, nimenomaan niissä kysymyksissä muun muassa, jotka liittyvät työmarkkinatukikysymykseen ja koulutuskysymykseen, eli alle 20-vuotiaiden velvoitteeseen tietyllä tavalla osallistua koulutukseen ja valmistua saadakseen työmarkkinatukea.

Kentältä tulleiden huhujen mukaan ja selvien näyttöjenkin perusteella kävi vain niin, että kun laki tuli verrattain nopeasti voimaan, työvoimaviranomaiset ja koulutuksesta vastaavat henkilöt ja tahot ikään kuin paniikinomaisessa tilanteessa eivät pystyneet missään tapauksessa minkäänlaisia uusia koulutusmuotoja keksimään tähän valtakuntaan. Muun muassa palveluelinkeinoille koulutetaan hurjaa vauhtia sellaisille aloille tänäkin päivänä uutta työvoimaa, joilla perälauta vuotaa jo vahvasti. Tämä on aiheuttamassa ja on jo osittain aiheuttanut — ei nyt viimeaikainen koulutusbuumi, joka vuodenvaihteessa tapahtui, mutta aiheuttaa ennen pitkää — siirtymistä valittavasti niille ilmiöille, joista yhteiskunta toisaalta on pääsemässä tai aikoo päästä eroon eli harmaista markkinoista. Tämä vääristää tilannetta. Tässä suhteessa kehottaisinkin hallitusta ja koulutuksesta vastaavia ihmisiä hyvin vakavasti paneutumaan siihen, että haettaisiin sellaisia koulutusmuotoja, joilla on kysyntää elinkeinöelämän puolella jatkossa.

Ed. S a a r i o : Herra puhemies! Yksi sinulta puuttuu ja sen mukana kaikki. Makrotalouden viisari sojottaa napakasti ylöspäin, mutta kaikkien suurin ongelma eli työttömyys ei näytä millään tavalla ratkeavan. Se osoittaa sitä, miten vaikeasta ongelmasta on kysymys ja miten vähän hallituksilla ja kansantalouksilla ylimalkaan on mahdollisuuksia vastata niihin muutoksiin, joita markkinoilla ilmeisesti yhä nopeutuvien syklein tapahtuu. Tässä mielessä on sanottava, että jos olisin hallituksen jäsen, olisin suhteellisen varovainen olemaan erityisen optimistinen esittäessäni mitä tahansa talouspolitiikan ohjailuun liittyvää kysymystä.

Opposition osalta totean, että oppositio saataisi olla jopa välillä täysin hiljaa, sillä tietysti saman toistamisella ei ole mitään merkitystä.

Oppositio on tietysti itse ollut mukana rakentamassa sitä viritystä, kuten me kaikki, jonka seurauksena osin — vain osin — tässä tilanteessa ollaan. En malta olla puuttumatta, herra puhemies, opposition mielenkiintoiseen taktiikkaan tämän keskustelun aikana. Sehän hyökkäsi hallituksen kimppuun kuin bandidos-ryhmä konsanaan kilpakumppaninsa kimppuun, mutta sitten yllättäen ed. Kääriäinen mosautti merkittävän poliittisen lentosuikon suoraan ministeri Kalliomäelle, joka ilmeisesti poistui sitä sulattelemaan. Erityisen mielenkiintoinen tilanne. Haluan aktiivisesti seurata, kykeneekö oppositio tällä tavalla istumaan hallituspuolueen syliin, ja jos, niin kenen.

Mutta itse peruskysymykseen. Me lähestymme tätä ongelmaa sillä tavoin ja hallituskin lähestyy, ikään kuin hallinnollista tietä olisi erityisen suuria keinoja hoitaa kysymyksiä. Olen tavaltaan kovin pahoillani siitä, että se vähä liikkumavara, joka todella on vähäinen, on tässäkin tilanteessa jouduttu käyttämään varsin perinteisin tavoin.

Lisätalousarvio toki on kovin pieni osoitus hallituksen talouspolitiikan operaatiovälineistöstä, eikä sen perusteella sellaisenaan synny mitään keinoja arvioida sen pitkäaikaisvaikutuksia. Tämä puuttuu tähän tilanteeseen tässä ja nyt, mutta tämän yhteydessä sallittakoon esittää eräitä arvioita paitsi sen sisällöstä myös talouspolitiikan kokonaisuudesta yleensä ja ennen muuta siitä keinovalikoimasta, joka hallituksella saataisi olla käytettävissä rohkaistessaan kotimaista kysyntää.

Hallitus on kirjoittanut tähän, että taloudellisen toimeliaisuuden vahvistaminen kotimarkkinoilla on eräs sen tavoite. Lisätalousarvio on siis pyritty rakentamaan niin, että se tukisi kotimarkkinasektorin elpymistä. Kotimarkkinasektori ei, toisin kuin ed. Aittoniemi sanoi, ole mitenkään riippumaton siitä sektorista, jonka kautta Suomeen virtaa välttämättömiä ulkoisia varoja, toisin sanoen vientisektorista. Näin ollen ne muutokset, jotka näkyvät kansainvälisillä markkinoilla, väistämättä välittyvät eri tavoin ja eri nopeuksilla tietysti kotimarkkinoilla tapahtuvaan toimintaan. Se, että maailmassa tapahtuu kysyntäolosuhteissa erityisesti metsäteollisuuden alalla muutoksia, jotka sumentavat tulevaisuudennäkymiä, merkitsee tietysti varovaisuuden käsityksen ja varovaisen askeltamisen ajatuksen siirtymistä kotimarkkinoille, jotka vielä eivät lainkaan olleet edes rohkaistuneet kasvaneesta säästämisasteesta huolimatta tekemään

sellaisia tekoja, joita niiltä ikään kuin odotettaisiin.

Ei budjetin kautta tapahtuva työllistäminen, ei budjetin kautta tapahtuva tukitoimi sellaisenaan kykene vetämään ohenevasta vientikaupasta kärsivää kansantaloutta olkoonkin, että tulevaisuudennäkymät eivät vielä ole lainkaan niin huonot kuin keskusta ilakoi. Joka tapauksessa se merkitsee vaikeutunutta tilannetta, ja tässä mielessä hallituksen on pakko varautua ja arvioida politiikkaansa myös tästä lähtökohdasta.

Miten voisi kotimaista kysyntää elvyttää muuta kuin ottamalla lisää velkaa, jonka välittömän ottamisen tie on tietenkin täysin mahdotonta? Me tiedämme, miten tehokkasti äärimmäisen korkeaksi viritetty verotus estää kulutuskäyttämisen. Me tiedämme, miten verokiilan toisella lappeella työn tekemisen verottamisen tai työn tarjoamisen verottamisen toisaalta sanotaan olevan nimenomaan pientyönantajien kohdalla varsin suuri jarru.

Toisin sanoen näiden kysymysten ratkaiseminen on avain siihen, että ylimalkaan voisi syntyä sellaista taloudellista toimeliaisuutta ja kysyntää, jonka seurauksena yritykset uskaltaisivat palkata työntekijöitä joko määräaikaisiin tai suoraan pysyviin, jos pysyvyyttä tässä maailmassa enää on, työpaikkoihin. Mutta se ei tapahdu sillä, että me ikään kuin letkuruokinnan kautta yrittäisimme pitää yllä jonkinlaista kulutuskysyntää. Suomen vientiteollisuus ei siihen yksinkertaisesti kykene, vaikka se on tehnyt miljardi-voitot, joista me saisimme tietysti olla iloisia, sillä tällä verokannalla se merkitsee kuitenkin sitä, että veron saaja tulee saamaan hyvän osansa, jota osaa se sitten käyttää talouselämän ja kysynnän pyörien jonkinlaiseen pyörittämiseen myös kotimaassa.

Mutta tosiasia on se, että valtiovallan on omalta osaltaan jatkuvasti päättäväisesti toimitava siihen suuntaan, että valtiontalous antaa mahdollisuuden veroasteen johdonmukaiselle alentamiselle verokiilan molemmilta puolilta. Se on ainoa tapa, jolla tilaisuutta, jos tilaisuutta vielä on, voidaan käyttää hyväksi. Sittenhän tilanne on tietysti täysin toinen, jos kysyntä totaalisesti hiipuu eikä ole edes toivoa uusien työpaikkojen syntymisestä millään rahalla. Mutta me emme ole vielä lamassa. Maailman talous vain osoittaa turbulenssimerkkejä.

Herra puhemies! Puuttuisin muutamaan yksityiskohtaan tässä budjetissa, jotka valitettavasti lisätalousarviossa kertovat siitä, että luovuus on todella varsin niukka voimavara.

Hallitus lähestyy työllistämistavoitettaan tai kysynnän nostamistavoitettaan muun muassa sillä, että se tarjoaa tukea. Tässä tapauksessa muun muassa telakkateollisuudelle, jonka tuen osoittaminen tässä erityistapauksessa asettaa kyllä monia varsin mielenkiintoisia kysymyksiä, joihin on erittäin vaikea odottaa saavansa vastauksia, jotka kestäisivät arvion.

Kun samanaikaisesti, mistä sinänsä pitää olla iloinen, hallitus kykenee lisätalousarvion rahoittamaan ottamatta lisää lainaa, voisi kysyä, olisiko tätä rahoitusinstrumenttia ollut mahdollisuus käyttää hieman toisenlaisen soitannon aikaan saamiseen. Minulla on vakava käsitys siitä, että mikäli me käyttäisimme suhteellisen niukkoja resurssjamme siten, että uskaltaisimme asettaa ne painopisteenomaisesti tietyille alueille saisimme parempia lopputuloksia aikaan.

Kun pienten ja keski suurten yritysten kentässä kerrotaan, että paitsi näitten mainittujen henkilösivukulujen ja eräiden työelämän jäykkyysskysymysten lisäksi vakuusongelmat näyttävät olevan kaikkein suurin este yritysten synnylle, kasvulle ja kehitykselle, olisi meillä itse asiassa varsin hyvä mahdollisuus ohjata johdonmukaisesti esimerkiksi valtionyhtiöiden yksityistämisestä syntyvää varallisuutta nimenomaan yritysten vakuusongelmien ratkaisemiseen. Me emme tarvitse sitä varten uusia organisaatioita. Meillä on maassa Kera, joka esimerkiksi erinomaisella tavalla on kyennyt hoitamaan näitä kysymyksiä, ja Keraa limittäjä, pelkästään toisaalta riskirahoituslimittäjä, ja toisaalta vakuuksien antamis-mahdollisuuksia vahvistamalla voitaisiin saada aikaan sellaista myönteistä sysäystä, joka antaisi aiheen yrityksille nähdä, että hallitus on toisissaan luomassa mahdollisuuksia uusien työpaikkojen syntymiselle.

Herra puhemies! Sitä vastoin luovuutta on kyllä osoitettu siinä mielessä, että hallitus on nähnyt, että kaikkea rahoitusta ei tarvitse hoitaa valtion oman kukkaron kautta. Esimerkiksi infrastruktuurin rahoituksen, josta esimerkkinä on eräät tieratkaisut, hoitaminen yksityistä tietä on osoitus siitä, että rajallinen luovuus on löytänyt myös tiensä hallituksen kabinettiin.

Edustajat Laitinen ja Aura merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Tuonen: Arvoisa puhemies! Keskustelu on tässä salissa nyt kiepsautunut kuitenkin

tähän työllisyyskeskusteluun taikka työttömyyskeskusteluun. Se oli tietysti odotettuaakin ja tärkeää sinänsä. Palauttaisin kuitenkin tätä keskustelua vähän muihinkin asioihin, kun käsitellään kuitenkin lisätalousarviota. Siinä on monia muitakin elementtejä.

Jos ajatellaan tätä hallituksen esitystä lisätalousarvioksi, niin onhan siinä paljon hyvääkin. Kun täällä puhutaan siitä, mikä on oikeaa elvyttämistä, niin kyllä se tietysti tänä päivänä on elvyttämistä ilman velkarahaa. Jos ajatellaan, että tällä vähänkään saadaan kotimarkkinoita vahvistava suuntaus ja osittain työllisyyttä parantava, niin silloinhan me olemme oikealla tiellä.

Julkisten rakennusten peruskorjausohjelma, siitähän sovittiin ja päätettiin jo lokakuussa silloin, kun tätä työllisyysohjelmaa käsiteltiin ja siitä käytiin täällä silloin ihan hyvä keskustelu. Tärkeää todella on, että hallitus ei esitä lisälainanottoa tämän lisätalousarvion hankkeiden kattamiseksi.

Ihmetystä kuitenkin herättää se seikka, että hallitus kehysriihessään joutui aika nopeasti lisäleikkauksiin juuri päätetyn talousarvion jälkeen. Valtiovarainministeriön virkamiehille voisi suositella tutustumista ns. elävään elämään aina välillä, mitä viraston ulkopuolella tapahtuu. Ehkä näin ennusteet, joita kansantalousosasto laatii, olisivat realistisempia eikä eduskunnan tarvitsisi tehdä näin poukkoilevia päätöksiä. Mielelläni olisin tehnyt nämä leikkaukset jo varsinaisen talousarvion yhteydessä.

Luulen, että vieläkin siellä puolella kasvun odotukset, jotka ovat tähän merkitty 3,8 prosentiksi, ovat ylimitoitettuja eikä työllisyyden puoltamiseen tulla pääsemään ainakaan vaalikauden aikana. Minä en siihen usko ja suosittelen hallituksellekin realismia kakistella se asia ulos. Kuka ministereistä sen nyt ensimmäisenä uskaltaa sanoa? Kun se on sanottu, täytyy hallitukselta mielestäni löytyä eväitä myös ohjelman muuttamiseen. Työttömyyden kanssa on pakko elää suhteellisen kauan ja kauemmin kuin hallitus on aikonut. Minusta tuo entisen ministerin Ilkka Kanerva realistinen puheenvuoro osoitti sen, missä tänä päivänä mennään. Olisi aika mielenkiintoista kuulla todella ministeri Jaakonsaaren kanta juuri tänä päivänä tästä työttömyyden puoltamisesta ilman korulauseita.

Hallituksen kehysriihen yhteydessä sovittiin uusista valtiontalouden säästötoimista johtuen siitä, että toteutunut talouskasvu ei ole oletettu eikä sitä ole saavutettu ja työttömyyden hoitoku-

lut eivät ole laskeneet. Kuntien valtionosuuksia esitettiin leikattavaksi lisää yhdellä miljardilla markalla, mikä useissa puheenvuoroissa on tullut esille. Valitettavasti kunnille annettiin syksyn valtionosuusleikkauksen yhteydessä ikään kuin lupaus vaalikautta koskevien säästötoimenpiteiden riittävydestä. Tästä asiasta on pääministerin lausunut erilaisia mielipiteitä, mutta uskon, että aika monelle edustajalle, oli sitten hallituspuolueen tai opposition edustaja, tuli tämän kaltaisen käsitys, kun käsitelimme säästölakeja tässä salissa.

Täällä on jo otettu esille se asia, että Kuntaliiton edustajat ovat esittäneet pääministerille vaihtoehtoa, että kunnat sitoutuisivat henkilöstömenoilla mitaten miljardin markan suuruisiin työllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin. Tivaisin tätä asiaa kyllä vieläkin, ja olisi tietysti toivottavaa, että lisätalousarviokeskustelu kiinnostaisi useampia ministereitä. On hyvä, että ministeri Jaakonsaari on kuitenkin paikalla.

Vakuudeksi Kuntaliitto on tiettävästi esittänyt pääministerille kunta-alan työllistämistöimien toteutusta varten erillisen selvitysmiehen nimeämistä, joka olisi huolehtinut hankkeiden koordinoinnista ja seurannut tavoitteiden toteutumista. He ovat myös tietojeni mukaan esittäneet, että ellei vuoden loppuun mennessä ole tulosta säästöistä syntynyt, valtionosuusleikkaus olisi voitu toteuttaa. Mielestäni kunnat ovat hyvin erilaisia. Työttömyysprosentitkin ovat erilaisia samoin kuntien rakenteet, palvelurakenteet. Minusta olisi ollut uudenlaista ajattelua ja positiivisempaa kuntien kannalta olla mukana omien sitoumuksiensa mukaan. Ministeri Mönkäreen selitys asiasta täällä kuultiin, mutta minusta se ei ollut siinä mielessä kattava. Minulla on vähän eri käsitys kuntien työllistämistavoista ja tarpeista. Tiedän monta isoa kaupunkia, jotka olisivat toimineet näin kuin Kuntaliitto esitti. Säästöt olisi saatu myös näin aikaan, mutta enemmän yhteistuumin ja samassa veneessä istuen.

Muutenkin tulisi enemmän mielestäni ajatella Suomi-nimisen konsernin selviytymistä. Konserniin kuuluvat myös kunnat. Nykyisin eriytämme liikaa kuntien ja valtion talouden. Tässä varmasti myös verouudistuksella voisi olla paikkaa.

Hallitus on tehnyt päätöksensä EU:n alue- ja rakennepoliittikan 2b-alueiden kohdalta. Tampereen ja Valkeakosken seutukunnat jäivät taas ulkopuolelle. Tampereen seutukunta on ainoa alue Euroopassa, joka täyttää ehdot näinkin perusteellisesti kolmelta kohdalta, muttei saa mitään tukea EU:ta.

Kun käsittelemme nyt lisätalousarviota ja siinä peruskorjausohjelman rahoitusta, kohtuuden nimessä edelliseen takaiskuun viitaten toivottavaa on, että Tampereen seutu ja Pirkanmaa saavat lohdutusta esimerkiksi opetusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä puolustusministeriön määrärahoista peruskorjaushankkeisiinsa, joita on runsaasti esitetty alueen työttömyyslukuihinkin vedoten. Pirkanmaalla on esimerkiksi koulujen peruskorjaushankkeita runsaasti ja kaikki valmiudet aloittaa. Tampereen kaupungilla on suuri ja kallis hanke Tampellan vanhaan tehdaskiinteistöön, joka on suojeltava rakennus. Valmisteilla on museokeskus Fabriikki, jonka kustannusarvio on noin 45 miljoonaa markkaa, joitakin esimerkkejä ottaen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toivoo sopii, että ministeri Backman tulee esittämään Tampereen ja Valkeakosken seutukunnat edelleen kotimaisen eli kansallisen rakennemuutosalueen piiriin vuosiksi 97–99. Toivoisin, että se on mahdollista. Eri valtakunnan osien kehittämisen tulisi olla tasapuolisempaa kuin mitä se tänä päivänä on. Varsinkin Pirkanmaa on jäämässä vähemmälle rahanjaossa, emmekä me pirkanmaalaiset kansanedustajat aio tätä hyväksyä, eikä niin ed. Sulo Aittoniemi. (Ed. Aittoniemi: Pekkarinen esitti, Kanerva kaatoi!) — Näin on.

Lisätalousarviorahojen kohdentamisessa asia mielestäni pitäisi huomioida. Jos totean vielä, että maakunnittain vertailtaessa valtionosuudet markkaa per asukas kuntien käyttötalouksissa Pirkanmaa sijoittuu 19 maakunnasta neljänneksi loppupäähän, loppupäässä vähiten valtionosuuksia saavana maakuntana. Epäsuhta voimistuu, kun tiedetään, että Pirkanmaan kuntien valtion keskitasoa korkeammat työttömyysluvut ovat täyttä totta.

Ed. Kallis merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tulonen toi esiin poukkoilun, jota hallituksen talouspolitiikassa on, niin kuin hän totesi. Hän mainitsi, että lisäleikkaustarve tuli yllätyksenä kohta sen jälkeen, kun varsinainen talousarvio oli saatu valmiiksi. Nythän pääministeri Lipponen kertoi tämän vuoden puolella, että hän tosin tiesi lisäleikkaustarpeen jo myöhään syksyllä, mutta ei siitä kertonut.

Edelleen myös meillä keskustassa halutaan tukea realismia ja todeta, että onkohan 3,8 pro-

sentin virallinen kasvuennuste sittenkin ylimitoitettu. Johtaako tämä siihen, että keväällä ennen kesätaukoa ollaan vielä tilanteessa, että uudelleen tulee vastaan lisäleikkausten tarve? Ed. Tulonen otti esille työministerin roolin ja sen, mihin työministeri todella, niin kuin valtioneuvosto yleensäkin, nyt työttömyyden osalta näkee mahdollisuutta. Onko työttömyyden puolittaminen ylipäättään enää hallituksen käsissä vaiko ei? Minusta keskustelussa olisi kauttaaltaan syytä lisätä realismia ja katsoa asioita suoraan silmiin ja hakea yhteistyötä ongelmien ratkaisemiseksi.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tulonen jotenkin heitti alussa hankat kehään siinä, että työttömyyden puolittamiseen ei päästä. Työttömyyden kanssa on pakko elää, oli ed. Tulosen kommentti, joka tarkoittaa luopumismentaliteettia. Minusta se ei voi eikä saa olla sitä; siihen ihmisten keinoin on löydettävä ratkaisut. Tosin voi olla, että lisäbudjetissa olevat argumentit eivät sitä vielä laukaise. Tässä on aikaisemmin jo todettu ministeri Jaakonsaarenkin puheessa erinäköisiä uusia asioita, mitä on tulossa, mutta nekin ovat riittämättömiä.

Viime viikon lopulla SAK:n puheenjohtaja Ihalainen esitti avauksena työajan jakomallin ja 6-tuntisiin työpäiviin siirtymisen ja sen, että myös verotuselementtiä käytettäisiin hyväksi. Itse tätä kysyin viime keväänä joskus kyselytunnin yhteydessä, ja silloin ministeri Jaakonsaari totesi, että tällaiseen tukiaispolitiikkaan ei lähde. Mutta nyt, kun avaus on lähtenyt sen verran korkealta taholta, suurimman, kauneimman palansaajajärjestön taholta, toivoisin, että tästä voitaisiin käydä hyvä keskustelu. Ilman työajan jakamista ei päästä eteenpäin. Olen eri mieltä ed. Tulosen kanssa: Meidän ei pitäisi alistua.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tuloselle toteaisin, kun hän kovasti kehui ed. Kanervan realismia, että huomaa, että ed. Tulonen ei ollut edellisessä eduskunnassa. Muistan hyvin, että silloinen ministeri Kanerva ei edes aina ollut paikalla, kun työllisyysdestä keskusteltiin. Olen todella iloinen siitä, että ainakin ministeri Jaakonsaari on paikalla ollut sekä työllisyyskeskustelussa että nyt hyvin aktiivisesti. Minusta hän puolustaa ihailtavasti hallituksen linjaa ja jopa työttömyyden puolittamista.

Siinä olen ed. Tulosen kanssa aivan samaa mieltä, että olisi pitänyt varmasti neuvotella

Kuntaliiton kanssa huomattavasti voimakkaammin ja vakavammin siitä, olisivatko kunnat voineet työllistää 10 000 enemmän. Olisihan se auttanut työttömyyden puolittamisessa jo huomattavasti mukavammin kuin se, että 10 000 jää työllistämättä. Yhdyn myös ed. Tulosen näkemykseen siinä, että Pirkanmaata on kohdeltu todella rajusti edellisen hallituksen aikana yhtä hyvin kuin nykyisen, mistä se johtuneekin? Toivottavasti huomioidaan tässä kansallisessa rakenneuudistuksessa edes jotakin pientä lohdutusta sille tilanteelle, missä olemme.

Ed. T u l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. Arja Ojalalle, että en viittannut mihinkään entisiin edustajakausiin, vaan puoli tuntia sitten, kun ette ollut salissa, ed. Kanerva käytti puheenvuoron, johon viittasin. Minusta se oli realistinen.

Mitä tulee siihen, kuka lyö hankat tiskiini, en minä ainakaan lyö, mutta olen tottunut tekemään kaikki hyvin realistisesti. Siinä mielessä minusta keskustelu työllisyyden puolittamisesta pitäisi käydä eri tasolta. En yhtään kadehdi ministeri Jaakonsaaren tehtävää. Se on erittäin vaikea. Minusta hänelle vain voidaan antaa tukea vaikeassa tehtävässä. Tältä pohjalta tietysti täytyy lähteä.

Korostan vielä sitä, että tällainen realismi, joka ehkä nyt puuttuu puolittamisajatuksista, pitäisi jollakin tapaa ottaa uuteen käsittelyyn ja tehdä sitä vasten uudet päätökset. Minä uskon, että Suomi selviää. Emme me hankoja tiskiini laita.

Ed. K a l l i o : Herra puhemies! Valtiovarainministeriö on tämän vuoden kansantalouden kehitysarviossaan ennustanut Suomen bruttokansantuotteen kasvavan 3,8 prosenttia. Kun sitä verrataan muiden EU-maiden kasvuarvioihin, luku on sangen korkea, mutta kyllä Suomen lähökohtakin muihin EU-maihin nähden on hiekan erilainen. Oikeastaan mikään muu maa ei tämän vuosikymmenen alussa käynyt yhtä syvällä. Minkään muun talous ei romahtanut yhtä dramaattisesti kuin Suomen, joten kasvukuilumme umpeen kuominen vaatii muita maita ripeämpää vauhtia. Mielestäni meillä onkin pitkällä tähtäyksellä hyvät kasvun edellytykset. Pääomarakenteemme on kohtuullisen moderni, tutkimus- ja tuotekehitysinvestoinnit ovat kasvaneet voimakkaasti.

Tänään läntisissä teollisuusmaissa pitäisi objektiivisesti arvioiden olla hyvät edellytykset suh-

dannenusulle. Perinteiset kasvun peruselementit, kuten hidas inflaatio, vakaa valuutta ja matalat korot ovat kunnossa, mutta vahva nousu ei kuitenkaan näytä vain käynnistyvän. Voidaan kysyä, miksi.

Syy löytyy talouspoliittisen liikkumavaran kapeudesta. Koska julkisen talouden tila useimmissa maissa tällä hetkellä on varsin kehno, vedetään finanssipolitiikassa varsin kireää linjaa. Näin ollen suhdannenusua voidaankin tukea lähinnä vain rahapolitiittisin keinoin, ja joissakin tärkeissä veturimaissa, esimerkiksi Japanissa ja Yhdysvalloissa, tämäkin pelivara on jo aika pitkälle loppuun käytetty.

Ongelmana on juuri se, että finanssipolitiikka ja nimenomaan kireä finanssipolitiikka on samansuuntaista monissa maissa. Samansuuntaisuuden yhteisvaikutus estää tehokkaasti maailmantalouden elpymisen. Kireä finanssipolitiikka heijastuu myöskin epävarmuutena kotitalouksiin, koska tulonsiirtojen leikkaaminen on oleellinen osa tätä politiikkaa.

Kireään finanssipolitiikkaan perustunut talouspoliittinen ajattelu ja toimenpiteet ovat pitäneet työttömyyden korkeana erityisesti EU-maissa, mutta paineet elvyttävään, julkisia menoja lisäävään politiikkaan ovat selvästi lisääntyneet. Erilaisia elvytyspaketteja on eri maissa alettu rakentaa ja toteuttaa. Uskon kyllä, että tämä suuntaus tulee voimistumaan, niin kovia paineita kasvava työttömyys on päättäjille asettanut. Elvytys tietenkin tulee lisäämään budjettialijäämiä ja valtioiden velkaantuneisuutta. Näiltä osin Emu-kriteerien täyttäminen tulee olemaan monissa maissa lähivuosina äärimmäisen vaikeaa.

Suomessa tilanne on saman tyyppinen kuin muissakin EU-maissa. Ehkä meillä poikkeuksena on — ja sanoisin huonompaan suuntaan — se, että meillä on äärimmäisen korkea työttömyys. Rahapolitiikassa meillä on myös enemmän liikkumavaraa kuin finanssipolitiikassa. Meillä on koroilla vielä selkeästi tilaa tulla alaspäin. Voisin sanoakin, että tämän hetken reaalikorkotasoa on edelleen liian korkea näin epävarmaan maailmaan.

Talouden hiipuminen tärkeimmissä vientimaissamme sekä markan viime vuosien nopea vahvistuminen siitä aiheutuvine viennin kilpailukyvyyn heikkenemisineen uhkaavat ennen pitkää pysäyttää vientiin perustuvan talouskasvun. Tämä estäisi myöskin työttömyyden laskun. Olematon inflaatio puolestaan on pitänyt kiinteistöjen hinnat alhaisina ja täten pitkittänyt pankkikriisiä, joka onkin tullut paljon odotettua kal-

liimmaksi. Onkin todettava, että Suomen Pankki on onnistunut erinomaisesti inflaatiopeikon torjunnassa, mutta samalla moni muu talouden suure on mennyt täysin metsään.

Joka tapauksessa ilman voimakasta talouden kasvua työllisyyden oleellinen parantuminen ei onnistu. Voimakas taloudellinen kasvu taas ei ole mahdollista, jos vienti ei vedä ja teollisuustuotanto ei kasva vähintään 5 prosentin vuosivauhtia.

Kelluva markka on viime kuukausien aikana hieman heikentynyt, kuten tällaisessa suhdante-tilanteessa voidaan odottaakin. Tässä tilanteessa onkin äärimmäisen tärkeää se, mitä tekee Suomen Pankki. Markan pienoista heikentymistä ei missään nimessä pitäisi lähteä torjumaan korkeilla koroilla, vaan nyt pitäisi käyttää rahapolitiittinen pelivara korkojen alentamiseen edelleen, koska ilman keveämpää rahapolitiikkaa kasvu saattaa tyrehtyä kokonaan. Keveä rahapolitiikka on tärkeää siksikin, että tulopolitiikka meillä on paalutettu kahdeksi vuodeksi eteenpäin ja finanssipolitiikan mahdollisuuksia rajoittaa valtion korkea velkaantuneisuus.

Toki mielestäni finanssipolitiikassa on jonkinmoinen liikkumavara, jonka puitteissa voidaan säästötavoitteita romuttamatta tehdä joitakin elvyttäviä toimenpiteitä. Eräiden taloustieteilijöiden mukaan se tulisi käyttää yritysten välillisten työvoimakustannusten alentamiseen ja rakennustoiminnan elvyttämiseen. Näihin näkemyksiin voin kyllä täysin yhtyä.

Miten annettu lisätalousarvio istuu vallitsevaan taloudelliseen tilanteeseen? Hallituksen mukaan lisätalousarviolla pyritään taloudellisen toimeliaisuuden vahvistamiseen kotimarkkinoilla. Lisätalousarviossa todellakin käytetään olemassa olevaa finanssipolitiittista liikkumavaraa elvyttämällä erityisesti rakennustoimintaa. Julkisten rakennusten peruskorjausohjelma, asuntorahoituksen uudistaminen, asuntojen peruskorjaustoiminnan laajentaminen ja ympäristöiden lisääminen ovat mielestäni oikean suuntaisia toimenpiteitä. Ne ovat oikeanlaista kotimarkkinoiden elvyttämistä. Vaikutukset työllisyyteen eivät kuitenkaan näy välittömästi. Hyvänä lisätalousarviossa pidän myös sitä, että se on pystytty tasapainottamaan ilman lisävelkaantumista.

Herra puhemies! Vielä pari yksityiskohtaista seikkaa.

Korkean teknologian yrityksissä meillä on erittäin suuri kasvupotentiaali. Tämän vuoksi pidän pääomaehtoisen tuotekehityslainan lisäämäärärahaa hyvänä ja perusteltuna. Pääomalai-

nalla kyetään parantamaan erityisesti elinkaarensa alkuvaiheessa olevien korkean teknologian yritysten rahoitusasemaa. Tällä rahoitusjärjestelyllä toivon mukaan autetaan moni kasvukykyinen yritys kriittisen vaiheen yli.

Mitä tulee telakkatukeen, johon ed. Saario suhtautui hieman empien, minä pidän sitä tärkeänä ja perusteltuna. Sillä jotenkin kyetään turvaamaan se, että Suomen telakat voivat kilpailla suurin piirtein tasavertaisista lähtökohdista. Telakkatukien mahdollinen ja itse asiassa todennäköinen poistuminen ensi syksynä merkitsee ja on jo merkinnyt sitä, että laivatilaukset keskittyvät aikaan ennen tukien poistumista.

Suomen telakoiden menestyminen tulevaisuudessa on kiinni niiden erikoistumisesta, teknologisen etumatkan ylläpitämisestä. Esimerkiksi kotikaupunkini Finnyardsin alumiinikatamaaraani on oiva esimerkki pitkän ja kalliin tuotekehityksen vaatineesta korkean teknologian uutuustuotteesta. Se on lajissaan ainutlaatuinen maailmassa ja toivoakseni melkoinen kilpailuvaltti tulevana vuosina. Väliaikainen telakkatuki, jolla pahimpien karikkojen ohi päästään, onkin enemmän kuin paikallaan. Suomella ei ole varaa liialliseen kirkasotsaisuuteen. Se voi kyllä olla kunniakasta, mutta sillä ei elä.

Lopuksi, herra puhemies, mielestäni valtion-yhtiöiden osakkeiden myynnistä saadut varat tulee käyttää uuden kilpailukykyisen yritystoiminnan synnyttämiseen, uuden omaisuuden kartuttamiseen, joka taas aikanaan on ehkä realisoitavissa.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Niinistö näyttää olevan samaa mieltä kuin edeltäjänsä valtiovarainministeri Viinanen siitä, että se rahamäärä, mitä Suomeen otetaan velaksi ulkoa tai kotimaasta, lasketaan kaikki elvytyksen piikkiin, siis se on kaikki elvytystä. Jos me otamme 40 miljardia markkaa tänä vuonna velkaa, niin me elvytämme 40 miljardilla markalla. Tämä ajatus on kyllä jollakin lailla fiksu, mutta se ei voi pitää yhtä totuuden kanssa.

Valtion budjetin menothan koostuvat etupäässä lakisääteisistä menoista — en nyt muista sitä prosenttimäärää, mutta se on valtavan korkea — voidaankin sanoa, että lähes kokonaan lakisääteisistä menoista. Nämä valtion budjetin menot katetaan tuloilla, jotka valtio saa, ja ihanne-tilanne on tietysti se, että valtion budjetissa menot ja tulot ovat samansuuruiset, jolloin ei velanottoa tarvita ollenkaan.

Mutta jos käy sillä tavalla kuin esimerkiksi

tänä vuonna, että valtion menot ovat, puhun nyt pyöreistä luvuista, 190 miljardia markkaa ja tulot 150 miljardia markkaa, niin velanotto ei ole elvytystä siltä osin kuin se menee valtion budjetin lakimääräisiin menoihin, sanotaan nyt sen 40 miljardin markan osalta. Mutta se 41. miljardi, joka otetaan velkaa ja jota ei tarvita enää budjetin kattamiseen, se on elvytystä. Sanoisinkin näin sivuajatuksena, että sen 40 miljardin lisäksi, nyt puhun pyöreistä summista, mitä tänä vuonna otetaan velkaa valtiolle budjetin tasapainottamiseen ja lakisääteisten menojen kattamiseen, olisi pitänyt ottaa vielä, oliko se nyt kuusi miljardia markkaa, joka saatiin leikkauksista, jotka kohdistuivat perusturvaan ja jotka halvaannuttivat suomalaisen yhteisön lopullisesti. Tämä oli paha virhe. Olisi pitänyt sittenkin ottaa se kuusi miljardia vielä lisää ja jättää ne leikkaukset tekemättä, jotka halvaannuttivat lopullisesti suomalaisen kotimarkkinatalouden ja suomalaisen ostovoiman.

Mitä tulee tähän lisätalousarvioon, niin tätä ei kukaan voi moittia. Se on tehty niiden resurssien varassa, mitä on olemassa, sillä tavalla kuin on odotettu. Siinä on erilaisia muotoja. Siinä on korjausmäärärahoja, ympäristötöihin osoitettuja määrärahoja ja sitten on tietysti eräitä toimenpiteitä asuntokaupan elvyttämiseksi.

Nämä määrärahat, jotka kohdistuvat korjaustöihin, ympäristötöihin ja näihin liittyvään työllistämiseen, ovat kuin kaivoon kannettu vesi. Hetken kuluttua kaivoon kannettu vesi on pois. Jos sinne ei kanneta lisää, niin vaikutus on mennyt ohi. Mutta tällehan ei mahda mitään. Näin on ollut aikaisempienkin hallitusten aikana ja se on hetken helpottamista, ehkä vähän tilastojen korjaamista.

Ainoa, joka lisätalousarviossa on sellainen toimenpide, jolla on kestävä kehityksen vaikutusta tai saattaisi teoriassa olla, on asuntokauppaan liittyvät toimenpiteet. Tarkoitin nyt lähinnä tuota valtion 15 prosentin takauksen esille ottamista ja valtion vastuulle ottamista. Valitettavasti kuitenkin olen sitä mieltä, että se ei tämän hetken markkinoita juuri hetkauta. Olisi tarvittu myös muita toimenpiteitä ja erityisesti olen nähnyt asian niin, että ihmiset pelkäävät korkojen liikkeellelähtemistä siihen suuntaan kuin oli joskus aikanaan 90-luvun alkupuolella, että lainasta jouduttiin maksamaan normaaliolosuhteissakin 20 prosenttia korkoa. Ihmiset pelkäävät tätä eivätkä halua mennä tähän leikkiin mukaan.

On tietysti toki muitakin syitä. On deflaatio, joka vaikuttaa niin, että ihminen ajattelee, että

jos ostan asunnon nyt, vuoden kuluttua se on 50 000 markkaa halvempi, minäpä en ostakaan. Ostohalukkuutta lisäisi paljon, jos ihminen olisi varma tai ainakin vahvasti epäilisi, että jos nyt ostan asunnon, sen arvo vuoden kuluttua on 50 000 markkaa suurempi. Sekin tietysti vaikuttaa, mutta erityisesti epävarmuus koroista, erityisesti epävarmuus alati liikehtivistä toimenpiteistä asuntovelkojen korkovähennysten suhteen, jotka eivät koskaan vuotta tai kahta enempiä pidä paikkaansa, ne muuttuvat aina ja aina negatiiviseen suuntaan velallisen kannalta. Kaikki nämä asiat ovat sellaisia, jotka ovat kyllästyttäneet asunnon ostoa suunnitelleet.

Olen sitä mieltä, että vakuusongelma ei nyt paljon auta. Auttaa se sen, ettei tarvitse vaimon sukulaisia mennä pyytämään takuuseen, jos haluaa asunnon ostaa, se on kirvelevä hetki, kun niin joutuu tekemään. Olen sitä mieltä, että paljon ei liikettä asuntomarkkinoilla tapahdu, vaikka se olisi kyllä tällä hetkellä erittäin välttämättömyys.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on tällä hetkellä eriskummallinen tilanne. Raha on tietyllä tavalla yhteiskunnan suonissa virtaava eliksiiri, veri, jos niin voidaan sanoa, joka normaalina aikana kulkee tuotannon, työn, kulutuksen, tuotannon, työn, kulutuksen ympyrässä, ja sieltä sitten tulee aina vähän valtion kassaankin verotuksen muodossa rahaa jne. Se raha on tällä hetkellä kertynyt pankkien hyllyille. Siellä on 100 miljardia markkaa ja ylikin ylimääräistä rahaa, joka voitaisiin työntää tänä päivänä antolainaukseen, josta pankit saavat tulonsa. Eivät pankit siitä saa tuloa, että minä vien viisimarkkaseni pankin hyllylle, vaan siitä, että se lainataan sieltä jollekin. Kun näin on käynyt, pankit ovat helisemässä, työntävät ulos ihmisiä työpaikoistaan ja tulevat hetken kuluttua tällä meiningillä tarvitsemaan taas myös uutta pankkitukea. Hyvin lähellä on sellainenkin mahdollisuus.

Nyt tämä raha kulkee sillä tavalla, että pankkien hyllyiltä sitä lähtee. Olen puhunut Viinasen obligaatioista, mutta sitä lähtee sellaiseen kulkuun, että valtio lainaa sieltä rahaa, jolla maksaa lakimääräisiä menojaan (Ed. P. Leppänen: Ja ulkomaisia lainoja!) — ja ulkomaalaisia myös. Mutta tämä on lähtenyt pyörimään vallan väärissä kohdissa, toisin sanoen pankista valtiolle, valtiolta lakimääräisten menojen maksamiseen ja sieltä ehkä taas ainakin osa takaisin pankin hyllylle. Tämä kulkee vallan väärää systeemiä, ei se kulje enää ollenkaan siinä tuotannon, työn, kulutuksen ympyrässä, jossa sen pitäisi kulkea.

Valitettavasti asia tällä tavalla on. Niin kauan kuin tätä kiertoa ei saada muuttumaan toisenlaiseksi, meillä ei ole kovin paljon mahdollisuuksia näistä ongelmista ja pälkähistä selvitä.

Tänä aamuna lueskelin Aamulehteä. Mieleeni tuli sellainen ajatus, että kun meillä on tavattoman suuri psykologinen lama, kuten kaikki hyvin tiedämme, ihmiset ovat todella masentuneita, epäluuloisia, eivät uskalla ostaa mitään, taitavat jo hakovihdalla harjata hampaansakin nykyisin, niin tiukkaan tämä on mennyt, niin siitä huolimatta valtiovallan puolesta virkamiehet lietsovat yhä enemmän uskonpuutetta tähän yhteiskuntaan. Esimerkiksi Aamulehdessä etusivulla tänä aamuna, onko tämä Markku Lehto sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö, hän antoi todella julmia tulevaisuudenkuvia tulevasta leikkauksista jälleen. Kun luin Aamulehden, siinä ei paljon positiivista näkynyt, vaan yksinomaan uhkakuvia luotiin ihmisten eteen, miten tiukalla me vielä tulevaisuudessa olemme.

Tämä on kaikkein pirullisinta tässä vaiheessa. Kun pitäisi ihmisille saada myös pikkuisen uskoa, niin yhteiskunnan taholta tulevat viestit ovat suorastaan halvaannuttavia. Minun mielestäni pitäisi, ministeri Niinistö, edes valehdella kunnolla, mennä televisioon ja kertoa kymmenekertaisesti paremmin asiat kuin meillä todellisuudessa on, jotta ihmiset saataisiin pikkuisenkin piristymään. Kun virkamiehet ja ministerit kertovat jatkuvasti yhä uusia surullisia uutisia, ehkä enemmänkin kuin on tarvetta, niin tällä mallilla me emme pääse koskaan nousuun. Ongelma on juuri siellä ihmiskentässä, joka tuolla on, jota me emme täällä näe, ihmisillä, joilla olisi vielä vähän rahaakin ja tarpeita, mutta jotka koko ajan puristavat tyynyn alla yöllä vanhassa sukassa olevaa rahanippua, ettei sitä vain pääse kukaan viemään, jos tulee vielä huonompi aika, koska joku Markku Lehto sosiaali- ja terveysministeriöstä ja hallituksen ministerit tällaisia povailevat.

Minä aina uskallan puhua, minun takiani eivät korkopiikit nouse eivätkä laske, tai jos aamupäivällä nousevat, niin iltapäivällä laskevat nopeasti, kun huomataan, kuka puhui. Se on semmoista. Meitin tämmöisten miesten puheet, ed. Lahtela, niin teidän kuin minunkin, eivät paljon hetkauta.

Jonkinlaista Korpilammen kokousta, joka aikanaan pidettiin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikeina aikoina, pitäisi kyllä etsiä, jossa kaikki poliittiset ryhmittymät vaikka tappelisivat saunan parvessa, mutta ulospäin näkyen keskustelisivat näistä asioista. Lähdetäisiin siitä, että koko

poliittinen kenttä ottaa tästä vastuun, kyllä oppositiokin sitten varmasti vaaleissa siitä oman etunsa saa. Ei kansa niin tyhmää ole, ettei se näe vastuunkantajia muuallakin kuin mahdollisesti hallituksessa.

Jotakin tällaista pitäisi tehdä sen sijaan, että tätä alakuloisuutta kylvetään jatkuvasti, koska esimerkiksi minä, vaikka minulla on voimakas mielikuvitus, en paljon kyllä nopeita keinoja löydä, ei edes setelirahoitus auta enää. Jos ministeri Niinistö menee kadunkulmaan jakamaan rouhekopasta rahaa, rouhekoppa oli sellainen iso koppa, varmasti ministeri Niinistö tietää, niin ei se auta mitään. Nimittäin rahanipun saanut kansalainen Kämäräinen juoksee kiireesti korttelin ympäri pankkiin, maksaa ylimääräisen lyhenyksen, panee sen rahan tilille tai vie sen kotiinsa ja pistää sen siellä sukanvarteen, ei tietoaakaan sen panemisesta kulutukseen, korkeintaan ostaa kirpputorilta velkasaneerausessa olevan naapurin paremman villapaidan, jos se sattuu olemaan myynnissä. Tähän malliin on tavallaan menty. Tämä on kyllä ikävää. Tästä ei päästä muuta kuin psykologisella yrittämisellä, ja se on poliittikan vastuulla.

11 minuuttia 29 sekuntia, se oli aika paljon ja taas yli. Olen pahoillani, herra puhemies.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi oli hyvin pessimisti hallitusta kohtaan luonnollisesti, kun hän edustaa oppositiota, mutta vielä minulla henkilökohtaisesti on toivoa hallitusta kohtaan siitä syystä, että sillä on vielä jonkin verran aikaa tämä 52-kohtainen ohjelma toteuttaa, josta yksi pieni osa on tämä lisäbudjetti.

Kun ed. Aittoniemi kaipaa Korpilampi-seminaaria, niin sehän voitaisiin pitää seuraavan keran Aittoniemessä. (Ed. Aittoniemi: Sopii kyllä!)

Kyllä minäkin olen viime aikoina moneen kertaan itselleni yrittänyt selvittää sitä, että meillehän tulee työttömiä vakuutusyhtiöistä, pankeista, elintarvikeketjusta tulevina aikoina hyvin runsaasti ja samanaikaisesti tulee työvoimamarkkinoille uusia työnhakijoita. Vaikka valtiotalta ja yksityinen sektori pystyisivät luomaan uusia työpaikkoja, niin samanaikaisesti tulee uusia työttömiä, joten tämä yhtälö ei tahdo toimia.

Se tavoite, jonka hallitus otti viime keväänä, sehän oli hyvä tavoite, mutta näillä palapelin osilla, mitkä tällä hetkellä ovat pöydässä, ei kovin paljon ole lisättävää, ei työttömyys valitettavasti tule puolittumaan. En minä ainakaan siihen usko, mutta tavoitteenahan se on hyvä. Jos me

täällä etsimme syyäpaita hallituksesta tai oppositiosta, niin sekään ei kyllä johda mihinkään. Silloin pitäisi löytää yhteinen sävel ja etsiä kaikki ne muruset, mitä on etsittävässä.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi tavoilleen hyvin uskollisena osasi pitää taas varsin ristiriitaisen puheenvuoron.

Ensin hän luetteli kaikki asiat suunnilleen näin, että tämän lisäbudjetin jälkeen ei tapahdu yhtään mitään, kannettu vesi ei kaivossa pysy, peruskorjausrakentamisraha on hukkaan heitettyä eikä juuri mitään merkitystä ole asunto-kaupan viriämiseen näillä toimenpiteillä, mitä lisäbudjetti ja lisäbudjettilait pitävät sisällään. Sitten hän siirtyi moittimaan kaikki virkamiehet, miten he jatkuvasti lietsovat ihmisiin epävarmuutta ja ennustavat lamaa laman päälle, ja ihmiset sitä uskovat eikä mikään lähde liikkeelle, kun kaikki pelkäävät, että on vielä huonommat ajat tulossa.

Eikö tämä nyt ole niin, ed. Aittoniemi, että kun te varsin merkittävänä, arvostettuna ja ansioituneena kansanedustajana täällä toisten vastaavanlaisten kanssa hoette kuorossa sitä, niin onhan se vielä pahempaa kuin virkamiesten puheet, koska te kuitenkin täällä teette päätöksiä niin kuin eduskunnalla on tapana? Mitenkäs nämä nyt sitten sopivat yksin, että se on pelkästään virkamiesten vika? Eikö meidän pitäisi, niin ed. Aittoniemen sieltä opposition puolelta kuin minun täältä puolelta olla kertomassa, että tämä lisäbudjetti sentään on jonkinlainen positiivinen viesti ja tällä saadaan sentään 18 000 miestyövuotta aikaiseksi, saadaan kipeimmälle alueelle eli rakennustuotantoon toimintaa ja annetaan positiivisia kuvia, etteivät ihmiset niitä jonninjoutavia virkamiesten höpinöitä edes kuuntelisi, kun täältä korkeimalta portaalta sanotaan, miten tällä on tarkoitus vaikuttaa asiaan.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi ihan nimeltä kutsui, niin täytyy todeta, että minun puheestani-kaan eivät heliborit kauheasti heilahda.

Täytyy todeta se, että kun viime keväästä asti on kuunnellut näitä maailmanlopun puheita sieltäkin Suomen keskustan puolelta, sieltähän on tuotu kaikenlaisia uhkakuvia mihin ollaan menossa, niin tavallaan kuitenkin totuuden puhuminen ei ole kovin hyvä, kun tiedetään missä tilanteessa Suomen talous on. Minusta se on rea-

lismia eli sitä kuvataan tietysti kansalle, mutta kyllä minä tietysti jonkin verran olen samaa mieltä, että meidän pitäisi saada luotua optimistista ajatusta.

Venäjän keisari aikoinaan taisi pojalleen opettaa, että anna kansalle toivoa, vaikka sehän oli täysi orjayhteiskunta ja ihmiset tekivät orjatyötä. En tarkoita, että Suomessa pitäisi tehdä orjatyötä, mutta sellainen ajatus pitäisi osata luoda, että ihmiset uskoisivat talouteen. Siinä mielessä täytyy olla ed. Aittoniemen kanssa yhtä mieltä tästä asiasta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Apukka yritti pitää kahdessa minuutissa saman puheenvuoron, johon minulta meni 11 minuuttia ja 20 sekuntia. Hän hiukan oikoili sitä.

Täytyy sanoa, että kyllä hallitusryhmien kansanedustajat ovat pahasti vereslihalla, kun puheenvuorostani ottavat tuollaisen kannan. Yritin pitää tähänastisista kaikkein positiivisimman ja realistisimman puheenvuoron, missä realistisesti yritin käsitellä näkemyksiäni asioista. Sanoin kyllä sen toivottomuudenkin enkä yhtään syytelty siitä hallitusta, ja sanoin, ettei tälle lisäbudjetillekaan voitu mitään sen enempää tehdä. Tämä oli se mikä näillä olosuhteilla oli saatavissa. Peräänkuulutin sitä, että emme muuten pääse liikkeelle, jollei kansalaisten keskuuteen saada jotakin positiivista sykettä. Se on meille kaikkein tärkein. Ehdotin jopa Korpilammen kokousta. Paikaltani lupasin, että Aittoniemikin käy, kyllä siellä on isoja kokouksia pidetty. Sahtia tulee ja huuliharpun musiikki vielä mukaan, ettei siitä ole kysymys.

Valitettavasti puheeni käsitettiin väärin, mutta täytyy yrittää joskus toisella kertaa uudelleen.

Ed. Lax: Herr talman, arvoisa puhemies! Den här tilläggsbudgeten som vi nu behandlar är en del av regeringens sysselsättningsprogram och ett beslut om finansiering av budgetramarna för den här valperioden. Om man bara ser till de enskilda förslagen om anslagshöjningar och omflyttningar så kan budgeten på de flesta punkter motiveras. Bygandet behöver en injektionsspruta, liksom miljöprojektet. Rehabilitering av långtidsarbetslösa är socialt motiverad, vår insats i Ifor-styrkan i Bosnien måste finansieras, o.s.v.

Men budgeten måste framförallt bedömas som en helhet och som ett ekonomiskt-politiskt instrument. Vi kommer inte undan att det hand-

lar om en justering av linjen i en stimulerande riktning. Inom svenska riksdagsgruppen har lyfts varningens finger för förhastade linjeändringar, som kan medföra att regeringsprogrammets hårda grepp om statsekonomins balans igen går förlorat. Nya utgifter, som nu ser ut att finansieras inom ramarna, kanske inte är det på litet längre sikt. En målmedveten sänkning av totalskattegraden, vilket är en klarare intention i regeringsprogrammet än anslagshöjningar, skulle med stor sannolikhet ha bättre stimulerande effekt.

För att säga det här ännu klarare, inom svenska riksdagsgruppen vill vi inte att regeringen faller till föga för de allt starkare kraven på traditionella stimulansåtgärder, som börjat göra sig gällande också bland regeringspartierna. Det vore en ytterst farlig väg, något som också president Mauno Koivisto här nyligen varnat för. Åtminstone vore det farligt så länge regeringsprogrammets reformer, som gäller de strukturella hindren för att erbjuda och ta emot arbete, är öppna.

Stödet till varvsindustrin väcker därför betänkligheter, låt vara att det är problematiskt att ligga i otakt med avvecklingen av dylika stöd i de andra EU-länderna.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee työn tarjoamiseen ja vastaanottamiseen liittyvien rakenteellisten esteiden poistamiseen, on syytä tässä yhteydessä muistuttaa kolmesta tosiasiasta, jotka vihdoin olisi tunnustettava, mikäli työttömyysongelma halutaan ratkaista ilman vakavia yhteiskuntaelämän häiriöitä.

Ensimmäinen tosiasia on, että työttömyysongelma tulee ja se voidaan ratkaista nykyisen taloudellisen kasvun ja muidenkin vallitsevien makrotaloudellisten tekijöiden puitteissa.

Toinen tosiasia on se, että meidän suomalaisten nostamien palkkojen, eläkkeiden ja muiden tukien yhteisumma ylittää nykyisen ansaintakyymme. Elämme yli varojen. Emme voi enää yrittää nostaa itseämme tukasta, vaan meidän on suosiolla laskettava elintasoamme, jotta voisimme katkaista velkaantumiskierteen.

Kolmas tosiasia, joka myös on hyvä pitää mielessä tässä yhteydessä, on se, että Suomi on täynnä tekemättömiä töitä eivätkä nämä vähene eivätkä lopu julistamalla uuden aikaista tekniikkaa pannaan.

Hallitus sen enempää kuin eduskuntakaan ei voi ummistaa silmiään näiltä tosiasioilta ja hakea ratkaisuja tältä pohjalta. Mikäli työmarkkinajärjestöt osaltaan haluavat säilyttää edes nykyi-

set mahdollisuutensa vaikuttaa yhteiskuntamme kehitykseen, nekään eivät voi pistää päättään pensaaseen.

Arvoisa puhemies! Nykyinen ja tuleva talouspolitiikkamme on, kuten tiedämme, paljolti riippuvainen siitä, millaisia ratkaisuja teemme suhteessa Euroopan unioniin. Tämän vuoksi ihmettyttää, että keskustelua on tuskin ollenkaan käyty asiasta, joka saattaa tulla pöydällemme milloin tahansa, eli mahdolliseen erm-kytkentään liittyvästä valuuttalain muuttamisesta.

Olen monien muiden kanssa samaa mieltä siitä, että me joudumme nyt vakavasti kysymään, tarvitseeko Suomi todella erm-kytkentää taloutensa turvaamiseksi ja poliittisten ja taloudellisten Emu-optioiden avoimina pitämiseen. Vaikka vertaaminen ei olekaan aivan paikallaan, vuonna 1991 tehdystä ecu-kytkennästä saadut kokemukset ja sen jälkeen kärjistyneet ongelmat puoltavat sitä, että tällä kertaa käymme perusteellisen keskustelun asiasta ensin ja teemme vasta sen jälkeen päätökset. Meidän tuskin tarvitsee olla huolestamme avoimen keskustelun seurauksista. Miksi markkinat reagoisivat keskusteluun, jossa käsitellään kriittisesti mahdollista liittymistä, johon joka tapauksessa tarvitaan lainmuutosta? Lainmuutoksen tekeminen vie, kuten tiedämme, ainakin viikon aikaa, mikä on täysin riittävä aika spekulointiin. Keskustelu tästä asiasta on joka tapauksessa edessä viimeistään valuuttalain muuttamisen yhteydessä.

Keskustelu erm:n asettamisesta Emun ehdoksi ei ole konvergenssipyrkimysten taikka edes Emun kyseenalaistamista lopullisena päämääränä. Tosiasia on kuitenkin se, että erm ei vuoden 1993 valuuttakriisin ja sen jälkeen tehtyjen säännösmuutosten myötä ole sama kuin Maastrichtin sopimusta kirjoitettaessa. Itse liittymisvaatimus ei myöskään ole selkeästi muotoiltu sopimuksessa. Meidän tulisi tästä syystä saada luotettavampaa tietoa Maastrichtin sopimuksen nykyoloja vastaavasta tulkinnasta tästä kohdin ennen kuin etenemme päätöksentekoon Suomessa. On tietysti aivan oikeutettua kysyä, miten tai kenen tulisi antaa tällaista tulkintatietoa. Ensin on kuitenkin uskallettava keskustella itse asiasta ja sovimmin keskustelun käynnistys tapahtuu tässä ja nyt.

Arvoisa puhemies! Maan etu vaatii tämän ohella, että hallitus EU:n ministerineuvostossa myös ponnekkaasti ajaa Maastrichtin sopimuksen tulkintaa, jonka mukaan liittyminen Emuun on mahdollista ilman muodollista liittymistä valuuttajärjestelmään erm, kunhan valuuttakritee-

rit sinänsä on täytetty asianmukaisesti Emuun liittymistä edeltäneiden kahden vuoden aikana.

Herr talman! Vi bör alltså få klarhet i tolkning-
en av Maastrichtavtalet vad villkoren för en
Emu-anslutning beträffar och regeringen har all
anledning att i EU:s ministerråd verka för att inte
formella hinder läggs för länder, som i sak uppfyllt
valutakriterierna åren innan ett eventuellt
inträde i Emu blir aktuellt.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Ed. Laxin puheenvuoron alku-
osa oli todella järkevää ja realistista talouspoli-
tiikkaa, mutta pitää heti kysyä, miten hallitukses-
sa näitä kolmea tosiasiaa toteutetaan. Ed. Laxin
puheesta puuttuivat myös konkreettiset ehdo-
tukset, mutta mitä on nähty, niin kaikki sen poh-
jalta tehdyt ehdotukset ovat kilpistyneet halli-
tuksen sisällä tai viimeistään on vedottu, että
kolmikannassa päätöksiä ei synny.

Emun ja erm:n osalta voi yhtyä aika pitkälti
ed. Laxin puheenvuoroon, mutta mikä on halli-
tuksen linja? Pääministeri oli viemässä nopealla
aikataululla Suomea tähän sidokseen, nyt tosin
siitä on tehty jo toisenlaisiakin tulkintoja, mutta
kyllä hallitus tässä linjassa harhailee. Mielestäni
pitäisi selvästi sanoutua Emu-kriteeristä irti tai
ilmoittaa, että se ei ole Suomelle mahdollista eikä
Suomen etujen mukaista. Jos meidät joskus pa-
kotetaan Emu-kytkentään muuten, niin sen on
tapahduttava sillä tavalla, että samanlaista kellu-
tuksen lopettamista ei tule, jolloin väärä kurssi
jäisi voimaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen
varapuhemies S.-L. Anttila.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
rouva puhemies! Ed. Lax totesi puheenvuoronsa
alussa, että selviytyäksemme ongelmista meidän
on hyväksyttävä elintasomme lasku. On tietysti
aika helppo näin sanoa, jos ei anna sisältöä sille,
mitä elintasomme laskulla tarkoitetaan. Tässä
maassa on elintason laskun joutuneet hyväksy-
mään joidenkin arvioiden mukaan suoraan sa-
nottuna 600 000 työtöntä, ja kaikki ne, joilta on
muulla tavalla leikattu. Jos ed. Lax tarkoittaa
elintason laskulla sitä, että edelleen sosiaalitur-
vaa ja työttömyysturvaa alennetaan, en voi mis-
sään nimessä olla tällaisen keinovalikoiman ta-
kana. Jos se tarkoittaa todella solidaarista tapaa

osallistua talkoisiin ja jättämällä rauhaan ne, jotka vaikeimmassa asemassa ovat, niin tämä on ihan oikeaa puhetta.

Ed. L a x (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaiselle minä en tietenkään voi hallituksen puolesta vastata, mutta jätin tällä kertaa tahallani konkretisoimatta toimenpiteitä, joilla voitaisiin rakenteellisia muutoksia toteuttaa. On turha vaikeuttaa hallituksen työntekeä. Kuten tunnettua, tällaiset hyvät ajatukset usein ammutaan alas liian varhaisessa vaiheessa.

Tilanne on se, että työmarkkinajärjestöillä on olennainen osuus tässä pelissä. Mielestäni siinä ei ole tunnustettu realismia, että elämme yli varojemme, ja se ei ole ollenkaan solidaarisuutta, ed. Uotila. Viime kaudella näimme, miten kävi, kun ummistettiin silmät tosiasioilta. Me jouduimme pakkodevalvaatioihin ainakin pari kertaa. Solidaarisuutta on helpompi toteuttaa, jos tunnustamme tosiasiat.

Hyvä asia tietysti, että pikkuhiljaa tässäkin salissa ja tässä talossa on opittu tunnustamaan, että on pantava suu sakkia myöten.

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! Lisäbudjetin lähetekeskustelu on ollut varsin mielenkiintoista. Oikeastaan voi sanoa, että on sääli, että eduskunnalta tämän istunnon alussa kului ensimmäiset kolme tuntia hääpäivästä onnellisten kanojen kanssa niin, että ministereiltä näyttää jo jaksaminen tai iltaloma loppuneen, kun heitä ei juuri ole paikalla. Onneksi herra valtiovarainministeri edelleen jaksaa keskustelua kuunnella. Olisin kyllä suonut, että muutkin ministerit olisivat keskustelua olleet kuulemassa sen vuoksi, että niin voimakkaita epäilyjä myös hallitusryhmien taholta harjoitettavaa politiikkaa kohtaan on esitetty.

Minusta syytökset, joissa on sanottu, että keskusta luo maailmanlopun tunnelmaa, eivät pidä paikkaansa. Myös opposition taholta on tullut hyvin voimakkaita epäilyksiä tämän politiikan onnistumisesta. Niissä puheenvuoroissa on paistanut läpi se, että on ymmärretty, että nyt käsitellyssä oleva, merkittävästi työllistämismääränsä kasvattanut lisätalousarvio on kuitenkin varsin tavanomainen lisäbudjetti. Se osoittaa, että hallituksella ei ole kykyä vielääkään paneutua työttömyyden perusongelmaan, vaan se jatkaa perinteisellä näpertelylinjallaan, budjetin kautta tapahtuvalla lapiolinjan työllistämällä, jolla tässä työttömyystilanteessa ei ole mitään mainittavaa vaikutusta. Hallituksen edeltäjä, Ahon hallitus,

antoi aikanaan puolisen tusinaa saman kokoluokan työllisyyslisäbudjettia. Silloinen oppositio ei antanut niille vähäisintäkään arvoa. Silloin vaadittiin kymmenen tai kymmenien miljardien lisälainanottoa ja elvytystä. Tämän kaltaisten työllisyyslisäbudjettien aikana opposition taholta hallitusta syytettiin silloin ihmiskokeiden teosta työttömillä eikä suinkaan kiitetty ponnisteluista työttömyyden parantamiseksi.

Yleisesti ottaen lisäbudjetista ei juuri edes kannataisi puhua. Jokunen asia siinä kuitenkin on, joka oleellisesti poikkeaa edellisen hallituksen linjasta, muutamia asioita, jotka kouriintuntuvasti osoittavat, kuinka täydellinen vasemmistopuolueiden takinkäänös on ollut siirryttyä oppositiosta hallitukseen.

Yksi tällainen asia on valtionyhtiöpolitiikka. Viime kaudella vasemmisto-oppositio vastusti erittäin voimakkaasti hallituksen vaiheittaista valtionyhtiöiden yksityistämisen politiikkaa jättäen asiasta jopa yhden välikysymyksen. Silloin yksityistämisen prosessin filosofia oli selkeästi se, että kun yhtiöillä oli lisäpääomien tarvetta eikä omistajalla eli valtiolla ollut rahaa osakepääoman korotuksiin, yhtiöille annettiin mahdollisuuksia hankkia riskirahoitusta osakeantien kautta suoraan pörssiin sijoittajilta.

Tuolloin viime kaudella päätetyistä yksityistämisen prosesseista kertyi varoja yhteensä noin 7 miljardia. Kuten täällä aikaisemminkin on todettu, tuosta summasta noin 5 miljardia meni suoraan yhtiöille, jotka voivat käyttää varat investointeihinsa, taloudellisen pohjansa vahvistamiseen tai muuhun toimintansa kehittämiseen. Valtiolle noista operaatioista kertyi varoja vajaat 2 miljardia. Nuokin rahat korvamerkittiin käytettäväksi teollisen pohjan laajentamishankkeisiin, kuten pienten ja keski suurten yritysten rahoitukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä viennin edistämiseen. Vain mitätön osa, alle prosentti noista rahoista, saattoi jäädä sillä tavalla kevyesti korvamerkityiksi, että ne ehkä hukkuivat budjetin yleiskatteeseen.

Nyt hallitus näyttää muuttaneen linjaa tässä kysymyksessä perusteellisesti. Lisätalousarvion katteeksi esitetään 430 miljoonaa markkaa valtionyhtiöiden myyntituloja. Kun ministeri Niinistö edellä totesi, että tämä lisäbudjetti on rakennettu ilman velanottoa, pyydän huomauttaa, että tällainen kansallissomaisuuden myynti ja sen käyttäminen budjetin katteeksi, siis syömävelkaan, sehän on aivan vastaavanlainen tapa kuin lisävelanotto, eikö niin, ministeri? (Ed. Kemppainen: Vielä pahempaa!) — Ehkä vielä pahempaa.

Osinkotuloja valtionyhtiöistä on lisäbudjetissa lisätty 120 miljoonaa markkaa. Vain tuo sama summa, 120 miljoonaa markkaa, esitetään teollisuuden ja pk-sektorin lisärahoitukseen.

Myyntitulojen käyttötarkoitus ei todellakaan lisäbudjetista käy ilmi. Näin on oletettava, että se aiotaan käyttää yleisesti budjetin katteeksi. Kun lisäbudjetin ohella huomioidaan myös kuluvan vuoden varsinainen budjetti, voidaan todeta, että valtionyhtiöiltä siirretään budjetin yleiskatteeksi peräti 1 500 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on oikeastaan aina vastustanut valtion sijoituksia yhtiöiden perustamiseen tai niiden osakepääoman korotuksiin. Heidän asennetaan ei siis tässä asiassa voi juuri edes kummeksua. Kun nyt kokoomuksen puheenjohtaja, valtiovarainministeri Niinistö on ajamassa valtionyhtiöistä saatavia varoja valtion yleisiin menoihin, onko niin, että kokoomus ei enää kanna huolta edes työllistävien pk-yritysten tulevaisuudesta?

Valtionyhtiöt ovat yksi punamultayhteistyön parhaimmista, näkyvimmistä hedelmistä. Niillä on ollut suuri merkitys niin työllisyyden kuin aluepolitiikankin kannalta. Nyt hallitus on tässäkin asiassa toteuttamassa Lipposen johdolla politiikkaa, jolle ei periaatteessa pitäisi löytyä tukea tässä salissa muiden kuin kokoomuslaisten taholta. Miksi sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto ovat mukana tässä vuosikymmenten työllä hankitun kansallisvarallisuuden myynnissä sömävélkoihin käytettäväksi? Heidän takinkäänöstään, jos näin on, ei voi muuta kuin ihmetellä.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saari muisteli lähihistoriaa kylä hivenen soveltaen ja valikoiden. Hän ei muistanut ollenkaan sitä, mitä aikanaan maalaisliitolle valtionyhtiöt merkitsivät ja minkälaisen kuperkeikan keskusta teki edelliskauden aikana myymällä pala palalta, useaan otteeseen, lähes jokaisessalisäbudjetissa valtionyhtiöitä, jatkuvasti valtuuksia niiden valtion omistuksesta luopumisesta.

Ed. Saari muistaa varsin hyvin, miten silloin myös keskustan omassa väessä oli kovasti kapinalliketta Pohjois-Suomessakin. Ed. Saari muistaa senkin, että vasemmistoliitto vastusti silloin niitä myyntejä. Tällä kaudella ei ole näitä valtuuksia tullut, mutta siellä on lukematon määrä teidän aikananne tehtyjä päätöksiä, joita vielä toteutetaan. Eduskunta ei niitä enää edes täällä käsittele, kun teidän aikananne niitä valtuuksia on jaettu vaikka kuinka paljon. Turha täällä on

pelkästään vasemmistoliitolle pahaa omaatuntoa ed. Saaren levitellä. Te muistatte itse, miltä tuntui, kun jouduitte oman ministerinne aikana näin tekemään ja kaikki eivät läheskään riveisänne olleet sitä mieltä, että näin olisi pitänyt tehdä. Nyt on tietysti helppo sanoa muita takinkääntäjiksi.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, miten tullaan näitä varoja käyttämään, mitä valtionyhtiöistä saadaan. Täällä lukee näin: "Omistusjärjestelyistä saatavia varoja ohjataan teollisen tuotannon edellytysten vahvistamiseen ja rakenteen uusimiseen." Me vasemmistoliitossa olemme luonnollisesti sitä mieltä, että hallitusohjelman mukaan tältä osin edetään. Jos Suomen keskusta on sitä mieltä ja sillä rauhoittaa aikaisempia, nyt katumiaan tekoja, niin tervetuloa samaan rintamaan. Käytetään niitä rahoja siihen, mihin on hallitusohjelmassakin tarkoitettu.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Saari totesi alkupuolella puheenvuorossaan, että edellisen hallituksen aikana vaadittiin opposition taholta elikkä ilmeisesti tältä laitaa sitä, että lähdetäisiin elvyttämään. Silloin puhuttiin velkaelvytyksestä, mutta tilanne oli toisella tasolla, mitä tällä hetkellä on. Jos tällä hetkellä puhutaan siitä, että pitäisi lisää lainaa ottaa nyt elvyttämiseen, se tietysti ei ole hyvin hedelmällistä keskustelua, koska ollaan sen verran syvässä suossa valtiontalouden osalta.

Valtionyhtiökeskustelusta ei ole vielä kukaan liian myöhäistä käydä arvokeskustelua joidenkin niiden rippeiden osalta, mitä meillä on olemassa siitä edellisen hallituksen linjoituksesta, joka oli tosissaan kovaa siinä, että kaikki yksityinen on kaunista ja myydään vain pois, se tulee tuottamaan jotain. Koska meillä ei ole vielä kaikkea myyty, kaikkea ei ole yhtiöitetty eikä kaikkea ole yksityistetty, niin siellä on vielä mahdollisuutta. Toivon mukaan tämä hallitus vielä ennättää iskeä jossakin vaiheessa jarrut.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Apukka ei ilmeisesti oikein kuunnellut minun puheenvuoroani. Minä esittelin aika tarkkaan sen, mitä viime hallituskaudella ja viime eduskuntakaudella valtionyhtiöitten osalta tapahtui. Niihin tehtiin yksityistämispäätöksiä sillä tavalla, että yhtiöt saivat osakeantien kautta hankkia lisää riskipääomaa markkinoilta. Se raha, mitä niistä operaatioista koitui valtiolle, käytettiin miltei markalleen teollisen pohjan vah-

vistamiseen. Tämä on paikkansa pitävää tekstiä, sen KTM:n virkamiehet vahvistavat.

Nyt sen sijaan lisäbudjetin tulopuolelle on merkitty 430 miljoonaa markkaa valtionyhtiöiden osakkeitten myynnistä. Minä en voi ymmärtää, että se voisi olla mitään muuta kuin näitten valtionyhtiöitten osakkeitten myyntiä. Ei ole mitään merkkiä, mitään osoitusta, miten ne käytettäisiin, joten ei voi päätyä muuta kuin siihen johtopäätökseen, että nämä rahat tultaisiin käytämään budjetin yleiskatteeksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri aikaisemmin illalla sanoi, että hän on asettanut toimikunnan miettimään tätä asiaa, miten niitä käytettäisiin. Mutta kun toimikunnan määräaika on vappuun saakka, niin minusta hallitus on edellyttänyt kuitenkin, että eduskunta tämän lisäbudjetin nopeammalla aikataululla käsittelee.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Ed. Saari, tämä on aika kummallinen yhtälö, kun kuitenkin tämän hallituksen aikana mainitsimme pk-sektorin kehittämiseen ym. ohjataan varoja oikeastaan yhtä paljon kuin edellisinkin hallituksen aikana. Tästä väistämättä nyt tietysti jokainen löytää sen tosiasian, että korvamerkintäpuhe on enemmän teoriaa.

Totta on ehkä se, että esimerkiksi Tekesin määrärahasa on tehty säästötoimenpiteitä, mutta jos oikein muistelen viime kevättä, keskusta oli ennen vaaleja ja vaalien jälkeenkin säästöohjelmassaan hyvin valmis leikkaamaan elinkeinotukia samat summat suunnilleen kuin muutkin mutta ne eivät sisältäneet ollenkaan maatalouden elinkeinotukia, joten te olisitte ilmeisesti leikanneet näitä tukia vielä enemmän ja teidän käsityksenne mukaan nyt elinkeinotukia muun muassa pk-sektorin toiminnan tehostamiseen menee liikaa. Mutta kuten totesin, samat rahat siellä ovat. On enemmän sitten makuasia, ovatko ne korvamerkittyjä vai ei-korvamerkittyjä.

Pyysin puheenvuoron myös sen vuoksi, että ed. Lax varsin ansiokkaasti käsitteli erm-kysymystä. Ed. Kempaiselle joudun toteamaan, että kun sanoitte, että hallituksen tulee irtisanoutua Emu-kriteeristä, minusta se on kovin riskiä ajattelua. Eihän hallitus voi tehdä sitä, että veisi eduskunnalta päätöksentekomahdollisuudet tuhoamalla jonkin Emu-kriteerin niin, että eduskunta ei voisiakaan tehdä mitään päätöksiä päinvastoin kuin tähän asti on vakuutettu. Toki hallituksen pitää toimia sillä tavalla, että Emu-kriteerit pyritään täyttämään, jotta eduskunnalla säilyy täysi päätösvalta sanoa "kyllä" tai "ei".

Mutta erm-kytkentä sinänsä ei olekaan Emu-kriteeri, ei sen tyyppinen Emu-kriteeri kuin nimenomaan kriteeritasolla tarkoitetaan. On ehkä jossakin määrin tulkinanvaraista, pitääkö kytkentätoimi suorittaa, jos aineellisesti kuitenkin täyttää ermin valuutan vakaudelle asetetut edellytykset.

Se pohdinta, jota ed. Lax varsin ansiokkaasti harrasti, on varmasti paikallaan. Eli tulee miettiä sitä, voiko tällaisen muodollisen kytkennän puuttuminen olla todellakin sitten jokin este suhteessa siihen, minkälaisia riskejä esimerkiksi kytketyminen merkitsisi.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö nyt aika tavalla oli tyhjän päällä, kun hän esitti olettamuksia siitä, mitä keskusta viime kevään hallitusneuvotteluissa esitti. Ne eivät ole relevantteja. Ne ovat lähinnä ministerin omia olettamuksia.

Mutta jos nyt katsotaan, mitä todella on tapahtumassa tänä vuonna valtionyhtiöissä, valtion yhtiöistään ottamat tulot kasvavat 1 150 miljoonaa markkaa mutta sen sijaan yritysten investointi- ja kehittämistuet, Keran rahat, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämiseen osoitetut määrärahat laskevat noin 600 miljoonaa markkaa viime vuodesta. Näin vain käy, että valtio ottaa 1 500 miljoonaa markkaa tänä vuonna yrityksistään.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Kaikissa tapauksissa valtio käyttää enemmän ed. Saaren kaipaamiin tarkoituksiin kuin mitä myyntituloja on tulossa. En sitten tiedä, voiko keskustan puheita tai papereita koskaan ottaa tosissaan, mutta kyllä minä elävästi muistan, että te esititte sellaisen säästölistan, jossa oli varsin tuntuva summa elinkeinotukien karsimiseen, mutta maataloutta se elinkeinotukimike ei pitänyt sisällään, joten luulenpa, että teidän budjettinne olisi tältä osin huomattavasti laihempi pk-sektorin kannalta.

Ed. Kempainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on keskustan säästöbudjetti kädessäni. Ero keskustan ja hallituksen yritystukien keventämisessä on, että keskustalla leikkaamassa 300 miljoonaa vähemmän. Ministerin todistus oli täysin väärä ja vääräsuuntainen.

Maataloustukeen ei ollut leikkausta, koska siihen eduskunnan enemmistö edellisellä hallituskaudella sitoutui, mutta tämä päättyy samojen laskelmien mukaisesti samaan säästöohjelmaan.

kuin hallituksen budjetti. Tästähän keskustaoppositio halusi keskustelua hallituksen kanssa, mutta hallitus ei suostunut sitä koskaan käymään naamakkain vaan heitellen.

Tietenkin oma erm-lausuntoni oli ehkä hätäisesti tehty. Mutta mitä tulee tulkintaan, joka hallituksen rivien välistä ollaan tekemässä, että hallitus olisi kahden vuoden määräaikaistoumuksessa ja olisi sitä lunastamassa, minusta pitäisi viestittää, että siihen ei pitäisi mennä, koska valuutan kiinnittämiseenhan ei mikään muukaan Euroopan maa ole menemässä.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Taitaa olla niin, että keskustelu ed. Kemppaisen kanssa on ilmeisen hedelmätöntä. Minä puhuin teidän keväisestä säästölistastanne, en vaihtoehtobudjetista, jonka olette laatineet tietysti siltä pohjalta, että muut hoitavan kuitenkin hommat. Mutta keväällä te esititte aivan erilaisia summia. Te ette esittäneet maatalouteen mitään leikkauksia, tarkoitan siis ennen hallituksen muodostamista. Ennen vaalejakin te kerroitte, että elinkeinotuista voidaan leikata miljarditolkulla rahaa. Nyt te olisitte todella paljon pienemmässä kannassa niin Keran, Tekesin kuin yleensäkin pk-sektoria tukevan rahoituksen osalta kuin hallitus, korvamerkintäänpä sitten tai ei.

Ed. Luhtanen: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva lisätalousarvioesitys on tärkeä, sillä sen keskeisenä tavoitteena on työllisyyden parantaminen. Tämän johdosta budjettiesitykset kohdistuvatkin rakentamisen elvyttämiseen, asuntorahoituksen uudistamiseen sekä myös telakkatukipäätökseen. Lisätalousarvioesityksen työllisyyttä lisäävä vaikutus on hallituksen mukaan kuluvana vuonna jopa 18 000 henkilötyövuotta. Tästä syystä mielestäni on tärkeää, että esitys käsiteltäisiin ripeästi, jotta esitykseen liittyvät hankkeet saataisiin myös ripeästi käynnistettyä.

Tarkastelen budjettiesitystä ennen kaikkea valtionyhtiöiden sekä liikenneministeriön tiehankkeiden näkökulmasta. Hallituksen vuosien 1997—1999 talouden kehyspäätöstä sekä nyt käsiteltävänä olevaan lisäbudjettiesitykseen sisältyviä tasapainottamistoimia käsitellessä tuotiin esiin keskeisesti valtionyhtiöistä saatavat myyntitulot sekä näiden käyttö.

Erimerkitystä herätti jo tässä kädenväännössä se, kuten tietysti nyt käydyssä keskustelussa istuntosalissa, tulisiko valtionyhtiöiden myyn-

nistä saatavat tulot käyttää budjetin yleiskatteeksi vai tulisiko ne suunnata maamme teollisen pohjan vahvistamiseen ja uutta teknologiaa kehittäviin teollisuushankkeisiin. Minä olen ilman muuta sitä mieltä, että valtion saamia myyntituloja ei saa käyttää budjetin yleiskatteeksi vaan saatavat varat on käytettävä työllisyyttä tukeviin ja uutta teknologiaa kehittäviin teollisuushankkeisiin. Käsiteltävänä olevasta budjettiesityksestä, kuten on jo tuotu esiin, ei käy ilmi, mihin budjettiesitykseen sisältyvät osakkeiden myynti- ja osakkeiden osinkotulot käytetään. Budjettiesityksessä osakkeita myydään 430 miljoonalla ja myös osinkotuloja esitetään saatavaksi 120 miljoonaa markkaa. Yhteensä siis näitä tuloja on 550 miljoonaa markkaa.

Budjettiesitystä lukiessani, ennen kuin ministerit Kalliomäki ja Niinistö antoivat selontekoa asiasta, jolloin asian todellinen laita selveni, kävin mielessäni läpi laskelman, että KTM:n pääluokan lisämenot ovat 195 miljoonaa, josta Tekesiin menee 95 miljoonaa, telakoille 50 miljoonaa, pääomasijoituksiin 30 miljoonaa markkaa. Kun osakkeiden myynnistä ja osinkotuloista saatavat lisätulot 550 miljoonaa markkaa ovat yhteensä vajaa 70 prosenttia koko lisäbudjetin tuloista, jotka ovat noin 800 miljoonaa markkaa, tuli mieleeni kysymys, minne meni tämä erotus eli 355 miljoonaa markkaa.

Nyt minä tiedän, että laskentatapa ei siis suinkaan ole ollut tällainen eli että budjettiesityksen mukaan — siellä ei ole minkäänlaista selitystäkään asiasta, vaan nyt me tiedämme sen — nämä myyntitulot eivät mene uutta teollisuutta luoviin hankkeisiin ja vain osittain ne menevät työllisyyttä edistävään toimintaan. Siis pääosin nämä varat menevät budjetin yleiskatteeseen. Jos ja kun näin on, tämä ei vastaa hallituksen aiemmin esittämiä käsityksiä eikä myöskään hallitusohjelmaa. Tarkoitus ilmeisesti on, että vasta varsinaisessa budjettiesityksessä asiaa käsitellään perusteellisemmin. Mutta joka tapauksessa valtiovarainvaliokunnan tulee mielestäni valtionyhtiöiden osakkeiden myyntiä käsitellessään paneutua jo tässä vaiheessa asiaan erittäin huolellisesti.

Lähden siitä, että viimeistään eduskunnan on linjattava valtionyhtiöpolitiikkaansa. Mielestäni on selvää, että valtiovallalla on oltava omistajastrategia siitä, mihin kansallisomaisuuttamme käytetään. Olen myös sitä mieltä, että lypsävää lehmää ei kannata tappaa tai myydä. Budjettiesityksen perusteella näyttää siltä, että valtionyhtiöistä saadut myyntitulot, jotka ovat siis — kerrottakoon se vielä — vajaa 70 prosenttia koko

lisäbudjettiesityksen tuloista, menevät budjetin yleiskatteeseen.

Tuon vielä kerran näkemykseni esiin siitä, että valtion saamia myyntituloja ei saa käyttää budjetin yleiskatteeseen vaan nämä saatavat varat on käytettävä työllisyyttä tukeviin ja uutta teknologiaa kehittäviin teollisuushankkeisiin. Samalla valtiovarainvaliokunnan tulisi mielestäni linjata valtionyhtiöiden toimintastrategia myös muilta osin. Esimerkiksi sillä tavalla voitaisiin linjata valtionyhtiöiden toimintaa, että valtion omistusosuus eli määräysvalta ei saisi missään teollisuus- ja energiayhtiössä laskea alle puoleen eli hallitus ei näin ollen saisi käyttää Ahon hallituksen aikana myönnettyjä myyntivaltuuksia täysimääräisesti. Tosiasiahan on, että edellisen hallituksen aikana myyntivaltuuksia lisättiin Valmetissa, Kemirassa ja Rautaruukissa erittäin huomattavasti, niin kuin äsken keskusteltiin. Ja tämä on tosiasia. Lisäbudjettitekstit sen osoittavat hyvin karnealla tavalla.

Olisin hyvin mielissäni, jos valtiovarainvaliokunta tekisi myös seuraavanlaisen linjauksen: Valtionyhtiöillä on edelleen keskeinen teollisuuspoliittinen merkitys, jota ei saa tuhota väärällä yksityistämispoliitikalla. Tämä on mielestäni hyvin tärkeä asia.

Mutta sitten toiseen asiaan. Lisäbudjetissa tehdään erittäin merkittävä linjaus liikennepoliitiikan alueelta. Lisäbudjettiesitykseen sisältyvä valtatie välillä Järvenpää—Lahti aiotaan rakentaa uudenaikaisella yksityisrahoitusmenettelyllä. Tämä hanke on mielestäni kannatettava. Se on tarpeellinen ja myös kiireellinen. Se on työllisyys- ja investointisyistä toteutettava viivytystä.

Nykytilanteesta tehtävät havainnot puhuvat mielestäni tällaisen hankkeen puolesta selvää kieltä. Maamme on täynnä erittäin tärkeitä rakentamattomia ja perusparannettavia teitä ja myös näihin liittyviä siltoja. Rakentamisinvestoinnit työllistävät hyvin ja työvoimaahan meillä riittää.

Tosiasia on, että valtiolla ei ole rahaa, tiehankkeet viivästyvät vuosien päähän, kymmenien vuosien päähän ja jopa tämän yli. Rakennusliikkeillä on vapaata kapasiteettia ja halua toteuttaa yksityisrahoitteisia hankkeita. Myös pankeilla on pulaa järkevistä lainakohteista. Ulkomaiset sijoittajatkin ovat kiinnostuneita tällaisista hankkeista. Miksi emme panisi pyöriä pyörimään? Työllisyyden parantamiseksi on käytettävä kaikki keinot. (Ed. Aittoniemi: Kuka rahat antaa?) — Jos ed. Aittoniemi lukisi budjetin perustelut, jotka ovat tässä budjetissa yleensä erit-

täin niukat, mutta siellä on kyllä selitetty, miten tämä asia rahoitetaan. Vaivautukaa lukemaan se. Rahoitusrakenne selviää sieltä.

Yksityisrahoitusmenettelystä on laajoja kokemuksia Keski-Euroopasta, Englannista ja myös muualta maailmasta. Nämä kokemukset ovat ylipäättään olleet myönteisiä. Valtion tulisikin nyt esitetyin hankkeen lisäksi nopeasti laajentaa edellä mainituista syistä tällaista menettelyä. Tarpeellisia kokemuksia menettelystä on saatavissa maailmalta ilman, että Jyväskylä-Lahti-tien kokemuksia tarvitsisi edes odottaa useita vuosia. Sopivia kohteitakin maastamme löytyy. Niitä ovat ainakin erittäin tarpeelliset ja kannatettavat kohteet kuten Pasilanväylä ja myös mikä tahansa osuus Turku-Pietari -tiestä voidaan toteuttaa tällä menettelyllä. Mahdollisuuksia kyllä löytyy, ja esimerkiksi jos Kehä II:n rahoitusjärjestelyt eivät onnistu nopeasti, se voitaisiin toteuttaa vaikka tällä tavalla.

Esitänkin, että valtiovarainvaliokunta budjettiesitystä käsitellessään kiinnittäisi tähän asiaan huomiota ja linjaisi asian eduskunnan kannanotoksi siten, että työllisyysyistä ja investointitoiminnan piristämiseksi hallitusta kehoitettaisiin nopeasti valmistelemaan lisää yksityisrahoitusmenettelyllä toteutettavia kohteita. Hyödyt ovat suuret ja valtion menot voidaan jaksottaa usealle kymmenelle vuodelle. Omaisuushan jää loppujen lopuksi valtion käsiin.

Mielestäni on tärkeää, että tällaisetkin hankkeet kilpailutetaan aidosti oikean kustannustason varmistamiseksi. Myöskään tielaitoksen liikelaitostaminen ei saa olla esteenä uusien hankkeiden osoittamisessa. Riskiä on aidosti siirrettävä toteuttaville konsortioille. Toisaalta valtion pitää ymmärtää, että hankkeen toteuttajalla pitää olla mahdollisuus kohtuulliseen tuottoon. On löydettävä mallit, joissa molemmat osapuolet, sekä valtio että yksityinen toteuttaja voittavat.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän lisäbudjettiesityksen hankkeet on saatava nopeasti käyntiin.

Ed. M. Pietikäinen: Fru talman! En stram ekonomisk linje kombinerad med nödvändig flexibilitet ligger som grund för denna tilläggsbudget. Tilläggsbudgeten har som ett uttalat mål att befrämja sysselsättningen, vilket är helt riktigt. De åtgärder, som föreslås, är bland annat renovering av offentliga byggnader, stimulans för handel och bostadsbyggande, bostadsreparation, bränskande väg- och järnvägsarbeten, omgivningsarbeten och varvsstöd.

Jag kan omfatta de flesta av de föreslagna åtgärderna, men ställer mig mycket kritisk till fartygsanskaffningar och varvstöd på 172 miljoner mark. Jag anser att detta stöd inte är motiverat, speciellt som det finns andra betydligt mera trängande behov och jag skall nämna ett konkret exempel.

Järnvägsbanan mellan Karis och Hangö är i akut behov av reparationer. På grund av det dåliga skicket har man varit tvungen att begränsa hastigheten på banan till bara 50 kilometer i timmen för varutransporter. De förödande inverkningarna det här kommer att ha för till exempel export- och importtrafiken via Hangö hamn är inte svåra, borde inte vara svåra att förutse.

De nyländska riksdagsmännens delegation fäste uppmärksamheten på problemen med banavsnittet i samband med budgetbehandlingen för år 1996. En liknande finansmotion har faktiskt nu också lämnats in i ärendet med riksdagsman Markku Pohjola som första undertecknare. Också den här gången är jag beredd att stöda initiativet.

Arvoisa puhemies! Karjaa — Hanko-rata on akuutissa perusparannuksen tarpeessa. Työt olisi käynnistettävä mahdollisimman nopeasti. Radan heikko kunto on johtanut siihen, että henkilöliikenteelle joudutaan asettamaan 80 ja 100 kilometrin tuntinopeusrajoituksia ja tavaraliikenteelle 50 kilometrin nopeusrajoitus. Nopeusrajoitukset voivat aiheuttaa sen, että junat joutuvat ajamaan asemien ohi niillä pysähtymättä ja aikatauluja joudutaan tarkistamaan. Pidemmän päälle tämä johtaa palvelujen heikkenemiseen.

Radalla on myös painorajoitus. Vaunujen akselipaino ei saa ylittää 22,5 tonnia. Painorajoituksen vuoksi rata käy huonoksi kuljetusvaihtoehdoksi teollisuudelle. Koverharin ja Rautaruukin Lappohjan teollisuuslaitokset käyttävät tätä rataa. Sitä käytetään myös Hangon sataman kautta tapahtuviin tuonti- ja vientikuljetuksiin. Lisäksi se tietenkin on tärkeä henkilöliikenneväylä, koska sillä on yhteys rantarataan Karjaalla.

Mielestäni tämä asia olisi voitu ja voitaisiin hoitaa tämän lisäbudjetin yhteydessä. On hyvä, että uusmaalaisten kansanedustajien neuvottelukunnan yhteinen aloite on nyt uusittu tämän lisäbudjetin yhteydessä. Ed. Markku Pohjola on aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja. Toivonkin, että valtiovainvaliokunta ottaa tämän uusmaalaisten aloitteen vakavasti ja että tämä

tärkeä hanke voisi mahtua tämän lisäbudjetin raameihin.

Ed. A p u k k a : Rouva puhemies! Kun ollaan rehellisiä, niin kuin politiikassakin pitää olla, niin kyllähän se täytyy sanoa, että ei tämä lisäbudjetti mitään maata mullistavaa työttömyyden vähentämistä saa aikaiseksi. Se on ihan selvä, vaikka oikeasuuntainen onkin. Mutta toisaalta en kyllä oikein ymmärrä sitä opposition ja Suomen keskustan mahtipontista esiintymistäkään työllisyyden kuntoon saattajana nyt, kun tiedämme, minäkalaisia näytöt ovat lähivuosilta. En minä ainaakaan kehtaisi tarjoutua kenellekään työllisyyskonsultiksi, jos nämä viimevuotiset tapahtumat olisivat, mitä ovat. Se olisi vähän niin kuin limboajat tarjoutuisivat korkeushyppääjälle valmentajaksi. Eikö niin ole ed. Aittoniemi? (Ed. Aittoniemi: Te olette pilanneet Ahon perinnön!)

Mutta siitä huolimatta, että tämän vuoden ensimmäinen lisätalousarvio ei mikään ennätysloikka olekaan työttömyyden puolittamisessa, niin se pitää kumminkin sisällään monia erittäin positiivisia asioita, joita toivoisin aivan yhtä lailla mainostettavan, kuten ed. Aittoniemikin täällä äsken peräsi, että saataisiin sitä myönteistä uskoa ihmisiin. Erityisesti tämä lisäbudjetti merkitsee rakennuslalle lisää työpaikkoja. Se vain edellyttää tietysti sitä, että myös yhteistä tahtoa on muuttaa työpaikoiksi nämä markat, mitä lisäbudjetti sisältää.

Yhteistä tahtoahan tarvitaan sen vuoksi, että nämä rakennusalan työpaikat eivät synny pelkästään valtion toimin, vaan siihen tarvitaan monessa kohdin myös kunnissa tahtoa, että nämä työpaikat toteutuvat. Sen vuoksi olisi erittäin suotavaa, että myös oppositio aivan samalla tavalla kuin kuka tahansa meistä tässä talossa, tekisi kaikkensa, että myös kunnat saataisiin tähän ojennettuun käteen tarttumaan ja saataisiin työpaikkoja rakennuslalle luotua. Uskon, että se on kaikkien meidän tässä talossa olevien ja ennen kaikkea tietysti kaikkien työttömien ja Suomen kansalaisten etu.

Vaikka tätä lisäbudjettia on monissa puheenvuoroissa vähäteltykin, niin kyllähän 18 000 työpaikkaakin on sentään jotain. Piristysruiske rakennuslalle, ei siitä pääse mihinkään. Erityisesti asuntojen peruskorjaukseen on nyt rahaa enemmän kuin aikoihin, varsinaisen budjetin kanssa peräti 530 miljoonaa markkaa. Eli rahaa on nyt suunnilleen vuoden tarpeeseen ja tarvittaessa sitä on luvattu esittää lisääkin, jos rahaa riittää.

Nyt kun asuntojen peruskorjauksessa on lisäksi syksystä päästy ns. jatkuvaan hakumenettelyyn ja rahaa on varattu reilummin kuin vuosiin, niin on kyllä edellytykset melko voimakkaalle peruskorjausrakentamiselle. Summahan on työllistävänä moninkertainen verrattuna siihen 530 miljoonaa markkaan, mikä on budjetoitu nyt. Tämä jatkuva hakumenettelyhän tietysti aiheuttaa sen, että kun aikaisemmin tuli lisäbudjetissa ja missä milloinkin varsinaisessa budjetissa muutama kymmenen miljoonaa markkaa, taas pantiin kunnat hirmuiseen kierteeseen täyttämään papereita ja hakemaan, kun raha loppu. Taas tuli jonkun kuukauden päästä vähän lisää ja taas uudet hakemukset. Nyt päästiin joustavaan systeemiin niin, että hakemukset ovat jatkuvasti voimassa, ja vuoden alusta on jo osoitettu tarpeellinen määräraha, että myös näitä hankkeita saadaan liikkeelle.

Myös kaikki nämä toimet, mitä asuntorakentamispuolella lisäbudjetissa ja niihin liittyvissä budjettilaissa on, kuten nuorten ensiasunnon hankkimiseen tähtäävä ASP-lainojen omarahoitussuosituksen alentaminen 15 prosenttiin, valtion takauksen mahdollistaminen asuntolainoille ja 400 miljoonan markan valtuuden osoittaminen uusien asunto-osakeyhtiölainojen saamiseksi korkotukijärjestelmän piiriin. Nämä kaikki toimenpiteet ovat omiaan asuntomarkkinoiden vilkastuttamiseen, ei siitä mihinkään päästä, vaikka ed. Aittoniemi vähän sitä epäilikin. Kyllä nämä oikean suuntaisia toimia ovat ja varmasti edesauttavat rakennustoiminnan viriämistä.

Lisäbudjettiin sisältyy vasemmistoliiton mielestä yksi erittäin merkittävä, joskin rahamääräisesti ei mikään kovin suuri asia, nimittäin saatiin pitkäaikaistyöttömien asia nytkähtämään pikkuisen eteenpäin. Ministeri Mönkäre tästä muutamalla sanalla äsken mainitsi, mutta vasemmistoliiton mielestäkin tämä on erittäin merkittävä asia. Osoitettavalla 20 miljoonan markan määrärahalla voidaan palkata 50 henkilöä pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen, koulutus- ja kuntoutusedellytysten selvittämiseen. Se on hyvä vasemmistoliiton mielestä. Tuo raha olisi voinut olla kolminkertainen, jotta koko 50-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien ikäluokka olisi voitu seuloa ja edistää myös heidän eläkkeelle pääsyä niissä tapauksissa, joissa työkyvyttömyyseläke on luontevin ja oikein vaihtoehto. Rahaa tuli kuitenkin 20 miljoonaa ja 50 henkeä. Hyvä näinkin, että asia saatiin alulle. Toivottavasti tämä kehittyä jatkossa myönteiseen suuntaan edelleen.

Toinen raha, mitä myös olisimme halunneet lisäbudjettiin, oli 6+6-työaikamallin kokeilemiseen tarvittava raha erityisesti kuntapuolelle. Tässä kohtuullisen pienellä porkkanarahalla olisi varmasti saatu paljon positiivista aikaiseksi. Tietenkään ei voi olla lähtökohtana se, että valtio maksaa jatkuvasti ne kustannukset, mitä aiheutuu työntekijöiden palkkamenetyksinä työaikaa lyhennettäessä, mutta nimenomaan tässä tilanteessa porkkanarahan antaminen olisi ollut erittäin perusteltua. Sitä paitsi porkkanarahat tulisivat suurelta osin takaisin säästyneinä työttömyysturvamenoina ja kaikkina muinakin työttömyyden vähenemisestä aiheutuvina vaikutuksina. No, rahaa lisäbudjettiin ei tähän tarkoitukseen saatu, mutta saatiin toki aikaiseksi päätös, että asia selvitetään huhtikuun loppuun mennessä, mikä on hyvä asia sekin, kuten esimerkiksi äsken ministeri Jaakonsaari puheessaan totesi, niin tarkoitus on asiaan palata varsin nopeasti.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetti ei ole suuren suuri, mutta kumminkin oikean suuntainen. Eri-tyisen hyvää vasemmistoliiton mielestä on siinä se, että markat on nyt kohdennettu pääosin täsmäelvytykseen, eli rakentamiseen, juuri sinne, missä hätä ja tarve on kaikkein suurin.

Tuntuukin lähes kummalliselta, kun viikonpäivät sitten lisäbudjetti tuli julki, että erityisesti suurimman oppositio puolueen nokkamiehet ja naiset kommentoivat lisäbudjettia ja totesivat suunnilleen niin, että työttömyyden puolittamisessa mennään nyt kokonaan toiseen suuntaan. Kyllä tämä mielestäni hivenen on tietysti ylläpöy kommentti, vaikka oppositiolle tiettyjä vapauksia suodaankin. Tuskin he kuitenkaan vertasivat tätä edellisen hallituskauden aikaiseen menoon. Jos vertaus tarkoittaa sitä, että lisäbudjetilla mennään kokonaan toiseen suuntaan, silloinhan asia kyllä pitää paikkansa, mutta epäilen, että tätä ei tarkoitettu.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Työttömyyden voimakas alentuminen tämän vaalikauden kuluessa on mahdollista, mutta se ei onnistu ilman voimakasta talouskasvua ja työelämän rakenteellisia uudistuksia. Työllisyyden kohentamiseksi on esitetty työttömien siirtämistä eläkkeelle. Tällainen tilastollinen keinottele työllistää lähinnä vain virkamiehiä. Myös vaatimus ylitöiden kieltämisestä puuttuu vain oireeseen, mutta ei vastaa kysymykseen, miksi yritykset eivät ylitöiden teettämisen sijaan palkkaa uusia työntekijöitä. Ylityökiellot ja tilastolliset keinot eivät ole kestävää työllisyyden hoitoa.

Työelämän joustojen lisääminen on välttämätöntä. Työllistämisen ja työllistymisen kynnysien madaltaminen onnistuu vain, jos eri tahot kykenevät luopumaan vanhoista periaatteellisista kannoistaan. Työttömille tehdään suuri karhunpalvelus pitämällä tiukasti kiinni ryhmäkuntaisista eduista. Työllistämiskynnystä tulee alentaa joustamalla työn järjestämisessä. Paikallista sopimista työpaikoilla ja työajan joustavuutta on lisättävä. Määräaikaisten työsuhteiden nykyistä laajempi käyttö on mahdollistettava. Irtisanomisaikoja uusissa työsuhteissa on lyhennettävä. Pisimpiä yt-neuvotteluajoja on lyhennettävä. Myös palkan tulisi nykyistä enemmän perustua tehtyyn työhön ja työn tuloksiin. Työntekijän ja työnantajan edut huomioon ottavat joustot palvelevat koko yrityksen menestymistä ja näin myös työllisyyttä. Työelämän uudistuksissa vastuu ensisijaisesti on työmarkkinajärjestöillä. Myös hallitusohjelma korostaa työllistämiskynnysten madaltamista ja joustavuuden lisäämistä.

Palkansaaajien verotus, tulonsiirrot ja tulosidonnaiset maksut ovat kehittyneet viime vuosina siten, että työn teon ja yrittämisen kannattavuus on heikentynyt merkittävästi. Sosiaalinen turverekko antaa tuotantoelämän ulkopuolella olevalle melkein saman toimeentulon kuin tuotantoon osallistuva saa, eräissä tapauksissa jopa paremman. Lapsiperheiden käytössä olevien tulojen kannalta on lähes sama, onko perheen bruttopalkka 0 tai noin 15 000 markkaa kuukaudessa. Tämän vaikutuksesta on syntynyt kansantalouden tehokkuutta vääristävä kannustinongelma, joka ilmenee neljänä loukkuna.

Pahimmillaan on kyse tilanteesta, jossa sosiaaliturva antaa paremman toimeentulon kuin työ. Tällaista kannustinloukkua voidaan kutsua sosiaaliturvaloukuksi.

Toinen loukku on ns. tuloloukku, jossa palkkatulon lisäys johtaa käytettävissä olevan tulon supistumiseen.

Kolmatta kannustinloukkua voidaan kutsua työnvastaanottamisloukuksi. Silloin palkkatulo ei lisää käytettävissä olevia tuloja niin oleellisesti, että syntyisi motiivi työllistyä.

Neljäs loukku on ns. veroloukku. Huippukireän verotuksen takia käytettävissä oleva tulo kasvaa hitaasti kaikilla tulotasoilla, ei vain korkeimmissa tuloluokissa, tehden kannustavan palkkapolitiikan käyttämisen erittäin vaikeaksi. Palkansaaajat joutuvat vaatimaan suuria bruttopalkan korotuksia, jotka pitävät yllä inflaatio-odotuksia, inflaatiota ja korkeita reaalikorkoja.

Kannustinongelma on lisännyt työttömyyttä. Yhteiskunta ei kestä loputtomiin sitä, että suuri osa työvoimasta ei tuota tuloa ja on muiden rahoitusrasitteena. Kansantalouden ja valtiontalouden tila on kestävästi vakaalla pohjalla vastasitten, kun työttömyys on vähäistä, työvoima tuottaa tuloa eikä juuri aiheuta työttömyydestä koituvia kustannuksia. Ainoastaan tällä tavalla torjutaan myös henkinen syrjäytyminen yhteiskunnasta.

Työnantajan kokonaistyövoimakustannusten ja palkansaajan netto-ostovoiman väliin jäävä suuri verokiila sekä kannustinloukut vähentävät sekä työvoiman kysyntää että tarjontaa. Vaikka kannustinongelma ei selitäkään suurtyöttömyyttä eikä kannustavuuden lisääminen poista työttömyyttä kokonaan, on kannustinloukuilla oma vaikutuksensa työttömyyteen sen kautta, minkälaisia työtilaisuuksia voi syntyä. Useissa maissa on kehityssuuntana määräaikaisten ja/tai matalapalkkaisten töiden lisääntyminen erityisesti palveluissa. Kannustinloukut estävät tällaisten työtilaisuuksien hyväksikäytön. Sen sijaan ne lisäävät harmaan työn tekemistä.

Harmaa talous kuriin! Sietämättömän kova verotus ja sosiaaliturvan tuloloukut ovat tehneet harmaasta taloudesta yhä suuremman tosiasiallisen osan talouttamme. Harmaan talouden aiheuttamat taloudelliset menetykset rasittavat koko kansantaloutta. Se myös sosiaalisesti on epäoikeudenmukaista ja itsekästä. Yksinomaan työttömyysturvan väärinkäytökset lähestyvät miljardia markkaa. Myös verovilppien määrä on moninkertaistunut, ja ne ovat usein yhteydessä talousrikollisuuteen. Harmaan talouden laajuus on arvioitu maassamme vähintään 20 miljardiksi markaksi vuodessa. Yhteiskunnalle aiheutuvat suoranaiset rahalliset menetykset ovat noin 13 miljardia markkaa vuodessa.

Harmaan talouden ongelmaan on puututtava voimakkaasti. Harmaan talouden torjumiseksi vaaditaan paitsi moraalien kohennusta myös yhtiöitä koskevan lainsäädännön kehittämistä, viranomaisvalvonnan ja yhteistyön tehostamista ja sanktiojärjestelmän kehittämistä. Veroviranomaisille ja poliisille on turvattava riittävät resurssit talousrikollisuuden tutkimiseen. Myös verotason alentaminen ja tuloloukkujen eliminointi ovat merkittävä keino harmaan talouden kasvun estämiseksi.

Työllisyyden parantaminen ja kasvun turvaaminen ovat kansallisia tavoitteitamme. Talouden tervehdyttäminen ja työttömyyden alentaminen eivät voi tapahtua yksin valtiovallan toimin.

Työllisyyden parantaminen ja kasvun turvaaminen ovat sellaisia kansallisia tavoitteita, joiden taakse tarvitaan mahdollisimman laaja yhteiskunnallinen yhteisymmärrys. Tämä edellyttää toimivaa keskustelusuhdetta poliittisen opposition ja hallituksen välillä sekä ennen muuta hallitukselta hyviä ja luottamuksellisia yhteistyösuhteita eri työmarkkinaosapuoliin ja etujärjestöihin, jotta työehtoja voidaan joustavoittaa ja yrittämisen sekä työllistämisen kynnystä madaltaa.

Työhallinnon palvelukykyä on lisättävä, ja sen palveluja on kehitettävä siten, että se kykenee entistä yksilöllisempiin työvoimapalveluihin. Työelämän organisaatioiden, työtapojen ja teknologian jatkuva muutos edellyttävät myös osaamisen jatkuvaa ajantasaistamista. Työmarkkinajärjestöjen ja viranomaisten yhteistyönä on luotava malleja, joilla yksilöiden ja yritysten sekä yhteiskunnan tarpeet jatkuvaan oppimiseen kyetään yhdistämään.

Arvoisa puhemies! Sellainen yhteiskunta, jossa työnteko ei kannata, ei ole kestävällä pohjalla. Terve yhteiskunta ja terve talous ovat perusedellytyksiä myös työllisyyden parantamiselle. Työn tekemisen täytyy olla aina kannattavampaa kuin sosiaaliturvan varassa elämisen.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen oli aika pitkälle, alussa ainakin, sykliläisen näkökulman kannalla elikkä haki lisää joustoja yhteiskuntaan. Siitä voi todeta, että tällä hetkellä ne joustot ovat mahdollisia. Suurin ongelma lienee, että pienyritykset eivät tiedä, mitä kaikkia mahdollisuuksia heillä onkaan käytössä. Tässä lienee tällä hetkellä hallituksen toimesta käynnissä tiedotuskampanja, joka pyrkii valmiuksia luomaan, että voitaisiin hyödyntää jo tänä päivänä olevat mahdollisuudet.

Eläkkeellesiirtymisasiat oli ihan puheen alussa. Ed. Kuosmanen totesi, että se työllistää vain virkamiehiä. Minusta semmoiset ihmiset, jotka tänä päivänä ovat kortistoissa ja jotka eivät todennäköisesti pysty työhön ja joita ei voida sijoittaa mihinkään työhön osaksi jo työkyvyn menettäneinä, pitäisi laskea pois turhaan riippumasta. Miksi heitä pidetään hakemassa työtä, kun he todellisuudessa kuuluvat jo eläkeputkeen?

Yleensä koko tässä joustokeskustelussa tavaltaan meidän pitäisi päästä sen yli, että ei luotaisi lisäarvoa ja odotusta työnantajapiirille, että täältä on tulossa hirveästi joustoja. Se luo sitä odotusta, että ei otetakaan töihin. Odotetaan, saadaanko ketjuttaa vielä enemmän määräaikaista

ihmisiä, koska tänä päivänä työlainsäädäntö suo jo aika paljon mahdollisuutta siihen, että voidaan ketjuttaa. Siellä on esimerkkejä. Jopa 16 kertaa lienee ketjutettu ja oikeudessa todettu, että se on ihan okei.

Ed. K a n k a a n n i e m i: Arvoisa puhemies! Suomen kansantalouden syvimmat ongelmat ovat tutut edelleen: massatyöttömyys ja valtiontalouden nopea velkaantuminen. Kolmas ongelma, joka kytkeytyy näihin molempiin, on se, että kotimarkkinat eivät vielä toimi eikä niitä näytä hallitus todella pyrkivänkään saamaan pyörimään. Usko kuluttamiseen ja rohkeus astua elämään puuttuvat Suomen kansalaisilta kovinkin laajasti. Tämä johtaa siihen, että työttömyys pysyy korkealla ja talous ei lähde elpymään. Tarvittaisiin siis hyvin voimakkaita toimenpiteitä, jotta kotimarkkinat saataisiin liikkeelle.

Vajaa vuosi sitten Lipposen hallitus kirjoitti hallitusohjelman, jonka liitteeksi pantiin rankka leikkausohjelma. Leikkaukset on toteutettu. Lisäksi siihen sisältyi verotuksen muutoksia. Nämä veromuutokset on myös tehty, ja ne ovat sen suuntaisia, että hyvätuloisille on annettu tuntuvimmat verokevennykset, kun taas leikkaukset ovat luonnollisesti ohjautuneet kaikkein heikompituloisiin kansalaisiin. Näin tätä yhteiskuntaa on viety epäoikeudenmukaisempaan suuntaan.

Hallitusohjelman lisäksi hallitus kuulutti, että kun saadaan vuoden 96 budjetti, laaja tupo, työllisyysohjelma ja nyt sitten vielä lisäbudjetti, joka osittain kytkeytyy työllisyysohjelmaan, niin sen jälkeen tilanne on hallinnassa. Tosin ministeri Niinistö tänään lupasi myös kevään aikana merkittäviä työelämän lainsäädäntöhankkeita tulevan eduskunnan käsittelyyn, ja se liittyy tähän kokonaisuuteen, kun vain näkisimme näitä tuloksia ja esityksiä.

Näillä toimenpiteillä, jotka mainitsin luettelomaisesti, hallitus uskoi, että työllisyys paranee ja talous lähtee nousuun. Nyt tällä lisäbudjetilla on luvattu 18 000 uutta työpaikkaa. Ne tulevat sangen hitaasti joskus tulevaisuudessa, toivottavasti mahdollisimman nopeasti muutkin kuin yliohtajan virka ympäristöministeriöön.

Näyttää siltä, että hyvin hyvin hitaasti päästään liikkeelle. Aikaa kuluu. Työttömyysongelma on niin paha, että se rasittaa valtiontaloutta myös entistä pitempään ja entistä syvemmin. Näin ollen meidän ongelmamme uhkaavat käydä niin vakaviksi, että niistä ei selvitä niillä eväil-

lä, mitä on tähän mennessä suunniteltu, toteutettu ja mitä on suunnitteilla.

Arvoisa puhemies! Presidentti Koivisto joku päivä sitten totesi, että Suomessa tarvitaan voimakkaita rakenteiden uudistamisia. Hän ei lähtenyt mitään yksilöimään. Ministeri Jaakonsaari, joka täällä istuu — myönteistä, että hän on kuuntelemassa — totesi, en tiedä, tarkoittiko presidentti Koivistoa vai ketä, mutta hämmästeltä, mitä tarkoitetaan tällaisilla uudistuksilla, rakenteiden muuttamisilla. Minä luulen, että jos tutustutte tämänpäiväisiin Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja Jussi Järventauksen ajatuksiin, joilla hän lupaa paljon enemmän työpaikkoja kuin tämä lisäbudjetti lupaa, niin sieltä löytyy niitä rakenteiden muutoksia ja uudistuksia, ja sanoisin, että yrittäjien eli varsin vahvan asian- tuntemuksen omaavan tahon esittäminä, joita myös varmasti presidentti Koivistokin tarkoitti. Uskallan arvioida, että tällaisia hän tarkoitti myös osaltaan ja ehkä jossain määrin samanlaisia, mitä ed. Kuosmanen edellä totesi.

Työelämän uudistuksia tässä maassa todella tarvitaan ja niin kauan kuin niitä ei tehdä, tilanne ei korjaannu. En tarkoita, että työntekijöitä pitäisi ruveta sortamaan ja alistamaan, mutta vuoden 90 vaiheilla tehty virheet työelämän uudistamisessa tulee korjata ja sitä kautta lähteä ensi alkuun liikkeelle. Siihen lisäksi tarvitaan monia muitakin toimenpiteitä.

Tämä nyt käsittelyssä oleva lisäbudjetti, arvoisa puhemies, ei sisällä mitään sellaisia rakenteellisia muutoksia tai korjauksia eikä siinä luvata sellaisia, jotka näitä perusongelmia poistaisivat. Tämä on sinänsä pääosin aivan hyvä lisäbudjetti, tarpeellinen, mutta ei puutu niihin ydinkysymyksiin, joiden ratkaisua hallitukselta kii- reesti odotetaan.

Hallitus näyttää kuitenkin kuuntelevan jatkuvasti enemmän suuryrityksiä, suurta vientiteollisuutta, joka miljardivoittojaan ilmoittelee nyt julkisuuteen, ja suuryritysten ohella ammattiyhdistysliikettä, joka painaa kohtuuttomasti jarrua tässä yhteiskunnassa. Ay-liikkeellä on kunnias menneisyys ja historia. Se on tehnyt paljon hyvää kansakunnan hyväksi, mutta nyt pitäisi ottaa jalka jarrupolkimelta pois, ja hallituksen tehtävä olisi kuunnella paljon enemmän yrittäjiä ja esimerkiksi Kuntaliittoa, mitä tässä keskustelussa on jo käsitelty.

Ei riitä vastaukseksi se, että yrittäjät ovat nyt päässeet jonkin pöydän ääreen puhumaan asioistaan. Pitää myös lähteä toteuttamaan niitä ajatuksia ja esityksiä, joilla voidaan työpaikkoja

saada avautumaan. On selvää, että yrittäjätkin pyrkivät käyttämään tilannetta hyväkseen, vaativat enemmän kuin ehkä on kohtuullista eikä kaikki se, mitä he vaativat, ole työllisyyden kannalta tarpeen toteuttaa. Mutta perusajatuksot varmasti ovat työelämän uudistuksen osalta esimerkiksi ja maksurasitusten kohdentamisen osalta sellaisia, että niihin pitää tarttua.

Arvoisa puhemies! Muutamia näkökohtia tähän lisäbudjettiin kuitenkin. Yleisesti siis tämä ei tuo sellaisia muutoksia, jotka avaisivat tuotannollisia työpaikkoja tässä maassa. Siltä osin tämä ei vastaa tarvetta. Tässä kohden pitäisi erityisesti painottaa valiokunnassakin jatkossa sitä, että kun valtionyhtiöitä myydään, mitä nyt vasemmisto harrastaa ja mistä politiikasta se on täällä ennen moittinut toista reunaa, vaikka itse on nyt sitä ajamassa eteenpäin, niin myynnistä tulevat tulot pitää käyttää uusien investointien ja uusien työpaikkojen luomiseen eikä kulutukseen, niin kuin nyt valitettavasti tässä suurelta osin on tapahtumassa. Tämä on täysin väärä linja, myydä tuottavaa omaisuutta ja käyttää se kulutukseen.

Asuntorahoituksen osalta tämä lisäbudjetti sisältää kai osan selvitysmies Rankin esittämistä toimenpiteistä. Ne ovat periaatteiltaan varmaan oikean suuntaisia, mutta on selvää, että lisäbudjetti on nyt kohtuuttomankin paljon rahoitettu sellaisella hieman julkisuuden kannalta kyseenalaisella tavalla, että vastuuta siirretään budjetista asuntorahastolle, joka kuitenkin on samalla tavalla valtion toimintaa kuin budjettitalouskin.

Mainitsin, että ympäristöministeriön pääluokassa on esitys, että perustetaan ylijohtajan virka, palkkaluokka A31, 1.5.1996 lukien. On varmaan selvää, niin kuin uskallan kuvitella, että vihreät tarvitsevat virkoja tännekin, ympäristöministeriöön korkean viran, kun ovat hallituksessa. Helsingin kaupungissakin perustellaan uusia virkoja, että saadaan kaikille väreille sopiva paikka.

Tämä on sellainen esitys tässä lisäbudjetissa, että tälle momentille ei esitetä lisää rahaa tämän takia. Mutta tämä ei riitä perusteluksi tällaisen viran perustamiselle. Tämän palkkaluokan A31 viran, joka näin poikkeuksellisesti ja mielestäni väärällä tavalla lisäbudjetissa perustetaan, palkkasummalla työllistettäisiin useita toimistohenkilökuntaan kuuluvia taikka muita suorittavaa työtä tekeviä, joiden työpaine, en tiedä, onko ympäristöministeriössä, mutta monessa muussa paikassa on varsin suuri. Hallitus perustaa korkeapalkkaisia ylijohtajan virkoja näin lisäbudje-

tissakin, mutta samalla leikkaa sieltä esimerkiksi kuntien valtionosuuksia suunnitelmiansa mukaisesti. Näin lisätään työpainetta esimerkiksi sairaaloissa ja hoitolaitoksissa. Suunta on tältä osin väärä.

Arvoisa puhemies! Toinen yksittäiskohta on moottoritiehankkeiden Lahti-Järvenpää. Hämmästelen jälleen, että vihreät ovat hallituksessa hyväksymässä uusia moottoritiehankkeita. Niitä oli jo edellisessä lisäbudjetissa useita ja nyt on jälleen yksi uusi. Tämä väli on varmaan sinänsä tarpeellinen rakentaa jossakin vaiheessa, mutta tähän sisältyy nyt tämä uusi rahoitusajattelumuoto tai ehkä se on todellisuutta eikä vain ajattelua, vaikka tässä puhutaan vielä selvitysrahan varaamisesta lisäbudjettiin. Mielestäni tämä on hyvin kyseenalainen menettely, millä tässä ollaan etenemässä. Siitä pitäisi eduskunnan käydä laajempi keskustelu, niin kuin koko Suomen liikennepolitiikasta.

Suomen liikennepolitiikassa tapahtuu monenlaista hyvin sattumanvaraisesti. Pitäisi saada selonteko tai tiedonanto eduskunnalle koko liikennepolitiikasta niin sähköisen viestinnän puolelta kuin rautatie-, vesi- ja maantieliikenteen osalta, ehkä lentoliikenteenkin. Sen aika olisi nyt, kun hallitus on vaihtunut ja hallituksen linja liikennepolitiikassa on hyvin poukkoilevaa. Siitä ei pysty edes läheltä seuraten näkemään, mihin pyritään ja mitä pidetään tärkeänä. Tältä osin siis tulisi pidättäytyä tässä lisäbudjetissa tämän moottoritiehankkeen suunnittelun eteenpäin viemisestä, ennen kuin on käyty periaatteellisen keskustelu siitä, onko tämä menettely kaiken kaikkiaan järkevää ja sellainen, mikä pitäisi ottaa käyttöön.

Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö ensimmäisissä puheenvuoroissaan puhui valtion velasta, ja on totta, että se on edelleen kasvussa sellaisella tavalla, mikä vaatii tiukkoja toimenpiteitä. Mielestäni kuitenkin täytyy katsoa kokonaistalouden tilannetta ja nähdä se, että Suomi kansantaloutena nyt, kun vaihtotase on ylijäämäinen, ei velkaannu ulkomaille, ja silloin voitaisiin lähteä siitä, että kun velkaa on valtiolle saatavissa kotimaasta, niin tilanne ei ole niin hallitsematon kuin se oli muutama vuosi sitten, jolloin velkaannuimme 80-luvun politiikan seurauksena ulkomaille vakavasti. Nyt olisi katsottava ei vain menojen leikkaamista, vaan myös kaikkia muita tuloja, mitä valtiolla on, ja erityisesti niiden kohdentamista niin, että ne kohdennetaan hyvin huolellisesti jokaista ylijohdajanvirkaa myöten sillä tavalla, että työllisyyden parantaminen ja oikeudenmukaisuus on niissä johtavana periaatteena.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Presidentti Koivisto oli yhteiskunnan kaapin päällä niinä vuosina, jolloin tässä yhteiskunnassa tapahtui, jos vähän hienosti tai ylhäisesti sanotaan, kuinka se nyt on, nousu ja tuho eli 80-luvun loppupuolen ja 90-luvun alkupuolen, eikä hänen neuvoistaan silloinkaan tässä yhteiskunnassa ollut mitään apua eikä hän niitä antanutkaan. Ne neuvot, mitä hän antoi yhteiskunnalle muun muassa vahvan markan ihannoit-sijana, olivat edesauttamassa tuhoisaa tilannetta. Näin ollen en usko, että hänen suuntaansa kannattaa kovin paljon kuunnella, kaikella kunnioituksella entisenä presidenttinä ja yleensä ihmisenä.

Yrityselämässä tulee näitä messiaita, mitä ed. Kankaanniemi mainitsi, jotka aina silloin tällöin kirjoittavat Ilta-Sanomien Vapaassa sanassa, tai ehkä se nyt on vähän liian kansanomainen paikka, mutta kirjoittelevat hienoja asioita, mitkä eivät pidä alkuunkaan paikkaansa. Nyt kun puhuttiin työelämän uudistuksista ja muista, mitä yrityselämän ihmiset ovat ehkä kirjoitelleet ja sanoneet, niin minä en ole kovinkaan luottavainen siihen, että maata yksinomaan työelämän uudistuksella saadaan liikkeelle. Kyllä se on vain siellä kansan syvissä riveissä, mihin kylvetään semmoista itua, joka panee siellä ihmiset uskomaan tähän yhteiskuntaan ja tämän maan johon ja politiikkaan, siitä se lähtee liikkeelle eikä mistään yrityselämän messiaitten puheista.

Mitä tulee Järvenpää-Lahti -tiehen, niin kyllä se voitaisiin rakentaa, mutta kuten aikaisemmin jo poissa olevan ed. Luhtasen kanssa väiteltiin, että näkisi vain, mistä tulevat ne rahoittajat. Kylähän pankeilla on rahaa, nehan ostelevat jo osakkeitakin ja vuokraavat, kun ne eivät saa mihinkään rahoja. Minä kyllä haluan nähdä sen ajan, että Lahti-Järvenpää -tietä rakennetaan joillakin yksityisten rahoittajien rahoilla. Löin jo kyllä ihan vetoakin siitä asiasta.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemen värisävy, jos ministeri Niinistöä voi vähän siteerata, oli aika musta. Kuuntelin puheenvuoroanne hyvin tarkkaan ja huomasin, että ette ollutkaan köyhän ja pienen ihmisen asialla, kuten hyvin usein puheenvuoroissanne olette. Mielestäni sitä oli nimenomaan työelämän joustojen peräänkuulluttaminen ja se, että asettauduitte kolleganne ed. Pekka Kuosmasen kanssa ikään kuin samaan riviin, joka aikaisemmin samaa asiaa peräänkuullutti.

Uhkana tässä on toki se, että niiden ihmisten selviytyminen, jotka nyt ovat perusturvan varassa, joutuu todella koetukselle, jos perusturvaa ja pienimpiä tukia, mitä ihmiset voivat saada, lähdetään entisestään laskemaan, kuten ajatusmalli tuntuu kulkevan. Pitäisi enemmänkin vaatia, että työnantajat maksavat sellaista palkkaa, jolla tulee toimeen, eikä niin päin, että heikennetään perusturvaa ja tehdään sillä tavalla väliä matalimpien tarjottujen palkkojen ja perusturvan välille.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys vuoden 1996 lisätalousarvioksi lähtee nimenomaan siitä näkökulmasta, millä tavalla parannetaan taloudellisen toimeliaisuuden edellytyksiä kotimarkkinoilla. Tämä on varmasti perusteltu lähtökohta. Samanaikaisesti todetaan, että kuitenkin kansainvälinen toimintaympäristö, kansainvälinen talous, on kehittynyt ennustettua heikommin ja se on vaikuttanut myös siihen, että meidän oma kansallinen työllisyyden kehityksemme ei ole edennyt niin hyvin kuin on ennakoitu.

Aikajänne, jolla arvioimme taloutemme kehitystä, on hämmästyttävän lyhyt. Siksi olisin toivonut, että tässä lisätalousarviossa olisi ollut jo rehellisempi arvio tämän vuoden koko talouskasvusta. Edelleen pohjaudutaan 3,8 prosentin talouskasvuun. Näkemykseni on, että tämän vuoden talouskasvu tulee asettumaan 1,5—2 prosentin väliin, mikä merkitsee sitä, että budjettivirhe, joka realisoituu alkuperäiseen tämän vuoden budjettiin, tulee olemaan tasossa 5—10 miljardia.

Minusta tämä luo sen lähtökohdan, että tietyllä tavalla perusteet nykyistä selkeästi rohkeammille uudistuksille ovat olemassa, koska minua pysäyttää alati se, että kaikkien uudistusten ja merkittävämpien korjausten pohja on nimenomaan siinä, ettei saada budjettivajetta täytettyä. Kuitenkin olemme valmiit hyväksymään sen, että tällä tavalla me synnyttämme budjettivajetta, jota me sitten jälkikäteen korjaamme. Se on hyväksytty tapa. Minusta meidän pitäisi ottaa nyt henkinen ote, jolla me todella etukäteen vaikuttamme peruslinjauksiin, joiden pohjalta budjetti ja talousarvio rakennetaan.

Näin tavallaan jatkuu perusbudjetin mukainen henkisesti vaatimaton ote myös lisätalousarviossa. Tässä ei ole tietoaakaan siitä henkisestä rohkeudesta, uusista kokeiluista, uusista valinnoista, joilla voimme murtautua ulos tästä mahdollisuuden tilasta, jossa edelleen työttömyys mieluummin kasvaa kuin vähenee.

Sinällään on arvokasta, että lisätalousarvioon on otettu rakentaminen, joka toki tietyllä tavalla palvelee työllistämistä. Lisätalousarviossa on arvioitu, että kaikkineen noin 18 000 henkilötyövuotta tulee tehdyillä lisäyksillä, joista varmasti-kin merkittävin on julkisen sektorin rakentaminen ja asuntojen peruskorjaustoiminta.

Kuitenkin haluan tässä pysähtyä siihen, että nimenomaan asuntokaupan tehostamiseen on varattu 1,5 miljardin takausresurssi valtion toimesta. Jollakin tavalla kysynkin ja kyseenalaistan sen, onko tämä tässä kokonaistilanteessa ainoa alue, jonne me voimme valtion takausresursseja näinkin merkittävästi uudelleen suunnata. Peräisin edelleen sitä, eikö olisi jo aika saman tyyppistä, ehkä vielä mieluummin suurempaa, panostusta siirtää nimenomaan pienyritysten takaus toimintaan ja vakuusjärjestelyihin ja tällä tavalla edesauttaa merkittävästi uuden yritystoiminnan syntymistä, nykyisten yritysten kehittymistä ja, mikä minusta erittäin tärkeää, tätä kautta paikallistalouksien elpymistä ja myös suoranaisesti vaikuttaa pankkien antolainauksen kehittymiseen.

Tällä hetkellä tilanne pankkien antolainauksessa, kun se ei kehity millään tavalla, meidän puhumme luottolamasta, on aikamoinen lisäuhka jo tälle budjettivuodelle. Tässä mielessä se, että lisätalousarvion yhteydessä olisi tähän ongelmaan puututtu ihan toisilla otteilla, olisi ollut kaikella tavalla perusteltua.

Luonnollisesti kaipaamme ja jo budjettipuheesakin peräänkuulutin rohkeampaa otetta yrittäjyyden tukemiseen. Se merkitsee nimenomaan sitä, että me luomme edellytykset uuden yritystoiminnan syntymiselle, nimenomaan pienten, itsensä työllistävien yksiköiden rakentumiselle. Tässä suhteessa se, mitä voidaan tehdä budjetin ja lisätalousarvion kautta, on varmasti rajattua, mutta haluan myös pysähtyä siihen, että eri hallinnonalojen sisällä vaikutetaan siihen, että yritystoimintaa tukeva henkinen ilmapiiri vahvistuu.

Otan ihan käytännön esimerkkinä verotuksen. Tällä hetkellä hallitusohjelmassa ja lisätalousarviossakin viitataan toki yritystoiminnan kehittämiseen, mutta esimerkiksi verohallinnon alueella kaikin tavoin pyritään vetämään mattoa pienten yrittäjien, esimerkiksi tietointensiiviseen yritystoimintaan rakentuvien ja käynnistyvien pienten yritysten alta. Ennakkopidätysrekisteriin jo kirjautuneita yrityksiä kuitenkin kohdellaan palkansaajina ja tällä tavalla vedetään mattoa alkavien yrittäjien alta.

Minusta tämän tyyppisiin asioihin hallituksen pitäisi lujasti puuttua, ottaa huomioon se, minkä tyyppistä on syntyvä yritystoiminta nyky-yhteiskunnassa, minkä tyyppisiin ammatteihin, yrittäjyyteen, ihmiset ovat valmiita ryhtymään, ja tarkentaa tätä kautta myös niitä rajoituksia, joilla yritystoiminta nähdään myös verotuksellisesti mahdollisena. Tämä liittyy myös työvoiman suojeluun eli on luotava lähtökohdat vapaalle yrittäjätöiminnälle eikä niin, että me nykyisillä hallinnon käytännöillä pyrimme vaikeuttamaan ja tukahduttamaan yritystoimintaa.

Haluan puuttua vielä työhallinnon lisäresursseihin. On erittäin miellyttävä asia, että ministeri edelleen ansiokkaasti jaksaa kuunnella meidän puheitamme, ja haluaisin rohkaista siinä mielessä, että kun nyt kuukauden parin päästä tulee seuraava lisätalousarvio, niin nimenomaan työhallinnon alueelle resursoitaisiin lisää määrärahoja tässä erittäin vaikeassa tilanteessa. Minä jopa puhuisin kriisiajan kehitysjoukoista. Korkean työttömyyden aikana on selvästi nähtävissä, että työhallinnon voimavarat suuntautuvat työttömyyden rutiinien ylläpitämiseen ja hoitamiseen, ja niihin kehittämistehtäviin, joihin tällä hetkellä pitäisi olla voimavaroja, niitä ei ole riittävästi käytettävissä.

Tähän liittyy myös se, että me uudelleen arvioimme nimenomaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan merkitystä. Ihan käytännön esimerkinä ruohonjuuritasolta haluan kertoa sen, että meillä kansalaisten keskuudessa on starttirahaa kohtaan aika kielteinen suhtautuminen. Me hyvin paljon arvostelemme sitä, miten joku starttirahayrittäjä epäonnistuu ja millä tavalla tuhlaamaan valtion rahoja. Tein pienen käytännön kokeen edellisviikon maanantaina. Kävin Limingan työvoimatoimistossa, jolla on vajaan 12 000 ihmisen vaikutusalue. Viime vuoden aikana sai keskimäärin 500 ihmistä ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa ja vastaavana ajankohtana oli myönnetty yhdeksän starttirahaa.

Se henkinen lähtökohta, missä olemme tällä hetkellä, on todella jo niin vaikea, ettei edes niitä ihmisiä ole riittävästi, jotka haluavat omatoimiseen vastuulliseen yrittäjätöimintaan lähteä mukaan, saatikka, että työhallinnolla olisi henkistä valmiutta ja uskallusta tehdä starttirahapäätöksiä. Laskin karkeasti, että kyseisellä alueella panostetaan pelkästään ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan 250-kertainen määrä verrattuna starttirahoihin. Minusta tämä on asia, johon toivon mukaan tartutaan, kun otetaan huomioon vielä se, että automaattisesti ansiosidonnainen

päiväraha annetaan 500 päiväksi ja starttirahapäätökset nykyisin tehdään keskimäärin 3—6 kuukauden mittaisena päätöksenä.

Sitten ihan viimeisenä asiana, kun peräänkuuluttaisin hieman rohkeampia ja nykyaikaisempia toimenpiteitä lisätalousarvioihin, palaan mittaviin kansallisiin projekteihin, kehittämiss-hankkeisiin, joihinka määrätietoisesti investoidaan nimenomaan vaikeiden työttömyysongelmien ratkaisemiseksi ja uusien työtilaisuuksien rakentamiseksi. Minusta on hyvä vertailukohta se, miten tähänkin lisätalousarvioon on jälleen otettu vanhakantaisia tiehankkeita, joihin kyllä löytyy rahaa. Mutta mikä merkitys niillä on, kun me todella investoimme tulevaisuuteen, luomme uutta työtä? Tämän tyyppiseen toimintaan meidän pitäisi jatkossa panostaa selvästi enemmän.

Ed. R o s e n d a h l : Arvoisa puhemies, värderade talman! De enskilda tilläggsbudgetanslagen är i och för sig motiverade, i all synnerhet som budgeten ansluts till regeringens sysselsättningsprogram. Utgångspunkten för tilläggsbudgeten är den ekonomiska aktiviteten, som avmattats inom den internationella ekonomin, jämfört med bedömningarna för tillväxten i den ordinarie budgeten.

Sysselsättningsläget kräver nya åtgärder och denna tilläggsbudget finansierar sysselsättning motsvarande 18 000 årsverken inom byggnads- och varvssektorn. Tyvärr är jag inte säker på att den justerade tillväxten om 3,8 procent ännu ens är tillräcklig eller är riktig. Vi måste vara beredda på ytterligare nedskrivning i tillväxtbedömningen för detta år. Cellulosapriset, som är på stark nedgång, är en bra mätare av konjunkturen för Finlands del och den utvecklingen ser ju inte särskilt ljus ut i detta nu.

Arvoisa puhemies! Alkuvuonna 95 ennustettiin työttömyysprosentin alentuvan keskimäärin 16,5 prosenttiin. Sen jälkeen on jouduttu nostamaan ennustetta ylöspäin koko ajan. Eilen Delors varoitti puheessaan Kööpenhaminassa, että Euroopan työmarkkinat ovat muuttuneet lopullisesti samanaikaisesti, kun ulkopuolinen maailma nopeasti ja väistämättömästi muuttuu. Ne toimenpiteet makroekonomiassa, mitkä hän luetteli, ovat kuitenkin kaikki kansallisten hallitusten tehtäviin kuuluvia. EU:ssa on tällä hetkellä 18 miljoonaa työtöntä, mutta yhteinen määrätietoinen työllisyyspolitiikka puuttuu EU:sta. On totta, etteivät sanat luo työpaikkoja, vaan

siihen tarvitaan yrittäjän toiminnan toiminnan helpottamista ja kilpailukykyä. Tähän pitää pyrkiä.

Mitä erm-keskusteluun tulee, on oikein, ettei erm ole Emu-kriteeri, mutta se voidaan kuitenkin ottaa lisäkriteeriksi, kun arvioidaan maan Emu-kelpoisuutta. Sen takia luulen, että meidän hallituksemme joutuu harkitsemaan markan kytkemistä erm:ään jossain vaiheessa, niin kuin ed. Lax sanoi.

Utgående från riksdagsman Lax uppmaning att diskutera Erm kan man hänvisa till Etlas undersökningar. Vi vet med facit i hand att EU-valutornas strukturer har varit en följd av marknadskrafternas bedömning av trovärdigheten i nuvarande och väntad finanspolitik. Valutamarknaden speglar bedömningar och förväntningar. Flera valutor som har stannat utanför Erm och också Erm-valutorna har följt helt olika beteendemönster. Danska kronan och franska frangen och irländska pundet har tidvis drivit i väg från centralkursen och av valutorna utanför Erm har finska marken igen klarat sig betydligt bättre gentemot de starka Erm-valutorna. Det är därför knappast tillrådligt att överdriva Erm-systemets praktiska betydelse.

Uusia suuria tiehankkeita ei pitäisi aloittaa lisäbudjetilla. Tällä hetkellä ehdotetaan kuitenkin suunnittelumäärärahoja uuden moottoritien suunnitteluun. Mielestäni tieverkon kunnostamista on kannatettava, mutta olen edelleen varauksellinen uusien moottoritiehankkeiden suhteen, kun perustieverkosto samalla rappeutuu.

När statsjärnvägarna bolagiserades kom man överens om att Banförvaltningscentralen, som lyder under trafikministeriet, ansvarar för tågbanorna och tågbanornas skick medan VR-koncernen blev ett självständigt bolag med ansvar för godstransporter och passagerartrafik. Riksdagen beviljar anslag för investeringar och underhåll av bannätet.

Tänä vuonna määräraha rataverkoston kehittämiseen momentilla 31.58.77 on huomattavasti pienempi kuin aikaisemmin. Tilinpäätöksessä 1994 oli tähän merkitty 791 miljoonaa markkaa. Tämän vuoden budjetissa on annettu vain 251 miljoonaa, jota nyt lisätään 78 miljoonalla markalla. Sillä rahoitetaan Inkeröiden — Juurikorven 11 kilometrin radan toisen rinnakkaisradan rakentaminen, jota sinänsä tarvitaan pääradan

korjaamisen ajaksi. Rinnakkaisradan kustannukset ovat 83 miljoonaa markkaa.

Tämä on sinänsä hyvä, mutta tietysti täysin riittämätöntä ajatellen koko rataverkoston kuntoa. Rataverkko on keskimäärin 28 vuotta vanha ja selvästi yli-ikäinen. Meidän pitäisi paremmin huolehtia rataverkostamme ja junaliikenteestä tulevaisuudessa. Huono rataverkosto aiheuttaa tehottomuutta ja myöhästymisiä, ja asiakkaat siirtyvät toisiin vaihtoehtoihin. Kannatan lisätalousarvioaloitetta, josta myös ed. Margareta Pietikäinen puhui, siitä, että valiokunnassa harkittaisiin myös muita ratahankkeita ja niiden korjauksia.

Ed. Peltomäki: Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarvio on annettu tukemaan kotimarkkinateollisuuden elpymistä ja taloudellisen toimeliaisuuden vahvistamista nimenomaan kotimarkkinoilla. Ostovoiman lisäys kulutukseen on hidasta, sillä säästäjäksi kasvatettu kansa muistaa yhä ankarat torut taannoisista kulutusjuhlistaan. Sen jälkeen työttömyysongelmat ryöpsähtivät ja useat putosivat erilaisiin loukkuihin.

Kuten ministeri Niinistö totesi, lisätalousarviolle pyritään vastaamaan akuuttiin työllisyyslanteeseen. Toimista on jo päätetty ja nyt niihin osoitetaan rahoitus. Merkittävää on se, että lisätalousarvio toteutetaan ilman lisävelkaa, sillä joka tapauksessa valtio tällä hetkellä velkaantuu edelleen noin 1 miljardia markkaa viikossa.

Muistin virkistämiseksi totean vielä, että jokainen työssä käyvä joutuu maksamaan pelkkiä työttömyyskuluja 30 000 markkaa vuodessa. Mieluummin itse ainakin maksaisin tuonkin summan työttömän työllistämiseksi.

Suuri osa ihmisen elämää, koulunkäynti, opiskelu ja työharjoittelu, kuluu aktiiviseen työelämään valmistautumiseen ja opittujen taitojen kehittämiseen. Tätä taitojen hallintaa ja kykyä kehittää niitä voi hyvällä syyllä pitää yksityisen ihmisen, kuten myös koko kansakunnan tärkeimpänä pääomana. Kun työtä ei voi tehdä, opitut taidot unohtuvat eikä uusiakaan pääse kehittymään. Tällöin työllä, vaivalla ja suurella rahalla, siis yhteiskunnan maksamalla rahalla, hankittu osaamispääoma tuhlautuu pois yksilön ja kansakunnan käytöstä. Tällaista inhimillisen pääoman tuhlausta ei ihmiselle voi korvata työttömyyskorvauksella eikä edes ansiosidonnaisella työttömyyspäivärahalla.

Taloudellisesti peruspäivärahan varaan joutuminen on katastrofi työttömälle ja hänen mahdolliselle perheelleen. Parintuhannen markan

kuukausittaisella korvauksella ei juuri juhli eikä myöskään synnytetä uutta kulutuskysyntää. Minusta ed. Tiusanen toi olennaisen asian juuri esille, eli jos me aiomme ihmisiä työllistää ja kannustaa työhön, myös palkkojen pitäisi olla sen mukaisia, että niillä myös elää.

Selväksi on käynyt se, että hallituksen hyvät päätökset, taloudellinen kasvu, syntynyt tulopoliittinen kokonaisratkaisu, alhainen inflaatio, maltillinen korkotaso ja viime syksynä tehty työllisyysohjelma eivät vielä riitä työttömyyden merkittävään laskuun. Tarvitsemme rakenteellisia uudistuksia. Meidän vain olisi hyvä yhteisesti miettiä, mitä ovat ne rakenteelliset uudistukset, koska tuntuu siltä, että se, kuka kulloinkin puhuu, tarkoittaa rakenteellisilla uudistuksilla aivan eri asioita. Erittäin tärkeää on se, että tehdyt ja tulevat päätökset purisivat erityisesti pitkäaikais-, toistuvais- ja nuorisotyöttömyyteen.

Kärki lyhyen aikavälin toimenpiteissä on ehdottomasti asunto- ja korjausrakentamisessa. Hyvän lisän työllistämiseen antaa lisäbudjetti, joka luo noin 18 000 henkilötyövuotta. Rakennustoiminta on saatava vastaamaan pitkäaikaista keskiarvoa, jotta myös saavuttaisimme elämän laatua ajatellen muiden Pohjoismaiden asuimistason. Kalliit asumiskustannukset ovat pakkaneet ihmiset asumaan Suomessa pohjoismaisessa vertailussa hyvin ahtaasti.

Omistusasuntojen kysyntä on selvästi laskenut, kuten jo on todettu, ja vastaavasti pienten ja keskikokoisten vuokra-asuntojen kysyntä on rajusti noussut. Suomessa ollaan selvästi asumisessa siirtymässä keskieurooppalaiseen suuntaan. Jatkossa tulisikin peruskorjaustoimintaa suunnata tyhjillään olevien kiinteistöjen muuttamiseen kohtuuhintaisiksi vuokra-asunnoiksi.

Merkittävimmät työllisyyttä edistävät toimet kohdistuvat lisäbudjetissa kuitenkin julkisten rakennusten peruskorjausohjelman käynnistämiseen. Rahoitus painottuu valtionapukiinteistöihin. Kuntien investointitoimintaa leimaa tällä hetkellä varovaisuus. Tässä tilanteessa valtio on patistamassa kuntia mukaan peruskorjaustoimintaan. Valtiontalouden tasapainottamisessa kunnille on annettu raskain tehtävä, ja kunnat eivät helposti unohda sitä, että jo sovitut valtionosuusleikkauksia jälleen leikataan. Vajaa puoli vuotta edellisen leikkauspäätöksen jälkeen hallitus päätti leikata lisää miljardin markan edestä valtionosuuksia vuosi toisensa jälkeen ensi vuodesta eteenpäin.

Monesti täällä on tuotu esille jo Kuntaliiton vaihtoehto työllistää 1 miljardin markan edestä.

Tämä ei hallitukselle kelvannut. Ministerit ovat perustelleet asiaa sillä, että Kuntaliitto ei olisi voinut määrätä kuntia työllistämään. Mielestäni Kuntaliitto ja valtio olisivat voineet yhdessä miettiä, olisiko työllistämismenot voitu sitoa niin, että jälkikäteen olisi tarkasteltu, miten kunnat ovat työllisyyslupauksensa hoitaneet. Jos rahaa ei olisi käytetty työllistämiseen, valtio olisi voinut näiden tilastojen jälkeen ottaa osuutensa pois.

Lisäbudjetissa on hyvää myös se, että nuorten ensiasunnon hankinnan helpottamiseksi alennetaan asplainojen omarahoitusosuus 15 prosentiksi. Myös ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien kuntoutukseen esitetään määrärahoja. Edelleen täällä on paljon hyvää. Saastuneiden maa-alueiden puhdistukseen ja muihin ympäristötoihin sekä vesihuoltotoimenpiteisiin varataan yhteensä 60 miljoonaa markkaa. Ja hyvin tärkeä: yritysten tuotekehitystoimintaa ja pk-yritysten riskirahoitusta edistetään, myös yritysten kansainvälistymistä. Tähän liittyen tulisi todellakin kouluttaa ulkomaille myyntitykkeitä, jotka pienten yritysten tuotteita kauppaisivat, koska uskon, että meillä on osaamista ja hyviä tuotteita, kunhan me osaisimme niitä markkinoida.

Edelleen alushankintoihin ja telakoiden tukemiseen varataan 172 miljoonaa markkaa ja kiireellisiin tie- ja ratainvestointeihin. Telakkatuen ymmärrän tässä tilanteessa. Meidän on pakko olla EU-maiden mukana, jotta telakkamme menestyvät kovassa kilpailussa, mutta pidemmällä aikavälillä myös telakoiden on toimintaansa tehostettava vastaamaan tätä päivää.

Pankkikriisistä muistuttaa Sponda Oy:n omaisuuden hankkiminen Suomen Pankilta. Omaisuuden siirtoon tarvittava 5,8 miljardin markan valtuus sekä 400 miljoonan markan määräraha sisältyvät lisätalousarvioon. Olisiko jo aika perustaa kriisinhallintajoukko estämään pankkikriisi 2:sen puhkeaminen?

Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö otti puheessaan myös Emun esille todeten, että Suomen omat kriteerit ovat tiukemmat kuin Emun velkaantumiskriteerit. Niinhän se on, että Suomi hakee hovikelpoisuutta Emuun työllisyyden kustannuksella. Kriteerit, joita jäsenmaiden on täytettävä, ennen kuin Rahaliittoon voidaan mennä, ovat toki talouspolitiikan linjauksilta hyviä. Aika vain ei ole sopiva. Ostovoiman leikkaus ja julkisten menojen supistaminen jättityöttömyyden aikana johtavat kierteseen, jonka seurauksena vain sosiaalimenot paisuvat ja työttömyys pysyy korkealla eikä velkaa saada hallintaan.

Turha hoppu siis pitäisi nyt unohtaa. Suomella ei ole kiire Emuun. Ovet ovat auki myöhemminkin. Tärkeämpää on nyt asettaa työllisyyden edistäminen Emu-ehtojen edelle.

Puhemies! Ihmisten uskoa tulevaisuuteen tulisi kaikin tavoin piristää. Virkamiehillä ja muilla sallituilla tiedottajilla tulisi olla enemmän psykologista silmää, kun asioita ulospäin lausutaan. Jatkuva leikkauslinjakeskustelu virkamiesten suulla ei luo turvallisuutta — viittaa tämänpäiväiseen Aamulehteen.

Nyt tämä lisäbudjetti antaa myönteisen signaalin siitä, että koko ajan uusia toimenpiteitä talouden kohentamiseksi ja työllisyyden edistämiseksi pohditaan ja ne tuodaan ajallaan eduskunnalle. Jään edelleen odottamaan pitkän aikavälin energiaratkaisuja ja myös niitä kaivattuja rakenteellisia uudistuksia kolmikantaneuvottelujen jälkeen ja elinkeinoelämän edistämiseen kohdistuvia toimenpiteitä. Kannatan myös kaikkia niitä, jotka olivat sitä mieltä, että valtionyhtiöistä saatuja tuloja tulee investoida työllistäviin yrityksiin ja hankkeisiin. Nyt eduskunnan on riipeästi kuitenkin käsiteltävä tämä lisäbudjetti ja saatava nämä elvyttävät toimet nopeasti liikkeelle.

Ed. T i u s a n e n : Puhemies! Lisäbudjetissa on 18 000 uutta työpaikkaa. Hallituksella on oikea suunta, mutta vauhti on liian hidas. Näin voimme todeta hallituksen esittelemän lisätalousarvion yhteydessä. Se ilmoittaa vuosille 1996—99 yhteensä 6 400 miljoonan markan lisärahoitusta aiemmin, siis aikaisempina vuosina syntyneiden julkisten rakennusten korjausvajaiden kattamiseksi sekä korjaustoiminnan rahoituksen saattamiseksi vastaamaan rakennuskannan ikääntymisestä ja toiminnallisista muutoksista aiheutuvaan tarvetta. Voidaankin todeta, ja tästä varmasti koko eduskunta on yhtä mieltä, että peruskorjausohjelma on sisämarkkinoidemme lamatilanteeseen lääkeruiske, jota olemme pitkään odottaneet. Tämän ohjelman käynnistämällä ja sen saamiselle täyteen vauhtiin on äärimmäinen kiire.

Myönteistä lisäbudjetissa on ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien terveydentilan selvittäminen. Työttömyyden räjähdettyä jättityöttömyydeksi samaan aikaan työkyvyttömyyseläkehakemusten määrä vähentyi ja samaan aikaan eläkkeiden hylkäysmäärät lisääntyivät. Tämä merkitsee sitä, että pitkäaikaistyöttömien joukossa on runsaasti työkykynsä menettäneitä ihmisiä, ehkäpä enemmän kuin tänään ministeri Mönkä-

re arvioi. Heidät on päästettävä asiallisesti ja asianmukaisesti työkyvyttömyyseläkkeelle. Kysymys on aika paljon myös ihmisoikeuksista, ihmisen kunnioittamisesta, turhan juoksutuksen lopettamisesta ja myös ihan periaatteesta, että hoidetaan asiat niin kuin ne pitää. Tähän lisäbudjetissa on osoitettu 20 miljoonaa markkaa, jolla selvitetään 19 000 pitkäaikaistyöttömän terveydentila. Kuitenkin rahoitusta tarvitaan lisää, koska näitä pitkään työttöminä olleita ikääntyneitä ihmisiä on kaiken kaikkiaan noin 52 000.

Tielaitokselle on merkitty jälleen uuden moottoritieosuuden aloittamismääräraha välille Järvenpää — Lahti. Sen valmisteluun on esitetty 5 miljoonaa markkaa. Moottoritien sijasta olisi toteutettava moottoriliikennetieratkaisu. Moottoritien rakentaminen on lähtökohtana väärä ja ympäristön kannalta kestävä.

Radanpidon kohdalla meillä Kymenlaaksossa on syytä tyytyväisyyteen. Inkeroinen — Juurikorpi-kaksoisraiteen rakentaminen toteutuu, ja näin voidaan parantaa yhtä rataverkkomme eniten rasitettua ja samalla huonokuntoisinta rataosuutta. Tonnimääräthän ovat 9 miljoonaa vuodessa. Kymenlaakson kansanedustajat ovat tässä toimineet yhdessä ja tulevat toimimaan näissä asioissa vastakin. Radan peruskorjauksen yhteydessä on huolehdittava myös muista radan toimintaan ja sen leventämiseen liittyvistä ongelmista, muun muassa äänivallin rakentamisesta.

Arvoisa puhemies! Maa tarvitsee aktiivista elvytystä. Valtion edellyttämät toimenpiteet on pystyttävä kohdistamaan tehokkaasti. Kotkan telakka tarjoaa mahdollisuuden täsmäelvytykseen. Miinalaiva Pohjanmaan peruskorjaus toisi osaltaan sen työpanoksen, jonka tuo telakka tarvitsee, jotta voimme turvata Kotkan telakan toiminnan jatkamisen ja estää työttömyyden kasvun. Seuraamuksena olisi jälleen 500 ihmisen joutuminen muiden lisäksi työttömiksi.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! On nyt syytä tervehtiä tyydytyksellä tämän hallituksen esitystä lisätalousarvioksi tälle vuodelle. Lisätalousarvion rakentaminen ja sen tuominen eduskuntaan näinkin nopeasti alkuvuodesta on mielestäni selvä osoitus siitä, että hallitus pyrkii nyt toteuttamaan työllisyystavoitteen eli työttömyyden puolittamisen.

Tässä lisätalousarviossa on paljon hyviä ja varteenotettavia esityksiä paria tulopuolta koskettavaa linjausta lukuun ottamatta. Molemmat koskevat valtion omaisuuden myyntiä. Lisätalousarvion tulopuolelle eli katteeksi on merkitty

kaksi sellaista aluetta, joihin on suhtauduttava varauksellisesti: tulot osakemyynneistä 430 miljoonaa markkaa sekä tulot osinkotuloista 120 miljoonaa markkaa.

On mielestäni hyvin kohtalokasta ilmoittaa julkisesti, että nyt on tarvetta myydä omaisuutta, jotta tulopuoli pystyttäisiin täyttämään. Tämä merkitsee käsitykseni mukaan automaattisesti sitä, että ostajat jäävät odottamaan osakkeiden hintojen alenemisia. Mehän saimme tästä jo esimakua Valmetin kohdalla. Tällainen ns. ennakoilmoitus ei voi olla kovin järkevää. Siksi onkin syytä kysyä, aikooko valtio laittaa omia teollisuusosakkeitaan alemyyntiin, mikäli tällä kohdalla oleva tulonmuodostus ei toteutuisi normaalin kaupankäynnin yhteydessä.

Toiseksi on todettava, että valtionyhtiöiden osakkeiden myynnistä eli yksityistämisestä, tai kuten porvarit mielellään puhuvat ja haluavat sanoa sen kauniimmin, omistuspuhjan laajentamisesta tulevia tuloja ei pidä käyttää syömävelkaan. Minä yhdyn niihin puhujiin, jotka ovat tuoneet esiin sitä arvostelua, jota salissa tämän asian kohdalta on esitetty.

Valtion teollisuusyrityksistä saatavat osakemyyntitulot on käytettävä ensisijaisesti kyseisten yritysten oman pääoman eli omavaraisuusasteen nostamiseen ja toissijaisesti muuhun tarkoitukseen. Näin varauduttaisiin siihen, että huonoinakin aikoina on mahdollisuus tehdä kilpailukykyä edistäviä laajennus-, perusparannus- tai uusien tuote- tai tuotantolinjojen investointipäätöksiä. On tärkeätä muistaa, että Suomi valmistautuu hallituksen väliseen Emu-keskusteluun. Emuun liittymistä ennen on suomalaisten yritysten omavaraisuusaste saatava nousemaan reilusti yli 40 prosentin. Tässä valtiojohtoisten yritysten tulee olla tiennäyttäjiä.

Tarvitsemme myös investointeja teollisuutemme pohjan laajentamiseen, monipuolistamiseen, tuote- ja teknologiatoiminnan vahvistamiseen. Tätä varten kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuuteen on perustettu Suomen Teollisuussijoitus Oy. Suomen Teollisuussijoitus Oy:n eli rahastojen rahaston pääomaa on nyt kartutettava. Tällä rahastolla on syytä edesauttaa suurteollisuuden mutta ennen kaikkea pk-sektoriyritysten laajentamis- ja uusinvestointeja.

Myös rahaston toiminta-ajatusta on syytä tarkastella laajemmin kuin tänä päivänä tapahtuu. Toiminta-ajatus on tietyllä tavalla jäykistänyt rahaston toimintamahdollisuutta ja jämäyttänyt sen paikoilleen. Suomen Teollisuussijoitus Oy:n tulee tuoda teollisuutemme ja ennen kaikkea

pk-yritysten rahoitustoimintaan todellista lisäarvoa. Siksi itsenäisempää, aloitteellisempää ja aktiivisempää rahoitustoimintaa Suomen Teollisuussijoitus Oy:ltä tänä päivänä kaivataan. Teollisuussijoitus on liikaa jo olemassa olevien vastaavien rahastojen toimintaohjeiden vankina. On selvää, että niin alueellisesti kuin valtakunnallisestikin tarkasteltuna kaikki viisaus ei tietenkään asu Suomen pk-sektoriyritysten investointirahoituksessa, Kerassa ja muissa jo nyt olevissa sijoitusrahastoissa, niin kuin he hyvin mielellään kuvittelevat ja käsittävät asianlaidan olevan.

On vaarallista, että tuote- ja teknologiakehitykseen uhrattavia varoja vähennetään. Tilanteessa, jossa me nyt olemme, näitä määrärahoja ei tule missään tapauksessa vähentää vaan enemmänkin sinne tulee panostaa, koska se on panostamista tulevaisuuteen. Siksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:n yhdeksi selkeäksi toiminta-ajatuksena on myös nostettava mahdollisuus keksintöjen tuotteistamisen kehittämiseen. Jonkin järkevän keksinnön tuotteistaminen ja sitä kautta uusien työpaikkojen synnyttäminen saattaa olla useastikin kiinni hyvin pienistä investoinneista.

Lisätalousarvion tulopuolelle on merkitty osaketuotoista 120 miljoonaa markkaa, niin kuin mainitsin. Jo edellä mainitsemani Emuun valmistautuminen edellyttää, että suomalaisten yritysten omavaraisuusaste on huomattavasti korkeampi kuin se nyt on. Siksi tulee nyt asettaa vaateita osaketuotoille, ja ainakaan vaateet eivät voi olla, niin kuin nyt näyttää, täysin kategorisia. Niitä tulee räätälöidä yritysten tilanteiden mukaisesti. Esimerkiksi Sisu-konserni tarvitsisi omarahoitusosuutensa ja koko konsernin vahvistamiseksi kaikki osaketuottonsa oman pääoman kehittämiseen. Enso-Gutzeit Oy:n, jolla ei tietojeni mukaan ole aikomustakaan nyt tehdä juurikaan investointipäätöksiä Suomen sisäpuolelle, tulee siltä osalta maksaa täysimääräinen osinkotulo valtion kukkaroon.

Mielestäni koko yksityistämis- ja siihen liittyvä hallintouudistus yrityksissä on nyt saatettava laaja-alaiseen eduskunnan keskusteluun. Tältä osin kannatan nykyisen kauppa- ja teollisuusministeri Antti Kalliomäen viime eduskuntakaudella kaksikin kertaa tekemää ehdotusta. Kalliomäki nimittäin silloin vaati, että yksityistämispäätöksiä ei lähdetä toteuttamaan, ennen kuin on eduskunnassa käyty laaja-alainen keskustelu siitä, mikä on valtiojohtoisten ja valtion omistamien teollisuusyritysten rooli Suomen teollistamispolitiikassa.

Kaikissa tilanteissa on syytä muistuttaa siitä, että mitkään nyt viime eduskuntakaudella porvarihallituksen esityksestä annetut täysimääräiset myyntioikeudet yrityksistä eivät saisi johtaa suomalaisen omistuksen vähenemiseen alle yhteen kolmasosaan. Tämän varmistamiseksi tulee valtion itsensä omistaa näistä yrityksistä vähintään 10 prosenttia. On ehkä perusteltua asettaa tuo raja vieläkin korkeammalle, mutta vähintään 10 prosenttia valtion itsensä tulee näistä yrityksistä omistaa. Näin me takaamme, että meidän perusrungon muodostava teollisuutemme ei ainakaan valu ulkomaisten sijoittajien käsiin eikä varsinkaan kilpailijoiden, jotka saattavat ostaa vain markkina-aluetta eivätkä välitä suomalaisista työllistämistavoitteista mitään.

Siksi minä rohkenenkin toivoa, että kauppa- ja teollisuusministerin johdolla aloitettaisiin hyvin välittömästi laaja-alaisen yksityistämisen valmistelut eli omistuspuhjan laajentamisesta käytävä keskustelu eduskunnassa, tulkoon se sitten selonteon tai jonkin muun muodossa. Tärkeintä on se, että tämän kevään aikana tämä keskustelu käytsiisiin ja samalla asemoitaisiin valtiojohtoisten yritysten merkitys koko maamme teollistamispolitiikalle. Kauppa- ja teollisuusministeriössä on parastaikaa valmistelun alla laaja teollisuuspoliittinen strategia. Mielestäni tähän valmisteluun on nyt syytä ottaa mukaan myös valtiojohtoisten yritysten rooli.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa ei ole esitetty lisämäärärahoja meidän kotimaiselle puolustusvälineiteollisuudellemme. Tällainen tarkoitus valmistelulla oli mutta valitettavasti punakynä kävi tämän puolustusministeriön ehdotuksen yli. Tämä saattaa merkitä sitä, että meidän puolustusvälineiteollisuudessamme joudutaan samanaikaisesti kun muun muassa telakateollisuuteen annetaan tukea, vähentämään työvoimaa lomautuksin ja irtisanomisin. Minä toivoisin, että valtiovarainvaliokunta, kun lisätalousarviota käsittelee, ottaisi tämän vakavan huoleni myös käsitteilyyn. Kiitos.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Juurola: Arvoisa puhemies! Puutun puheenvuorossani ainoastaan lisätalousarvion yhteen yksityiskohtaan, nimittäin Järvenpää — Lahti-moottoritien rakentamiseen. Tätä kysy-

mystähän on täällä joissakin puheenvuoroissa käsitelty.

Moottoriliikennetie välillä Järvenpää — Lahti on keskeneräinen moottoritie, joka tällä hetkellä onnettomuuksiltaan on sitä luokkaa, että tie on ristitty tappajatieksi. Pahat onnettomuudet ovat viime aikoina olleet viikottaisia. Tien valmiiksi rakentamisen on arvioitu tuottavan onnettomuussäästöjä 35 miljoonaa markkaa vuodessa. Yksityisten yritysten saama hyöty moottoritien rakentamisesta on arvioitu olevan 45—50 miljoonaa markkaa vuodessa. Moottoritien rakentamisen hyöty-kustannussuhde on liikenneministeriön arvion mukaan noin 2,5. Nykyisellään Lahdentie on ainoa taajamien ulkopuolinen tie, joka ei ole moottoritie, vaikka liikenne on yli 12 000 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Järvenpää — Lahti väli on tarkoitus rakentaa moottoritieksi uudella yksityisrahoitusmenetellyllä. Hyvä näin, vaikka minun on ollut vaikea ymmärtää sitä, miksi juuri tämä tiehanke on jäänyt varsinaisen talousarvion ulkopuolelle, vaikka kyseessä on keskeneräinen moottoritiehanke ja kustannus-hyötysuhde korkea.

Toivonkin, että jatkossa vihreimmätkin edustajat näkisivät tämän hankkeen nimenomaan siinä valossa, että tie on erittäin vaarallinen ja onnettomuusaltis. Tie on jo valmiiksi linjattu neli-kaistaiseksi myös liittymät huomioiden, joten ympäristöhaitat eivät ole merkittäviä.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa on mainittu kotimaisen toimeliaisuuden lisääminen ja vahvistaminen. Siinä eräänä perusteena on mainittu kansainvälisen talouden ennustettua heikompi kehitys vuoden alun kahdelta puolelta. Kun tämä mainitaan perusteluna, niin mitä se merkitsee käytännössä. Minulle tulevat luonnollisesti mieleen metsä ja metalli, eli sellun hinnankehitys, telakkatuet ja niin edelleen. Tästä ajatukseni jatkuu, että maailman talous näillä aloilla ei mielestäni tule kehittymään parempaan suuntaan, vaan se tulee edelleenkin heikkenemään. Siksi olen miettinyt, olisiko löydettävissä uusia markkina-alueita.

Lisätalousarviossa mainitaan myös, että halitus ei anna eduskunnalle tänä keväänä enää uutta lisätalousarviota. Siksi olisin toivonut tässä vähän laajempaa esitystä esimerkiksi takausvastuista. On erinomaisen hyvä asia, että asuntoasioihin 1 500 miljoonaa irrotetaan, mutta kuten ed. Karjula puhui muun muassa pk-yrityksistä, myös sinne olisi minun mielestäni tullut sijoittaa takausvastuita. Kun se ei ole tässä,

niin mielestäni sitä pitäisi tulevaisuudessa har-
kita.

Mitä tulee moottoritien suunnitteluun, niin se
sinänsä on kannatettava ajatus, mutta minusta
sen paikka ei ole lisätalousarviossa, vaan se kuu-
luu kyllä oikeaan talousarvioon. Mielestäni kyllä
5-tiellä olisi ollut sellaisia paikkoja, mihin olisi
voitu nyt jo tässäkin budjetissa tehdä turvalli-
suuskorjauksia, joita on jo esitettykin.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa puhemies! Ed. Lait-
nen puhui yksityistämisestä lähinnä valtionyhtiöiden osalta. Kannatan hänen ajatuksiaan siinä, että meidän pitäisi eduskunnassa käydä selkeä, laaja keskustelu siitä, mikä tulee jatkossa olemaan valtionyhtiöiden rooli koko teollistumispoliitikassa. Jopa niinpäin, että onko mahdollista aluepoliittisista syistä, syrjäseutujen asuttamissyistä, että siellä päinvastoin tuettaisiin valtionyhtiöiden syntymistä tai toiminnan laajentamista sillä alueella.

Aikaisemmin on kannettu jopa pääministeri Lipposen puheessa huolta siitä, millä tavalla Itä-Suomi pärjää. Hallintoministeri Backman on asettanut työryhmän Itä-Suomen osalta tutkimaan mahdollisuuksia, koska tänä päivänä siellä on tilanne, että sinne ei ainakaan uutta teollisuustoimintaa olla luomassa. Työllisyystilanne on sen tyyppinen, että siellä jostain syystä jopa työttömyysluvut ovat kasvaneet, vaikka muualla kuitenkin pikkuinen notkahdus alaspäin on tapahtunut.

Sitä taustaa vasten meidän pitäisi lähteä toimimaan, ja toivoisi, että sellaista signaalia, jota hirveän paljon ei lisätalousarviossa ole nähtävissä, olisi olemassa, että sinne suunnattaisiin myös rahoja erinäköisiin investointeihin. Minusta yhteiskunnan tehtävä on luoda edellytyksiä, että siellä jo nyt olevat yritykset voisivat toimia, mikä tarkoittaa sitä, että tieverkot, rataverkot olisivat kunnossa. Sitten uusinvestoinneilla, joita on suunnitteilla, sinne tulisi suunnitteluun rahaa. Myöhemmin erinäköisten henkisten ja mahdollisten rahallisten tukien muodossa pyrittäisiin saamaan sinne työpaikkoja.

Rataverkkohankkeesta Niirala — Kontiomäki-rata todettakoon, että se on ollut pitkään toivelluettelossa. Se on kuitenkin sen verran heikko rataosuus, että sillä on jo nyt rajoitettu kanta-
vuuksia. Sillä ei pysty enää täysiä lasteja kuljet-
tamaan, ja kun ottaa huomioon Uimaharjussa ole-
van Enocellin tehtaan, joka arvioi vuodessa vau-
nuja kulkevan noin 20 000 ja jatkossa tietysti
enemminkin, koska siellä on lähinnä sellun laa-

jennushanke ja mahdollisesti sinne tulee paperi-
tehdaskin, niin määrät tulevat kasvamaan. Toi-
voisi, että sen tyyppistä ajattelua löytyisi kohden-
tamisvaiheessa, että edes jotakin ratahankera-
hoista voitaisiin ohjata Niirala-Joensuu-Nur-
mes-Kontiomäki -osuudelle, sen tason paranta-
miseen ja että myöhemmin saataisiin koko hanke
eteenpäin.

Toinen asia, liittyen lähinnä teollisuuspolitiik-
kaan ja yritysten pärjäämiseen, on Saimaan
alueen kuljetusten turvaaminen. Tällä hetkellä
laivauskautta, jota aikaisemmin voitiin jatkaa
tammikuun puoleen väliin, ei tänä talvena ole
voitu jatkaa, koska jäänmurtajakalusto on kovin
heikkoa. Toivoisi, että hallitus paneutuisi myös
siihen ongelmaan, koska se on kilpailukykykysy-
mys niille teollisuuslaitoksille, jotka sijaitsevat
itärajan pinnassa ja vievät kaukaisiin maihin val-
miita tuotteita.

Päämarkkina-alue on Englannissa, ja kun
tiedetään puunjalostustuotteiden kuitenkin
kohtuullisen matala hinta ja se, että se on ras-
kasta tuotetta, niin kuljetuksen edullisuudella
on merkittävä osuus. Lastulevyä jos lähdetään
rahtaamaan autolla eteläsatamiin ja se lasta-
taan useamman kerran, niin sitä ei kannata vie-
dä. Sen kilohinta on suurin piirtein markan kilo
eli kolmas- tai neljäsosa maidon hinnasta. Se
kuva vähän, mistä on kysymys. Jos rahti mak-
saa viidennen osan tuotteesta, niin sitä ei pysty
enää viemään.

Lisää teollistamisesta. Ilman uusia työpaikko-
ja Itä-Suomi tulee näivettymään. Nuoret muut-
tavat etelään ja lähtevät pois. Jos ajatellaan, että
halutaan pitää kuitenkin itärajan tuntumakin
asuttuna, niin odottaisi, että Enso-Gutzeitille —
tai mikä mahtaakaan olla, kuitenkin vielä val-
tionyhtiö jossakin mitassa — saataisiin lisää in-
vestointeja, joihin myös eduskunta ja hallitus
voivat vaikuttaa. Antaa lisää puhtia asiaan.

Joensuun yliopisto on tehnyt tutkimuksen,
jossa yllättävästi todettiin, että Uimaharjuun
kannattaa tehdä paperitehdas. Niissä laskelmissa,
mitä tällä hetkellä on paperin hinta ja inves-
toinnit laskettuna, niin yhä edelleen näyttää siltä,
että se olisi kannattava investointi. Tänä päivänä
sellua viedään, onko se markkinasellun nimellä,
raakana ulos jalostettavaksi. Osa viedään kuu-
lemma pohjoiseen päin, Ouluun jalostettavaksi.
Kuitenkin tärkeää on, että saataisiin jalostusar-
vo nousemaan, jäämään se työ ensinnäkin koti-
maahan ja tässä tilanteessa Itä-Suomeen, koska
näiden ihmisten toimeentulon kannalta olisi tär-
keää, että siellä on töitä.

Toivoisi, että hallitus tekisi, mitä pienissä markeissa lisätalousarviossa on, kohdentamistyötä siten, että edellä mainitsemini hankkeisiin voitaisiin jotain kohdentaa, edes pientä impulssia, niin että hankkeet voisivat lähteä käyntiin.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Olemme moneen kertaan todenneet, että sisämarkkinoitteemme kysyntää vaivaa epävarmuus. Tämä lisäbudjetti vähäisiltä osiltaan mielestäni on poistamassa ja vähentämässä sitä kirottua epävarmuutta. Sitä jää kuitenkin vielä ihan yllin kyllin voitettavaksi, koska lisäbudjetti ei vastaa mielestäni esimerkiksi siihen, millä tavalla voitaisiin taloustalkoisiin saada paremmin kytkettyä mukaan sellaiset tahot, joilla tässäkin ajassa on maksukykyä. Siihen kysymykseen ja ongelmaan ei löydy tästä lisäbudjetista mielestäni riittävästi vastauksia.

On aivan luonnollista, että yhteiskunnassa on hyvin epävarmat olosuhteet, kun meillä on lähes 500 000 ihmiseen ulottuva työttömien armeija, ja sen lisäksi ne, joilla töitä on, niin heistäkin noin 50 prosentilla on epätyypillinen työsuhte. He eivät voi olla varmoja siitä, miten elämä jatkuu ja minkälaiset ovat olosuhteet tulevaisuudessa. Näin ollen siinä epävarmuuden tilassa he säästävät pahan päivän varalle ja, jos suinkin pystyvät, maksavat velkojaan pois. He eivät uskalla esimerkiksi lisätä kulutustaan tai tehdä perheen kannalta tärkeitä investointeja.

Hyvää lisäbudjetissa on se, että tässä todella yritetään tosissaan elvyttää rakennustoimintaa, ja kuten tunnettua, rakennusalan työpaikka tuo tullessaan aina työtä parille kolmelle muullekin työntekijälle. Ennen kaikkea painopiste on peruskorjaushankkeissa, sitäkin pidän onnistuneena ja hyvänä ratkaisuna.

Erityisen iloinen olen — kun olen tältä paikalta erittäin monta kertaa puhunut suomalaisen liikuntakulttuurin puolesta ja ääni väristen, melkein itkien, joutunut toteamaan, että olemme määrärahojen osalta laskevalla käyrällä — että tässä on 20 miljoonan markan lisäsatsumus. Jos kuvittelemme, että keskimäärin 10 prosenttia olisi valtionapu liikuntapaikkarakentamisen alalla eri kohteisiin, niin jo sitä kautta lähtenee liikkeelle noin 200 miljoonan markan peruskorjaushankkeet. Tähän on syytä aikaisempien vuosien kokemusten valossa uskoa. Eli suhteellisen pienellä valtion panoksella lähtevät melko suuret ja useat rakennusprojektit käyntiin.

Tässä tähdätään myös infrastruktuurin rakentamiseen koskien tie- ja rautatiehankkeita. Mei-

dän tulee jatkossa ponnistella vielä voimakkaammin näiden asioiden hyväksi, koska kyllä meidän pitää uskoa tulevaisuuteen sillä tavalla, että vaikeinakin aikoina pidämme ensinnäkin käyttöomaisuutemme kunnossa ja uskomme tulevaisuuteen myös siinä mielessä, että rohkenemme luoda edellytyksiä elinkeinotoiminnalle.

Kaikkein eniten olen huolissani tässä yhteydessä siitä, että meidän sinänsä varsin kattava rataverkostomme on huononemassa päivä päivältä. Sehän on perustettu ja rakennettu vuosisadan alussa, joten pääosa rataverkostamme on varsin vanhaa. Tässä mielessä meidän pitäisi pelastaa rautatieverkostomme.

Esimerkkinä käytän osuutta Suomen eteläisimmästä kaupungista Hangosta Karjaalle. Ei ole kysymys pelkästään rautatiesta muutaman kymmenen kilometrin matkalla, vaan on kysymys koko Suomen kannalta erittäin tärkeän railship-liikenteen siis laiva-juna -liikenteen tulevaisuudesta. Nyt jo tämä rataosuus on niin huonossa kunnossa, että siellä on painorajoituksia, nopeusrajoituksia ja radan liikennöinnin tulevaisuus näyttää uhanalaiselta. Jos tällainen laiva-juna -liikenne Saksasta Suomeen tämän vuoksi joudutaan lopettamaan, se on katastrofi. Tässä mielessä sen vaikutukset ovat valtakunnallisia. On selvää, että se olisi raskas isku koko Hangolle, koko läntiselle Uudellemaalle, koko Hangon satamatoiminnalle. Tässä on yksi esimerkki. Maasta löytyy varmaan, valitettavasti, muitakin vastaavia esimerkkejä.

Mutta yleisilmeeltään tämä lisätalousarvio on kannatettava, ja tässä on hallituksella sellainen ote, että jotain yritetään. Täytyy sitten jäädä myös seuraamaan, mitä tämä alkaa vaikuttaa. Jos vannotaan, että lisätalousarvio on kevään ainoa, tällaisia ajatuksia ei kannattaisi kovin kiveen kirjoittaa. Olosuhteet saattavat muuttua.

Ed. Tiisala: Arvoisa puhemies! Haluaisin jatkaa tästä, mihinkä ed. Saari lopetti. Tiedämme, että nyt kun vuoden 97 budjettia jo ministeriöissä valmistellaan, siihen valmisteluun liittyy varsin suuria ongelmia, jotka koskevat nimenomaan radanpitoa. Useamman sadan miljoonan markan miinustus VR:n valtion tukeen, niin sanoakseni, siis niihin ostopalveluihin, mitä valtio suorittaa ostamalla liikennettä VR:ltä. Tämä on ihan selkeä uhka. Tässä me kaikki, olemme mistä päin Suomea tahansa, olemme samalla asialla. Meidän pitää turvata rataverkostomme.

Se on myös ympäristöllisesti kestävä ratkaisu. Jos esimerkiksi menemme katsomaan E18 -tiellä kumipyörien aiheuttamia uria, niiden korjaus on kallista. Autoliikenne on ympäristöllisesti arveluttavaa, saastuttavaa, hiilidioksidia lisäävää jne. Tähän liittyy myös, arvoisa puhemies, se kansainvälinen näkökulma, että Keski-Euroopassa tullaan jatkossa yhä enemmän kiinnittämään huomiota siihen, millä välineillä tavara on sinne kuljetettu. Tässä rautatiet nimenomaan tarjoavat ympäristöllisesti kestävä vaihtoehto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä opintotukiasioiden siirryttyä kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi

Hallituksen esitys 216/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 2/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13. Valtioneuvoston kyselytunti on ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 21.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
